

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань правової політики

18 березня 2026 року

Веде засідання голова Комітету МАСЛОВ Д.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте на початку оберемо секретаря засідання, як завжди.
Пропонується Сергій Владиславович Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. Не заперечую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу переходити до голосування.
Бабій.

БАБІЙ Р.В. Бабій – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. Васюк – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.
Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Дирдін – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. Калаур – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

Маслов – за.

Німченко.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

Це Новіков, да?

НОВІКОВ М.М. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

Пузанов.

Соболєв.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це хто? Чекайте, це Пузанов за?

ПУЗАНОВ О.Г. Так, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді для стенограми, протоколу: також присутній член комітету
Пузанов Олександр Геннадійович.

Соболєв – за, да?

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс.

ФРІС І.П. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наскільки бачу, 13 членів комітету – за. Отже, рішення прийнято. Якщо з якихось причин Сергій Владиславович не може провести підрахунок, це роблю я, це ми з вами вже визначались давно.

Проект порядку денного було розіслано народним депутатам завчасно. Пропоную перейти до прийняття його за основу.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. Васюк – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. Ватрас – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.
Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Дирдін – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. Калаур – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

Маслов – за.

Німченко.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соболев.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс.

ФРІС І.П. За.

СОБОЛЄВ С.В. 13 – за, 0 – утрималось, 0 – проти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Рішення прийнято.

Колеги, чи є пропозиції до порядку денного? Якщо не буде пропозицій, будемо переходити до голосування в цілому.

Колеги, там останнім у нас стоїть перед процедурними питаннями 7033-д. Колеги, давайте одразу таким чином визначимося, що там, можливо, буде певне обговорення.

Якщо ми там приймемо рішення... не зможемо прийняти рішення, наприклад, сьогодні на засіданні комітету, то це питання ми зможемо продовжити, якщо будуть якісь довгі дискусії і так далі, і в подальшому.

Так, тоді немає пропозицій. Отже, переходимо до голосування в цілому.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. Васюк – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Демченко.

Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Дирдін – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур. Калаур.

КАЛАУР І.Р. Калаур – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

Маслов – за.

Німченко.

Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соколов.

СОБОЛЄВ С.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс.

ФРІС І.П. За.

СОБОЛЄВ С.В. 12 – за, 0 – утримались, 0 – проти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Отже, рішення прийнято.

Секретаріат, нагадайте членам комітету, кого немає, дізнайтесь, може, технічні проблеми.

Отже, переходимо до розгляду питань порядку денного. Першим у нас стоїть, це проект Закону номер 12141. Це проект Закону про внесення змін до Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж" щодо розширення компетенції міжнародного арбітражу. Прошу голову профільного підкомітету доповісти про результати розгляду на підкомітеті.

БАБІЙ Р.В. Дякую, пане голову.

Це законопроект 12141, ми його, якщо пам'ятаєте, розглядали уже і приймали рекомендації до другого читання. Проте звернувся з пропозиціями певними Микола Олексійович Стефанчук щодо удосконалення правового регулювання по цьому законопроекту.

Зокрема, суть цих змін в порівнянні з тим, що ми уже проголосували і підтримали, полягає в тому, що пропонується комітетські правки номер 1, 4, 28, 29, і суть цих правок в тому, що, по-перше, ми змінюємо назву проекту, яка пов'язана з тим, що... назву законопроекту, це пов'язано з тим, що вносяться і до інших законів, крім Закону "Про міжнародний комерційний арбітраж", зміни. Також норма, яку ми дискутували на попередніх засіданнях, щодо статусу юридичної особи для Міжнародного комерційного арбітражного суду і Морської арбітражної комісії, також пропонується залишити так, як зараз є, тобто без статусу юридичної особи.

В статті 14 технічно уточнюються посилання на конкретний пункт статті 6, який має відношення саме до статті 14.

І пропонується внести зміни до Закону "Про безоплатну правничу допомогу", які пов'язані з можливістю надання права на вторинну безоплатну правничу допомогу постраждалим від сексуального насильства, яке пов'язане із збройною агресією Росії, Російської Федерації.

Власне, на підкомітеті, шляхом опитування, більшістю голосів прийнято рішення для комітету рекомендувати прийняти цей... переглянути, вірніше, висновки комітету і прийняти відповідні зміни. Заперечень не висловлено членами підкомітету, тому я прошу колег підтримати. Якщо є питання, готовий відповісти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Роман Вячеславович.

Рука піднята, Сергій Олексійович Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

В мене питання є по Прикінцевим положенням цього законопроекту в розрізі зауважень нашої юридичної служби, Головного юридичного управління. Там два фактично питання.

Перше. Воно стосується положень, що зміни, внесені цим законом щодо розширення компетенції міжнародного арбітражу, поширюються також на арбітражні угоди, укладені до набрання чинності цим законом. Хотілося б почути нашу позицію, контраргументи Головного юридичного управління, яке посилається, що це нібито протирічить приписам статті 58 Конституції України щодо поширення в часі відповідно норм дії цього законопроекту, зворотної дії в часі так званої. Тобто, напевно, якщо простими словами казати, питання йде про те, що коли суб'єкти уклали відповідну арбітражну угоду, чи правильним розповсюджувати на них у примусовому порядку нові положення, які ми з вами голосуємо в цьому законопроекті.

Я для себе розумію, що ми це обмежили виключно розширенням компетенції міжнародного арбітражу. Але знову ж таки історія може виглядати таким чином, що буде загальна якась арбітражна оговорка по якійсь угоді між сторонами, і коли сторони її уклали, вони передбачали, що компетенція МКАС розповсюджується виключно на частину спорів, які можуть бути... виникати з їх угоди, а іншу частину спорів вони розуміли, що не підлягатиме компетенції Міжнародного комерційного арбітражного суду. І відповідно, якщо ми примусово розповсюдимо на них положення нового закону, то ми фактично їх примусимо до розгляду можливого майбутнього спору в МКАС примусово. Вони це не передбачали, навіть укладаючи відповідну арбітражну угоду. Я думаю, я зрозуміло пояснив. Тобто чи не буде це насилля над суб'єктами, які, в принципі, вільні обирати і якимось прогнозовано, напевно, укладають для себе відповідні угоди? Мене це бентежить. Перше питання.

І друге питання. Я одразу тоді скажу щодо Прикінцевих і перехідних положень. Також ми там передбачаємо доручення, рекомендації Кабміну, щоб майже в усіх там можливих випадках вони максимально залучали МКАС і рекомендували суб'єктам, які укладатимуть відповідні там арбітражні угоди, щоб обов'язково... суб'єкти, які будуть розглядати спори між ними. В принципі, Головне юридичне управління доречно вказує на те, що це не є наше конституційне повноваження Верховної Ради згідно статті 85 Конституції і також посилається, що це не відповідає приписам статей 6, 19, 92 Конституції, які врегульовують відповідні суспільні відносини.

Будь ласка, от такі у мене два питання.

БАБІЙ Р.В. Дякую за питання, Сергій Олексійович. Дозвольте, Денис Вячеславович...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, да, прошу.

БАБІЙ Р.В. ...свою думку, можливо, хтось із учасників і стейкхолдерів захоче доповнити.

Перше. Щодо першого вашого питання. Перша позиція. Це йде мова про, по-перше, розширення, а не звуження прав відповідних суб'єктів, які звертаються, отримують опцію, скажімо так, не те, що звертаються, а отримують опцію звернутися до Міжнародного комерційного арбітражу. Неважливо, це МКАС чи МАК, чи ad hoc арбітраж, тобто це вже сторони, як вони домовились.

Друге питання. Оці всі позиції, якими зараз пропонується розширити компетенцію арбітражу, всі вони викладені в Типовому законі Юнсітрал. І відповідно світова практика, як правило, йде відповідно до вимог цього закону, і суб'єкти зовнішньоекономічних відносин теж на нього орієнтуються. І коли є певне, скажімо так, звуження в національному законодавстві в порівнянні з Типовим законом, який є рекомендований відповідною комісією Організації Об'єднаних Націй, то виникають непорозуміння і питання. Для того, щоб уникнути цього всього, це також з цих... з цих міркувань... *(Не чути)* позиція. Дивіться, так само, це так приблизно йде так само по аналогії, коли ми вносимо зміни у процесуальні кодекси національні судові, там інколи теж, коли змінюється, умовно, юрисдикція, підсудність, так само в певних випадках для того, щоб забезпечити зрозумілість для сторін, всі позиції висвітлюються.

Якщо сторони, знову ж таки звернення до арбітражу міжнародно-комерційного, воно є добровільним і регулюється у відповідних оговорках арбітражних чи в контрактах, які укладаються за згодою сторін. Ми тут примусити їх не можемо. Якщо сторони не погоджуються з тим, що їх спір чи частина їх правовідносин, як ви наводили приклади, має розглядатися в судах, а не в арбітражі, то тоді вони відповідно всі можливості мають змінити своє арбітражне застереження чи частину угоди відповідної і залишити так, як вони мали на увазі. Тобто тут ніякого примусу не буде. Це лише розширює можливості і опції для суб'єктів комерційної діяльності міжнародної для того, щоб захищати відповідно свої права в цій інституції саме.

Щодо другого питання, рекомендацій Кабінету Міністрів України. Дивіться, це ж не перша, я певний, і не остання практика, коли Верховна Рада у своїх законодавчих актах щось рекомендує зробити Кабінету Міністрів України. Це виключно рекомендація знову ж таки, і я в цьому не бачу ніяких там суперечностей, Конституції тим більше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, Сергій Олексійович, рука піднята.

ДЕМЧЕНКО С.О. Якщо немає інших коментарів, то тоді я зі свого боку там ще раз те, що... Можна, да? Дивіться...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да-да, Сергій Олексійович.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую. Мене турбує все рівно, що залишається питання в розрізі цих моментів, що вказує Головне юридичне управління. Наприклад, щодо ...*(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович, повторить, будь ласка, бо у вас поганий зв'язок, вас не було чути.

ДЕМЧЕНКО С.О. По суті дію назад відповідних умов, які зараз приймаємо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вас не було чути. Можете повторити, щось із зв'язком у вас було.

ДЕМЧЕНКО С.О. Да, будь ласка, я спробую ще раз сказати. Дивіться, коли ми кажемо про розширення компетенції міжнародного арбітражу і що це на вибір сторін, ми їм покращуємо умови, на мою думку, це не зовсім так, тому що сторони вже уклали арбітражну угоду. І вони оговорили передачу відповідних спорів, частини відповідних спорів, відповідно до конвенції арбітражного... Міжнародного комерційного арбітражного суду, наприклад. Коли це є... а це в більшості випадків, це загальна арбітражна угода, вона стосується всіх спорів, що виникають, вони передбачають, що компетенція по цьому договору, там, наприклад, по якому вони будуть сперечатися, вона охоплюється завуженою відповідно компетенцією МКАС, яка існує, діє на сьогоднішній день, на день укладання угоди. А після внесення змін нашим законом компетенція розширюється МКАС, і інші спори за цією угодою також підлягатимуть тепер передачі МКАС. А доброї волі сторін на це не було. І сторони, якщо одна з них захоче, щоб там розглядався цей спір, а інша не захоче, то вони не зможуть в односторонньому порядку змінити ці вже арбітражні угоди, розумієте, вони підписані двома сторонами. І фактично ми таким чином примусимо одну із сторін іти до МКАС по спорах, які вона не передбачала, іти до МКАС, коли підписували відповідно арбітражну угоду. Тобто тут вибір за сторонами, на жаль, не працює, тут не буде вибору за сторонами. Це буде, на мою думку, примус для однієї сторони іти до МКАС по спору, який не був компетенцією... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Здається, щось знову у Сергія Олексійович.

ДЕМЧЕНКО С.О. ...на день укладання арбітражного... переконати, будь ласка, я готовий почути. Почути.

По другому питанню, щодо Перехідних положень, там, де, знову ж таки, Кабінет Міністрів мусить підприємствам рекомендувати включати... чи включати, вказувати підприємствам включати до відповідних арбітражних угод МКАС безпосередньо саме ці інституції. Ну, я не знаю положень там ООН чи UNICEF, які б зобов'язали там якийсь

Кабінет Міністрів інших країн вказувати підприємствам цих країн обов'язково визначати чи рекомендувати відповідні установи безпосередньо в договорах на рівні саме нормативних актів.

Мені здається, це все-таки є перевищенням повноважень. І, знову ж таки, задля чого ми це робимо, я не розумію, ми робимо цю суперечність в законопроекті, яка фактично нібито, на нашу думку, має рекомендаційний характер. Так задля чого ми порушуємо наше повноваження народних депутатів, порушуємо Конституцію, передбачаючи ці положення, якщо воно фактично не несе якогось логічного навантаження? Будь ласка.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, Роман Вячеславович, рука у вас піднята знову, і там, я бачу, здається, МКАС.

БАБІЙ Р.В. Давайте, хай МКАС, вони на першу частину не відреагували. А я потім дам свої загальні коментарі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Прошу.

СЕЛІВОН М.Ф. Пане голово, ви мені дозволите?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, звичайно, вам слово.

СЕЛІВОН М.Ф. Дякую.

Шановні...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стоп, стоп, стоп! Оскільки у нас іде стенограма, потім іде розшифровка текстова, спочатку всі представляються, незважаючи на те, що ми там знаємо.

СЕЛІВОН М.Ф. Дякую, вибачте. Микола Селівон, Голова МКАС та МАК при ТПП України.

Я хотів би більше як би уточнити такі види запитань, яке задав народний депутат щодо зворотної сили законопроекту. Відповідно до статті 58 Конституції закон регулює суспільні відносини з дати прийняття цього закону. Тобто на арбітражні угоди, які

прийняті до введення в дію цього закону, розширення компетенції арбітражу не поширюється. Тут мова не йде про примус сторони йти до МКАС, мова йде про інше. Наразі, і це є в практиці МКАС, продвинуті сторони записують у своїх арбітражних угодах ті положення щодо арбітрабельності, які закладені в наш закон. Вони попереду йдуть. У мене вже були такі два випадки на практиці МКАС, коли я не прийняв до компетенції МКАС ці спори, тому що вони не підпадали під компетенцію МКАС та дію, яка належить зараз арбітражу. І тому мова не йде про автоматичне поширення на арбітражні угоди нових положень компетенції МКАС. Ні. Мова йде про те, що коли в арбітражних угодах, які укладені 10, 5 років тому, є положення нашого закону, наприклад, коли місце арбітражу поза країн, які є сторонами спору, це теж наразі за нашим законом арбітрабельне, тільки тоді ця угода може бути розглянута МКАС. От в якому розумінні йдеться щодо надання зворотної сили цьому закону щодо розширення компетенції.

І ну трохи звужено розуміє Головне юридичне управління. Я іще раз повторюю: мова не йде про вкраплення в діючу арбітражну угоду положень нового закону. Це неможливо. А мова йде про те, що та арбітражна угода, яка укладена набагато раніше, але містить положення, які наразі надають повноваження арбітражу, я можу прийняти, арбітраж в Україні прийме цей спір до розгляду. Ось в цьому розумінні надається зворотна сила. І це благо, а не якийсь обов'язок. Ніхто не заставляє.

Третій раз говорю: мова не йде про вкраплення, це неможливо, а йде про те, що якщо в арбітражній угоді, прийнятій набагато раніше, містяться такі положення, а на практиці це є, які наразі закладені в арбітражі щодо розширення компетенції, то вони можуть бути розглянуті і арбітражем з місцем знаходження в Україні. Це позитивно і правильно.

Тепер щодо другого. Шановні народні депутати, я до вас звертаюся як бувший Голова Конституційного Суду України. Я не вбачаю тих підстав, про які говорять шановні народні депутати і Головне юридичне управління. Мова ось про що. Верховна Рада як законодавчий орган приймає закони, але в її обов'язок входить і забезпечити виконання цих законів. Забезпечити виконання цих законів! І тому ці рекомендації виконавчому органу, вони цілком логічні і вписуються в механізм реалізації законів. І це надзвичайно важлива функція, і ви це робите постійно, до речі. Я спеціально аналізував: практично в кожному серйозному законі йдеться про такі доручення.

Тепер зауваження щодо того, що ми якими насилуємо підприємства іноземних країн, рекомендуючи їм такий варіант розгляду спору як один з варіантів. Як правило, в міжнародних угодах є декілька варіантів, починаючи від *ad hoc* і закінчуючи Стокгольмом, Стамбулом, Веною, а тепер буде і Київ. Це нормально. Але мова йде лише

про рекомендації українським підприємствам, які, відверто кажучи, є у сфері управління Кабінету Міністрів. Мова йде лише про державну власність. І тільки українським. Да, будуть перемовини з іноземним контрагентом, і якщо він не згодиться на МКАС, ніхто не буде вписувати МКАС. І нема тут ніякого примусу щодо іноземного елементу, іноземного підприємства.

І тому я закликаю народних депутатів прийняти цей закон, тому що він необхідний, потрібний і буде говорити про те, що Україна думає про майбутнє.

Дякую за увагу. Вибачте за емоції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Рука Михайла Непрана.

НЕПРАН М.І. Непран Михайло, перший віцепрезидент Торгово-промислової палати.

Колеги, у розвиток якраз думки Миколи Федосовича про рекомендації для Кабінету Міністрів невеликий практичний коментар.

Справа в тому, що зараз порядка 60 відсотків зовнішньоекономічної діяльності, угод зовнішньоекономічної діяльності, які укладаються в Україні, - це в основному закупки військового спорядження. І один із головних суб'єктів, які активно працюють на цьому ринку, - це якраз державні структури, зокрема Агентство оборонних закупівель, через які йдуть основні закупки, і інші представники силових структур. Але склалася така ситуація, що в силу обмеження термінів повернення валютної виручки відсотків 70... *(Не чути)* дивимося, хто до нас звертається за форс-мажором, не встигає своєчасно виконувати свої зобов'язання. І отут, коли ми не можемо встановити форс-мажор, а, як наприклад, зараз ситуація із Ормузом і Сполученими Штатами, і, очевидно, попереду обмеження і неможливість виконання американцями перед нами тих же поставок зброї - а там немає уповноваженої структури, яка підтверджує форс-мажор, - приводить до того, що змушені звертатися до міжнародного арбітражу. І тоді добра історія для українських структур, якщо там є український арбітраж. Але зазвичай, звичайно, та сторона наполягає, щоб це був інший, зарубіжний арбітраж.

Тому я прошу вас підтримати, тому що це буде один з аргументів для наших суб'єктів, які укладають угоди зовнішньоекономічної діяльності, щоб арбітраж був український. Чисто із практичної точки зору, підтримки якраз українських суб'єктів зовнішньоекономічного... *(Не чути)*

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Роман Вячеславович.

СЕЛВОН М.Ф. Селівон. ...для практики. У нас уже два роки більше 10 процентів спорів – це спори оборонного призначення, продукції оборонного призначення, про які говорив шановний Михайло Іванович. Це дуже серйозна цифра, це 60, 50, 70... ні, загибаю, 60, 40 спорів на рік ми розглядаємо оборонні спори. Це дуже важливо і дуже серйозно. Там йдуть дуже серйозні цифри, десятки і сотні мільйонів доларів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Микола Федосович, дивіться, виключно з поваги до вас я вас не перебивав, але на комітету можна говорити лише з дозволу головуючого, добре?

СЕЛВОН М.Ф. Так, ваші зауваження...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тому, будь ласка, не включайтесь без піднятої руки і без дозволу головуючого.

СЕЛВОН М.Ф. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Роман Вячеславович, да.

БАБІЙ Р.В. Кілька коротких реакцій на ці, в рамках цієї дискусії. Перше: іншими словами те, що говорив Микола Федосович, дійсно закон у такому формулюванні, яке бентежить Сергія Олексійовича, не може змінювати зміст укладених між сторонами угод. Тобто якщо сторони відтворили, наприклад, в угоді от чинне законодавство, яке зараз існує, щодо компетенції комерційного арбітражу, міжнародного комерційного арбітражу, то цей закон не розширює ці положення. Тобто вони будуть діяти виключно в межах того, що вони прописали в угоді. Це важливо мати на увазі щодо того, що тут ніякого примусу не буде. Тобто залежить від того, як сформульоване арбітражне застереження відповідне.

І, так, чинне законодавство, в принципі, якщо якась зі сторін не погоджується, воно передбачає механізми створення, механізми оспорення, скажімо так, у певних випадках за певних підстав юрисдикції міжнародного комерційного арбітражу.

І нарешті я нагадаю колегам, що, власне, це не є новелою. От при нинішньому перегляді оце положення, власне, існувало з початку самого, коли ми голосували в першому читанні і попередні висновки приймали комітетом у другому читанні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Євгенович Дирдін, потім Сергій Олексійович Демченко.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

В мене питання до Михайла Непрана. Перед цим Микола Федосович Селівон сказав, що він не розділяє ті застереження і побоювання, які були зазначені Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України. І він обґрунтовує це з практичної точки зору, з практики. Хотів би почути вашу позицію з цього питання.

Дякую.

НЕПРАН М.І. З якого саме?

ДИРДІН М.Є. Питання. Чи ви розділяєте ті застереження і побоювання юридичного управління, про те, що говорить мій колега Сергій Олексійович Демченко, чи ні? Тому що, якщо я правильно зрозумів Миколу Федосовича, то він сказав наступне, що ті побоювання, які зазначені юридичним управлінням, вони є необґрунтованими, тобто з практичної точки зору.

Дякую.

НЕПРАН М.І. Я рахую і ще раз підтверджу про те, що рекомендацію, яку ви дасте, це дасть додаткові аргументи для українських експортерів, укладаючи угоди, і там, де буде арбітражне застереження, наполягати на тому, щоб розглядалося в Україні. І я рахую, що це правильно, і підтримую позицію Миколи Федосовича, з практичної точки зору.

Тим більше, колеги, ми ж хочемо, щоб наш арбітражний суд був в одній, як кажуть, компанії із стокгольмським, римським чи паризьким, які працюють при палатах стокгольмській, римській і паризькій. Тому чим більше серйозніших буде у нас справ, тим авторитетніший буде суд.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Да, дякую.

Я тоді, у мене дві ремарки і питання. Питання до пана Михайла також тоді, якщо він тільки що відповідав.

Михайле, ви сказали, що це підніматиме там МКАС та інші наші установи, да, в порівнянні з іншими іноземними аналогічними третейськими установами. От якщо ми беремо, вважаєте, це за добро тут... чи є також добро і це аналогічна історія, коли Кабмін визначив, що там оці зміни по соєвим правкам надав відповідні повноваження виключно ТПП підтверджувати вітчизняного виробника відповідної продукції. Це за аналогією одне і те саме буде, чи інші речі?

НЕПРАН М.І. Ні. Це абсолютно різні речі. Абсолютно. Це раз.

По-друге, пане Сергію, якщо ви думаєте, ми в захваті від того, що нас Кабінет Міністрів уповноважив це визначати, то це далеко не так. По-перше, це тема достатньо, скажемо так, непроста, скандальна, за цим іде кримінальна відповідальність, і до нас потім регулярно приходять правоохоронці, які на кожен виданий висновок роблять перевірку, по-перше.

По-друге, це в дійсності не нова послуга, ця послуга уже робиться нами на протязі останніх 40 років, тому, з однієї сторони, нічого нового, а з іншої сторони це достатньо відповідально.

По-третє, бачите, у нас діюче законодавство, зараз приймаються хороші рішення на вашому рівні, наприклад, на Facility Ukraine. Але потім гроші, які виділяє європейська спільнота, вимагає, щоб роботи, товари та послуги були виключно європейськими або українського походження. І тут коли починають виділяти і освоювати гроші, виникає питання, хто це підтвердить. І ніхто не хоче брати на себе відповідальність, в результаті зараз в нас Міністерство економіки наполегливо хоче, щоб ми сертифікатом У-1 і Т-1 це підтверджували, хоча в нас, чесно вам кажу, це не викликає великого захвату, бо ми не встигаємо підтверджувати як тут вже йдуть перевірки правоохоронних органів.

Але, повертаючись до вашого запитання, це абсолютно різні речі. До речі, механізм, який запропонував Кабінет Міністрів, це хороший механізм і на останній нараді минулого тижня Тарас Висоцький, заступник міністра економіки України, наводив приклад, що, по-моєму, 1 мільярд 300 мільйонів гривень було компенсовано виробникам національним сої та ріпаку. Тобто це по суті була підтримка, ще раз підкреслюю, не зернотрейдера, а підтримка якраз виробника.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я зрозумів, пане Михайло. Дякую за відповідь.

Я, до речі, з повагою до вашої установи відношуся і...

НЕПРАН М.І. Дякую.

ДЕМЧЕНКО С.О. ...вважаю, що ви гарно працюєте. Але всі ті моменти, які ви сказали мінуси, по своїх правках то я погоджуюся і, можливо, Кабмін тут просто не знав, що робити і ви як "палочка-выручалочка" (в лапках) для них в цьому питанні виявилися.

Дякую.

НЕПРАН М.І. Дякую.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я до Михайла Федосовича хотів уточнити. Михайло Федосович, дивіться, от ми зараз пропагандуємо фактично наш національний продукт, якщо можна так сказати, МКАС, рекомендуючи через закон, трохи перевищуючи, напевно, свої повноваження у відповідних Перехідних положеннях. А от наш національний продукт МКАС, який середній час розгляду зараз судових справ в МКАС? Тобто хотілося б зрозуміти часові рамки, тобто часова якість роботи МКАС на сьогоднішній день яка у нас по справах, по спорах?

СЕЛІВОН М.Ф. Пане голово, я можу відповісти?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Микола Федосович, так, відповідайте.

СЕЛІВОН М.Ф. Дякую.

Пане Сергію, дякую за запитання. Я говорю це трафаретом, але воно дійсно для нас актуально.

Кожна держава, відверто кажучи, сприяє діяльності кожного арбітражного інституту, який є на її території. Наприклад, Туреччина, Стамбул – Стамбульський арбітражний центр, Литва – свій центр, так само можна сказати про Париж і особливо про Стокгольм, який єдиний, який розглядає міжнародні спори, у Швеції. Однією з наших переваг є те, що ... (*не чути*) спори. Ну така особливість Регламенту і роботи секретаріату і арбітрів, які є головними.

65 процентів наших спорів, це ви можете подивитися по звіту, який ми робимо кожний рік, і за 26-й рік опублікований вже на сайті нашого інституту, це десь біля 60 процентів ми розглядаємо за 4-5 місяців – це надзвичайно короткі строки. Хоча, відверто

кажучи, є спори, які розглядаються декілька років, і це звичайне явище, особливо будівельні спори, ми вже ув'язалися в цю сферу і маємо певних спеціалістів, арбітрів. А біля 90 процентів ми розглядаємо до року, більше того, за пів року, з дня створення Арбітражного суду. І, до речі, у нас і строк арбітражного розгляду в Регламенті закріплений – пів року – з дня створення арбітрування Арбітражного суду для розгляду конкретного спору. Отака у нас статистика. Ми, до речі, цим пишаємося, тому що таких показників не досягли багато арбітражних інститутів Європи, Азії, всього... А бізнесмени питають тільки два питання. Перше: як довго і скільки це коштуватиме. Це головне. От як довго, я вам доповів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Почули.

Так, колеги, чи є необхідність ще обговорювати? Нагадаю, колеги, це перегляд рішення комітету. Відповідно нам потрібно більше половини голосів для того, щоб переглянути проект рішення комітету. Немає заперечень?

Тоді буду ставити на голосування проект рішення комітету.

БАБІЙ Р.В. Пане голово, там у проекті рішення розісланому не визначено, хто доповідач. Тому я не заперечую, якщо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, хто доповідачем у нас, давайте визначимося.

Романе Вячеславовичу, хто доповідач?

БАБІЙ Р.В. Я не заперечую, щоб залишити, скажімо так, як ми до цього приймали, доповідача.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Окей. Давайте тоді Романа Вячеславовича.

Ніхто не бажає? Все.

Тоді ставлю на голосування проект рішення комітету. Прошу переходити до голосування.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

БОЖИК В.І. Божик – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Васюк.

ВАСЮК О.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

(Шум у залі)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чекайте, Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Демченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

ДИРДІН М.Є. Дирдін – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур.

КАЛАУР І.Р. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Князевич.

Маслов – за.

Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Німченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Новіков.

Павліш.

ПАВЛІШ П.В. Павліш – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для стенограми та протоколу: також присутній на засіданні заступник голови комітету, член комітету народний депутат Павліш Павло Васильович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

НОВІКОВ М.М. Перепрошую, Новіков – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Новіков – за проект.

Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соколов Сергій Владиславович.

Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс. Фріс Ігор Павлович.

Так, Сергій Владиславович, ви не на зв'язку, да? Немає зараз Сергія Владиславовича, тому я провожу підрахунок і оголошую результати.

13 членів комітету – за, проти – 0, утримались – 0. Отже, рішення прийнято.

Дякую, колеги. Дякую всім, хто був присутній на засіданні комітету по цьому питанню.

Тоді да, рука піднята, Марина, пані Марина Бардіна, бачу, що народний депутат України.

БАРДІНА М.О. Добрий день, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Марина, ви руку просто не піднімали, я не бачив, що ви є.

БАРДІНА М.О. Я не планувала, але була присутня. Я хочу подякувати всім членам комітету, пане Денисе, пане Романе, вашим помічникам за те, що знайшлася можливість правки по безоплатній вторинній допомозі для постраждалих від СНПК, це дуже важливо. І постраждалі реально чекають цього рішення, маю надію, що в залі парламенту все буде окей.

Дякую вам дуже за підтримку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Марина, за те, що проявили цю ініціативу. І насправді можу сказати, що це завдяки спільній позиції всіх членів комітету, бо всі вважають, що це насправді важливо, по-іншому просто не могло бути.

БАРДІНА М.О. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Переходимо до наступного питання нашого порядку денного – це проект Закону про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо вдосконалення захисту прав осіб, визнаних судом недієздатними (реєстраційний номер 13355). Прошу співголову профільного комітету доповісти про результати розгляду на підкомітеті зазначеного законопроекту.

ПАВЛІШ П.В. Шановний голову, шановні члени комітету, присутні! Підкомітет з питань правосуддя шляхом опитування провів голосування щодо підтримки даного законопроекту і більшістю голосів члени підкомітету з питань правосуддя висловились за підтримку даного висновку прийняти його в другому читанні і в цілому в запропонованій редакції комітету. Пане голову, я як співавтор законопроекту хотів би також доповісти всім про що даний законопроект і закликати колег його підтримати.

По-перше, даний законопроект, він направлений на зміну першочергово строків продовження рішень суду про визнання особи недієздатною. Зараз даний строк він становить по закону два роки. І кожні два роки люди, які визнані недієздатними, їхні опікуни мають звертатися до суду щодо продовження цього терміну, при цьому проводити відповідну експертизу. І зараз ці строки проведення експертизи вони багато порушуються, тому що великі навантаження, і люди не завжди встигають звертатися вчасно із заявами про ці продовження.

Така ситуація в нашому законодавстві була не завжди. Це змінилося у нас фактично з 2017 року. До цього законодавство не обмежувало терміном по прийняттю

рішень. І ми тут запропонували в моделі до другого читання збільшити цей термін на десять років. Ми обговорювали цей строк на базі робочої групи, яка в нас відбувалася в комітеті. І колегами правками було запропоновано також інші терміни, там і п'ять, і сім років, але вирішили запропонувати термін десять років. І він пояснюється тим, що це в будь-якому разі... бо у нас у першій редакції пропонувалося, щоб цей строк визнався судом, але обговоривши це питання, то ми, щоб не ставити суди в незручне становище, що вони не зможуть визначити якийсь конкретний строк, то... в будь-якому разі для цього буде проведено експертизу щодо встановлення недієздатності. Перше.

Друге. Особа, яка визнана недієздатною, в будь-який час може подати в інший, її адвокат, чи опікун, чи орган опіки і піклування, заяву про скасування ухвали припинення недієздатності, якщо фізичний стан цієї особи буде покращений.

Тому для того, щоб все ж таки ми відійшли від цих незрозумілих двох років, і батьки, опікуни звертались до нас на робочій групі, які також просили цей термін продовжити. Це також зменшить навантаження на експертні установи, і фактично ми зможемо таким чином врегулювати питання щодо вчасності проведення цих експертиз, перше. По-друге, ми також визначаємо, ще одна проблема, яка нами була досліджена, це несвоєчасний розгляд цих справ він пов'язував з тим, що старе рішення суду про визнання особи недієздатною, воно закінчувалось, тому що там був обмежений термін – два роки, а потім через пів року, через якийсь термін суд все ж таки розглядав справу, коли отримав експертизу, і продовжував строк недієздатності, що фактично полягало в тому, що особа, яка визнана недієздатною, було два рішення суду, між якими був перерваний термін щодо визнання її недієздатною. Це приводило до таких, доволі неправильних речей, тому що ці обставини щодо недієздатності особи, вони фактично в реєстрах ні в яких не фіксуються. І, таким чином, це приводило до того, що у нас були такі розбіжності між рішеннями суду. Фактично рішення суду, яке вже закінчувало свою дію, було продовжено дію рішення через певний період, що є нелогічним.

Тут ми пропонуємо змінити термін звернення до суду щодо цих заяв про продовження рішення суду по недієздатності, щоб вони подавалися не за два тижні, а за шість місяців. І якраз причиною тому, чому вводився дворічний термін щодо обмеження дієздатності фізичної особи, було, це європейські були вимоги, які фактично вони не встановлювали термін, що має бути два роки, але встановлювали обов'язок держави здійснювати державний контроль щодо людей, які визнані недієздатними, і щоб вони могли, держава, якимось на це впливати.

Тому ми тут запропонували такий механізм, що на протязі... за шість місяців до спливу цього терміну опікун має звернутися до суду з заявою про продовження строку. І

якщо він в цей термін не робить цієї заяви, то через... за чотири місяці до закінчення терміну дії рішення суду орган опіки і піклування зобов'язаний буде звернутися до суду, він має таке право, з заявою про продовження терміну дії такого рішення щодо визнання особи недієздатною. Також ми тут... І цей механізм, він якраз дозволить нам, щоб рішення судів вони не переривалися по факту, а були дійсно продовженими.

Друге. Також ми пропонуємо тут, щоб особи, які мають право звернутися до суду про продовження, особи, які мають право звернутися до суду про скасування рішення суду про недієздатність фізичної особи, ми включаємо туди також Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. На робочій групі представник Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, вони надали свою згоду щодо того, щоб їх також включили, бо вони здійснюють також нагляд за цими категоріями справ.

Була також пропозиція від певних народних депутатів, щоб включити туди орган прокуратури. Але, я думаю, що ми тут перевантажимо досить цей і законопроект, і органи, які мають за цим наглядати, щоб не було такого, що там де сім няньок, то дитина буде з нагляду, як то кажуть. Тому ми пропонували таку модель щодо цих питань, і робочою групою було підтримано.

Друга частина даного законопроекту полягає в зміні перегляду рішень суду за нововиявленими обставинами. Вона полягає в тому, що коли рішення суду попередньої інстанції, де проводилась експертиза, було скасовано, ця експертиза, а це рішення суду, воно полягало в цій експертизі, то щоб це було також підставою для перегляду рішення суду за нововиявленими обставинами.

Загалом Верховний Суд, Міністерство юстиції, Уповноважений Верховної Ради з прав людини, Міністерство соціальної політики даний законопроект сприйняли позитивно. Тому прошу колег також його підтримати до другого читання, бо багато людей, опікунів, які зараз мають кожні два роки здійснювати свої ці... проходити ці три кола пекла щодо продовження цих рішень суду, вони чекають даний законопроект.

Дякую. Якщо є питання, готовий відповісти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Бачу, рука піднята – Дмитро Свояк.

СВОЯК Д.В. Добрий день! Дмитро Свояк, суддя Переяславського міськрайного суду Київської області. Брав участь у робочій групі щодо... законопроекту.

Цілком підтримуємо, і судова спільнота підтримує законопроект. Єдине хотів перепитати у пана Павла з приводу того, чи залишилося формулювання щодо того, чи

подається заява, чи клопотання щодо продовження строку дії рішення. Бо це впливає на те рішення, яке за результатами розгляду цього звернення ухвалювати, чи ухвала, чи рішення.

ПАВЛІШ П.В. Дивіться, ми вирішили лишити як було: заява, формулювання заяви і клопотання, тому що це виходить нормотворення з попередніх норм Цивільного процесуального кодексу, коли подається заява, а коли клопотання. Там Цивільним процесуальним кодексом воно чітко врегульовано, тому ми вирішили, для того щоб не було потім неправильних формулювань в самих принципах подачі заяв і клопотань до суду, то не вносити зміни до цього питання.

СВОЯК Д.В. Тоді підтримуємо. Просто якщо це подається клопотання, тоді буде ухвалено постанову на ухвалу, а не рішення. Бо судова практика неоднозначна з цього приводу. І якщо буде постановлятися ухвала, тоді вона набирає законної сили негайно, відповідно не буде переривання строку дії рішення. Якщо ж судове рішення, рішення суду, тоді може бути оцей 30 днів строк, на який набирає законної сили рішення.

ПАВЛІШ П.В. Дивіться, у нас заява про перегляд подається.

СВОЯК Д.В. Це про нововиявлені, я кажу про...

_____. Там клопотання мусить бути.

ПАВЛІШ П.В. Клопотання. Тому що продовження рішення суду.

СВОЯК Д.В. Так-так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Клопотання.

ДЕМЧЕНКО С.О. Давайте уточнимо, тому що не може бути і заява, і клопотання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Клопотання. Там клопотання.

ПАВЛІШ П.В. Клопотання там.

СВОЯК Д.В. Клопотання. Тоді цілком підтримуємо, для того щоб усунути всі суперечності, які існували до цього.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, колеги. Павле Васильовичу, кому? Я, звичайно, Міністерству юстиції надам слово для висловлення позиції. Потім, я думаю, Уповноваженому з прав людини. У вас працювала робоча група. Павле Васильовичу, якщо ви хочете комусь ще також там надати слово для висловлення позиції...

ПАВЛІШ П.В. Денисе Вячеславовичу, я представникам робочої групи посилання скидав. Якщо хтось має бажання висловити там свою думку, можуть підключатися. Тому посилання було в робочій групі. Якщо ніхто не хоче, то можемо голосувати. Як скажете.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. Добре. Почули.

Пан Дмитро Свояк, це важливе уточнення процесуальне. Добре, що судді перших інстанцій долучені до опрацювання законопроектів, вони знають реально практичні ці речі, і потім краще тоді працюють і суди, і зрозуміліше їм.

Давайте Міністерство юстиції спочатку позиція, потім представник Уповноваженого з прав людини, бо, в принципі, вже згадувались, важлива ця позиція. Потім рука піднята, бачу, підписана як Людмила, але озвучте.

Да, Мін'юст.

ОЛІЙНИК О. Доброго дня, шановні колеги. Людмила Миколаївна була присутня, я її зараз не бачу. Олійник Олександр, директор Директорату правосуддя і кримінальної юстиції Міністерства юстиції України. Міністерство юстиції підтримує законопроект. Ми також тут створювали певні редакційні застереження, але вже судді їх озвучили і проговорили. Тому ми доєднуємося до цих коментарів і підтримуємо проект в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Почули.

Представник Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України

ОВСІЄНКО А.А. Денис Вячеславович, шановні народні депутати, присутні, всіх вітаю. Представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Овсієнко Андрій Анатолійович.

Ми приймали, дійсно, участь у робочому обговоренні цього законопроекту. В порівнянні з попередньою редакцією він зазнав, дійсно, ґрунтовних змін, і ті уточнення, які були, і корективи внесені, як на мене, повністю відповідають меті цього законопроекту. Він здатен досягнути поставленої мети.

Дійсно, є проблема, яка пов'язана з тим, що на момент 2017 року, коли ухвалювався Цивільний процесуальний кодекс України, він передбачав відповідні норми щодо скорочених, умовно скорочених строків для дії рішення про визнання особи недієздатною. І на сьогодні реалії, які склалися, в тому числі в умовах воєнного стану, кадрового дефіциту, вони вимагають зберегти цього підходу і з урахуванням тих позицій, які висловлювали насамперед експерти щодо переважаності і системи експертних установ для надання таких висновків щодо недієздатності особи і ухвалене відповідно судом рішення потребує перегляду. І цей перегляд, як на мене, здатен забезпечити ту мету, яку ставить ініціатор законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Почули.

Дві руки, підписана Людмила, і потім, мабуть, Сергій Шум.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, стоп! На жаль, дуже поганий зв'язок у вас, не чуємо вас.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не чуємо. Так, відключить, будь ласка, поки що звук. Щось зробить зі звуком, вас не чути, на жаль, дуже поганий зв'язок.

Сергій Шум, підписано, якщо я правильно, наступний.

ШУМ С. Так, да, дякую. Доброго дня! Я представляю Міністерство охорони здоров'я, є керівником установи Інститут судової психіатрії МОЗ України.

По-перше, щиро дякую за те, що така ініціатива виникла, бо ми дійсно перенавантажені, майже на 100 відсотків зросло у нас навантаження по цій категорії справ. І це дійсно через нашу таку вину, якщо можна так сказати, суди невчасно розглядають ці справи. Але я б хотів, по суті, по одному питанню тільки дати маленьке зауваження, по внесенню змін в статтю 299. У нас в першій частині використовується такий термін, що, можливо, відбуватися розгляд справи в режимі відеоконференції з

психіатричного чи іншого лікувального закладу. І в цій же частині третій абзац: суд може залучити до участі у справі представника закладу з надання психіатричної допомоги чи іншого закладу охорони здоров'я. Треба узгодити між собою, на мій погляд, ці два абзаци. І вірною є та термінологія, яка використовується в третьому абзаці: "Закладу з надання психіатричної допомоги чи іншого закладу охорони здоров'я".

Тож якщо це ще можливо, то слова: "психіатричного чи іншого лікувального закладу" замінити словами, які в третьому абзаці "закладу з надання психіатричної допомоги". Бо у нас виходить, що в одній статті різні терміни використовуються, по суті, до однієї і тієї самої установи.

ПАВЛІШ П.В. Денис Вячеславович, можна?

_____. В нього світло вимкнули, через 5 хвилин зараз перепідключиться він.

ПАВЛІШ П.В. У Дениса Вячеславовича світло вимкнули?

_____. Да-да, написав: світло пропало, зараз перепідключиться.

ПАВЛІШ П.В. Ну, зараз почекаємо тоді. Ігор Васильович, а техніко-юридично ми це питання можемо врегулювати?

КОЛІСНИК І.В. Ми можемо зараз під стенограму озвучити зміни до абзацу першого...

ПАВЛІШ П.В. Давайте так і зробимо. Зараз Денис Вячеславович підключиться.

Пане Сергій, я вам дякую за участь і в робочій групі, і те, що надаєте пропозиції, це було дуже слушно і я думаю, що на користь всім.

ШУМ С. Я дякую також вам за таку ініціативу, воно значно покращить життя експертних установ.

ПАВЛІШ П.В. Та не тільки експертів.

_____. А і всіх пенсіонерів.

ПАВЛІШ П.В. Пані Людмила, а у вас звук появився?

ФОМЕНКО Л. Доброго дня. Чути мене?

ПАВЛІШ П.В. Чути. Колеги, якщо не проти, поки Денис Вячеславович підключається, ми надамо слово пані Людмилі, вона приймала активну участь в робочій групі. Представтесь.

_____ . Так, будь ласка, нехай висловлюється.

ФОМЕНКО Л. Людмила Фоменко. Я мама сина 27 років, особа з інвалідністю, який визнаний судом недієздатною особою. Саме я зверталась до всіх вас із проханням змінити терміни рішення суду, щоб покращити життя нам, в першу чергу нам і нашим діткам. Я тільки хочу подякувати величезне, величезне дякую за те, що ви підтримали, оперативно врегулюєте це питання. Маємо надію, що скоро вже це все зміниться і ми хоча б раз на 10 років будемо проходити ці всі суди.

Дякую вам дуже велике всім, хто підтримував. Величезне дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Людмила. Ми знаємо, що ви були активним представником всіх батьків і дітей по цьому питанню.

ПАВЛІШ П.В. Денис Вячеславович, можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да-да, зараз. Я просто скажу. І активно також, і у фейсбуці всі бачили, і коментували різні, бачили ваші коментарі, листи, які ви звертались. Сподіваюсь, ви зрозуміли, да, що просто робоча група, можливо, трошки побільше працювала для того, щоб воно вийшло якісне, щоб дійсно працювало. Саме тому, можливо, трошки довше готувався цей законопроект, але це саме з цією метою, щоб він працював.

Да, Павло Васильович.

ФОМЕНКО Л. Дякую, пане Денисе.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павло Васильович.

ПАВЛІШ П.В. Денис Вячеславович і колеги, я пропоную, от про те, що озвучив пан Сергій Шум, до 299 статті прийняти (*нерозбірливо*) заклади охорони здоров'я, щоб воно було созвучно між собою. Тому, якщо не проти, то давайте це виправимо, і можемо голосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Немає заперечень ні в кого поставити в такій редакції, як Павло Васильович озвучив?

ДЕМЧЕНКО С.О. Ні, заперечь немає. Давайте голосувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чудово.

Колеги, так, всі висловились, всі виступили, хто бажали, почули позицію Міністерства юстиції, народних депутатів і Уповноваженого з прав людини, інших, і членів робочої групи. Тому можемо переходити до голосування за запропонований проект рішення комітету.

Прошу. Бабій.

БАБІЙ Р.В. Бабій – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик. Божик.

Васюк.

ВАСЮК О.О. Васюк – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ватрас.

ВАТРАС В.А. Ватрас – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Демченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін. Дирдін Максим Євгенович.

Калаур.

КАЛАУР І.Р. Калаур – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. Князевич.

Маслов – за.

Німченко.

НІМЧЕНКО В.І. Німченко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Новіков.

НОВІКОВ М.М. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш.

ПАВЛІШ П.В. За, Павліш.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

ПУЗАНОВ О.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соколов.

Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. Стефанчук – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс. Фріс.

ДИРДІН М.Є. Пане голово, Дирдін – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Оскільки немає... Дирдін – за, прийнято.

Оскільки немає зараз на зв'язку Сергія Владиславовича Соколова, я проводжу підрахунок і оголошую.

12 членів комітету – за, проти – 0, утримались – 0. Отже, рішення прийнято.

Дякую, колеги. Дякую всім, хто був присутній по цьому питанню.

ПАВЛІШ П.В. Дякую, колеги, за підтримку, і всім, хто приймав участь в робочій групі також.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, з доповідачем у нас тут визначено. Нагадайте, Павле Васильовичу, ви?

ПАВЛІШ П.В. Ну, якщо не проти, я буду доповідати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я просто не можу зараз відкрити проект рішення. Скажіть мені, Ігор Колісник, керівник секретаріату, скажіть, будь ласка, там зазначено у вас в проекті рішення?

КОЛІСНИК І.В. Не зазначено, треба визначитися.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді пропонується Павло Васильович Павліш. Він займався від комітету цим питанням і опікувався, і займався цією робочою групою, комунікував якраз з батьками і всіма. Немає заперечень?

Тоді, Павле Васильовичу, визначаємо вас доповідачем.

ПАВЛІШ П.В. Добре. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, переходимо до наступного питання нашого порядку денного. Це проект Закону №14321 і альтернативного до нього 14321-1. Це проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Конституційний Суд України" щодо удосконалення законодавчого врегулювання окремих положень функціонування Конституційного Суду України та встановлення дисциплінарної відповідальності суддів Конституційного Суду України. Ну, і альтернативний, це проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Конституційний Суд України" щодо удосконалення діяльності Конституційного Суду України.

Прошу голову профільного підкомітету доповісти про результати розгляду на підкомітеті зазначених законопроектів.

ДИРДІН М.Є. Отже, підкомітет провів засідання і обговорили проект рішення комітету. В ході опитування більшість членів підкомітету підтримала проект рішення

щодо взяття за основу законопроекту 14321, альтернативний законопроект відхилити. Але просити Голову Верховної Ради про застосування статті 116 Регламенту Верховної Ради України, але в частині положень альтернативного законопроекту.

Стосовно суті двох законопроектів. Я коротко зачитую із проекту висновку. Згідно з пояснювальною запискою до законопроекту 14321 його метою є удосконалення законодавчого регулювання окремих аспектів функціонування КСУ, посилення його інституційної спроможності та встановлення чіткого, прозорого і справедливого механізму дисциплінарної відповідальності суддів КСУ з одночасним забезпеченням гарантій їхньої незалежності.

Для досягнення зазначеної мети авторами законопроекту 14321 пропонується внести зміни до низки статей Закону України про КСУ, зокрема стосовно відкритості діяльності КСУ, засідань КСУ, пов'язаних з організацією діяльності, архіву, конфлікту інтересів та відводу, самовідводу суддів КСУ, засідань та пленарних засідань Великої палати, сенату. Крім того, запропоновано доповнити зазначений закон новими статтями, зокрема щодо дисциплінарних проступків суддів КСУ, порядку проведення дисциплінарного провадження стосовно суддів КСУ, правил, етики суддів, проведення спеціальних пленарних засідань КСУ. А згідно з пояснювальною запискою до законопроекту (це альтернативний) його метою є удосконалення діяльності КСУ.

Для досягнення даної мети авторами альтернативного законопроекту пропонується внести зміни до низки статей закону, зокрема стосовно відкритості діяльності КСУ, звільнення з посади суддів, засідань КСУ, пов'язаних з організаційною діяльністю, архіву, конфлікту інтересів та відводів, самовідводів суддів, представництва ...*(Не чути)* і роз'єднання конституційних проваджень. Окрім того, запропоновано доповнити зазначений закон новою главою щодо дисциплінарної відповідальності суддів КСУ. Альтернативний законопроект відрізняється від основного іншим підходом до визначення дисциплінарних проступків суддів, процедури здійснення дисциплінарного провадження щодо суддів, поняття конфлікту інтересів та відводів, самовідводів суддів.

Крім того, хотів би зазначити, що до цих законопроектів надійшли заключення від ГНЕУ Апарату Верховної Ради, від Дослідницької служби Верховної Ради, від Мін'юсту, від Ради суддів України, від Міністерства економіки, від Мінфіну. Зокрема, дані законопроекти вони підтримується, є свої пропозиції і зауваження. Але хотів би звернути увагу, що основний і альтернативний законопроекти, вони направлені на виконання Україною своїх зобов'язань щодо угоди України з Європейським Союзом.

НІМЧЕНКО В.І. Уточніть, будь ласка, куди направлені і навіщо?

ДИРДІН М.Є. Що-що?

НІМЧЕНКО В.І. Куди направлені і навіщо положення щодо статусу Конституційного Суду України?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Василь Іванович! Василь Іванович, зараз, давайте Максим Євгенович закінчить свою доповідь, а потім перейдемо до питань. Ви ж знаєте.

Максим Євгенович, прошу.

НІМЧЕНКО В.І. Я лише запитав, куди направлені.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так я розумію, Василь Іванович, ну ми ж домовлялися, не перебивати. Максим Євгенович ще не закінчив доповідь, нехай він закінчить, потім будуть питання. Я що, колись не давав можливості поставити питання? Ну, давайте, нехай закінчить колега.

Максим Євгенович, прошу, закінчуйте.

ДИРДІН М.Є. Я завершую, може, зараз дам відповідь на запитання колеги. Що додатковим аргументом щодо потреби оновлення законодавчої бази є положення, дорожня карта з питань верховенства права. І так само це в межах переговорного процесу щодо членства України в ЄС, розділу "Судова влада та основоположні права". Тобто це теж певні зобов'язання, які взяла Україна на себе. В цілому дані законопроекти, вони підтримуються. Якщо будуть якісь конкретні запитання, тоді будемо їх обговорювати.

Звертаю увагу присутніх і своїх колег, що це питання першого читання. Є свої моменти в положеннях в основному законопроекті, є пропозиції в альтернативному законопроекті, підходи щодо розгляду скарг, є різниця в них. Якщо даний законопроект буде рекомендований комітетом і парламент підтримає його в першому читанні, тоді будемо розглядати пропозиції і правки до другого читання, тоді вже буде більш предметне обговорення, як краще його удосконалити на друге читання.

У мене все, пане голово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Євгенович, уточніть, будь ласка, рішення підкомітету ще раз.

ДИРДІН М.Є. Да, уточнюю. Я сказав це на початку, уточняю. Що рекомендуємо Верховній Раді прийняти основний законопроект за основу, альтернативний відхилити ...*(Не чути)* Регламенту в частині положень альтернативного законопроект, щоб ми могли його взяти. Всі положення, які є в альтернативному законопроекті. І доповідачем від комітету пропоную себе, якщо колеги не проти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Євгенович, це у вас виступ був від підкомітету. Від авторів ви хочете виступити додатково чи ні?

ДИРДІН М.Є. Ні. Я вже це повторив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Запитання до Максима Євгеновича у кого будуть? Василь Іванович, ви почули відповідь на своє чи будете?

НІМЧЕНКО В.І. Куди направили його?

ДИРДІН М.Є. Ні, Василь Іванович.

НІМЧЕНКО В.І. В сторону Європейського Союзу, куди конкретно?

ДИРДІН М.Є. Ні, законопроект нікуди не направляли. Я просто зазначав, що даний законопроект, я про основний так само і про альтернативний, він розроблений і зареєстрований на виконання зобов'язань України перед Європейським Союзом щодо вступу в ЄС. Я про це говорив. Це зазначено в пояснювальній записці.

НІМЧЕНКО В.І. Оце зобов'язання, це зобов'язання викладено в дорожній карті чи де?

ДИРДІН М.Є. Да.

НІМЧЕНКО В.І. А дорожня карта це чия? Розділ перший, розділ другий виписала, це чия? Дорожня карта, хто її затверджував, що за дороговказ? Куди бігти, куди йти, брать лопату, де яму копати? Давайте, що за дорожня карта для Конституційного Суду?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Євгенович...

НІМЧЕНКО В.І. Наскільки я її читав, так там іде про суди, органи правосуддя. Конституційний Суд уже не є органом правосуддя, це контролюючий орган. Яка є сфера впливу на нього підзаконними... вірніше законними актами, окрім Конституції, де вказано Конституція і закони. От ця дорожня карта мене спантеличує, пане доповідач.. Я хотів би відповісти, на якій підставі ви посилаєтесь і на якій підставі ви користуєтесь дорожньою картою для Конституційного Суду?

ДИРДІН М.Є. Василь Іванович, я як автор даного законопроекту стосовно обґрунтування необхідності імплементації саме в Законі "Про Конституційний Суд України", аргументація відводу, самовідводу, врегулювання розгляду скарг на суддів КСУ пропонується це імплементувати в Закон "Про Конституційний Суд України". Таким чином я обґрунтував пояснювальну записку. Крім того, у даному законопроекті, якщо вже говорити про основний законопроект там, де я є автором, пропонується внести зміни і доповнити певні положення щодо процедурних моментів розгляду справи або проходження конституційної справи в судах. Все, що я можу вам сказати.

НІМЧЕНКО В.І. Ще тоді одне запитання, тому що я відповіді не почув, чому дорожня карта, підзаконний акт кладеться дороговказ регулювання діяльності Конституційного Суду України. То я не почув відповіді. Я думаю, що це ланка у цій цепі дуже-дуже слабка, на мій погляд, стосовно того, можна ще виносити взагалі закон у Верховну Раду. Це перше запитання.

І друге. Ви послалися на вдосконалення системи відповідальності дисциплінарної суддів Конституційного Суду. Так я розумію? Я хотів би знати, що визначення істотного дисциплінарного проступку це стало конституційною нормою, конституційно визначена, прямо записана, прямо записана стосовно суддів Конституційного Суду. Ви більш ніде не знайдете ні про... міністрів, істотне й інше. Написано, стосовно суддів конституціодавець записав: "істотний дисциплінарний проступок" або "грубе чи систематичне нехтування".

Що ми можемо зробити цим законом? Ви хочете законом розтлумачити, що таке "істотне", що таке "грубе" – чи як? В Конституції це є. Тлумачити Конституцію може тільки Конституційний Суд.

А я вам хочу, щоб ви звернули там, по-моєму, 150-а чи 149 стаття Конституції зі значком "прим". І там написано дефініція почти майже: "істотний дисциплінарний проступок" і "грубе чи систематичне нехтування своїми обов'язками". А не так, як

записано у вас в законопроекті. І що таке "нехтування"? Це не дисциплінарний проступок в тому смислі, про який ідеться в законопроекті. Щоб ми з вами не зайшли, я хотів би почути, на якій підставі пропонується в законі... приймав закон і роз'ясняв, що таке "істотне". Глумачити.

ДИРДІН М.Є. Да, я відповідаю. В пояснювальній записці по поводу питань дорожньої карти я зазначив, що це як додатковий аргумент до даного законопроекту. В даному законопроекті пропонується цей процес деталізувати: по поводу відводів і самовідводів, опублікування рішень щодо відводів і самовідводів, так само і питання до (*нерозбірливо*) відповідальності. Пропонується його регламентувати в законі, от і все.

Якщо у вас є пропозиції про те, що щось не потрібно чи, може, треба щось по-іншому на ваш погляд, зробити або не робити, давайте проговоримо цей механізм.

НІМЧЕНКО В.І. Оскільки ви сказали, я запитав.

І третє запитання. Скажіть, будь ласка, я так розумію, що якась була, може, асоціація суддів Конституційного Суду у відставці, є така організація. Знаєте ви чи ні таку? Чи ... (*Не чути*) Конституційного Суду? Чи відомо вам про те, що зараз в інстанції комісії знаходиться на експертизі ця позиція, про яку ведеться мова. Пласт піднятий правильний, я погоджуюсь, але з чорноземом я там вбачаю і щебінь, і пісок, і глину. Не проросте. Ви знаєте, що є на вивченні у комісії у пана Букіккіо в Європі?

ДИРДІН М.Є. Що саме?

НІМЧЕНКО В.І. Ну, ваш законопроект. Не ваш законопроект, а положення стосовно дисциплінарної відповідальності суддів Європи, є таке питання, розглядає зараз комісія.

ДИРДІН М.Є. Ну, розглядається питання, а не цей запитання, правильно?

НІМЧЕНКО В.І. Да. В тому числі, в тому числі є питання стосовно дисциплінарної конкретно суддів України. Я ж так розумію, що ви направили для ознайомлення в Конституційний Суд. Правильно, да? Чи ні?

ДИРДІН М.Є. Василь Іванович, дивіться, присутній Секретаріат Конституційного Суду України. Як мені відомо, практика КСУ говорить наступне: ми не приймаємо участь в обговоренні законопроектів. Тому куди будемо направляти?

НІМЧЕНКО В.І. Ну як це...

ДИРДІН М.Є. Василь Іванович, ви тут задали мені питання.

НІМЧЕНКО В.І. Ну все, в мене немає питань.

ДИРДІН М.Є. У нас присутній секретаріат КСУ. Хай вони дають свої пропозиції або приймають участь. Але і попередня практика комунікацій із секретаріатом або з Конституційним Судом України говорить про наступне, що ми не даємо відповіді або не комунікуємо з питань законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Почули. Максим Євгенович, дякую.

НІМЧЕНКО В.І. Почули.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, почули.

Колеги, у нас ще є інші колеги наші, у яких підняті руки. На жаль, у мене були проблеми зі світлом, то знову вибило. Я не знаю, хто перший піднімав руку, хто другий піднімав руки. Тому, як зараз у мене в порядку буде. Роман Вячеславович Бабій, потім Сергій Олексійович Демченко, потім рука піднята, Антон Чиркін, далі представтеся.

БАБІЙ Р.В. Сергій Олексійович насправді піднімав перший, але, якщо він не заперечує...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. Давайте Сергій Олексійович.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ні, я не заперечую. Будь ласка.

БАБІЙ Р.В. Окей. Давайте я почну, не питання. Максим Євгенович, я так зрозумів, що позицій Конституційного Суду по цьому законопроекту немає з тих міркувань, що ви озвучили, що вони не... усуваються від будь-якої комунікації по...

ДИРДІН М.Є. Ви неправильно зрозуміли.

БАБІЙ Р.В. Що? Ще раз.

ДИРДІН М.Є. Ні, ви неправильно зрозуміли.

БАБІЙ Р.В. Окей. Тоді уточніть, будь ласка.

ДИРДІН М.Є. Нехай тоді скаже нам секретаріат, Ігор Колісник. Чи присутній у нас секретаріат КСУ, або судді КСУ?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Ігорю.

КОЛІСНИК І.В. Мені невідомо, чи присутні. Ми їх на засідання комітету не запрошували. Справа в тому, що ми направили законопроект, висновок до Конституційного Суду. Але від Конституційного Суду ми жодних пропозицій чи зауважень до законопроектів не отримали.

БАБІЙ Р.В. Тобто Конституційний Суд проігнорував звернення, а на комітет просто не запрошували. Правильно я розумію?

КОЛІСНИК І.В. Так.

НІМЧЕНКО В.І. Нам не достовірно знати, проігнорував чи ні. Колеги, я б не спішив, це резюме таке, ми просто не знаємо.

БАБІЙ Р.В. Ну, воно поки так виглядає, я точно не знаю.

НІМЧЕНКО В.І. А те, що так виглядає, не завжди воно таке красиве, як блищить.

БАБІЙ Р.В. Я розумію, да.

Окей. Тоді можна наступне питання? Скажіть, будь ласка, Максим Євгенович, а що у нас, чи може Денис Вячеславович зможе відповісти, у нас є законопроект про конституційну процедуру, досить давнішній, 4533. І, власне, наскільки я знаю, у

комунікації з приводу виконання дорожньої карти Єврокомісією, Кабміном саме цей законопроект згадується як маркер виконання відповідного пункту дорожньої карти. То чи перетинається регулювання, чи це є вужчим, ніж той, чи має певні положення, ніж у 4533? І чи не доцільніше все-таки зосередити свої зусилля на 4533 як на законопроекті, який пройшов перше читання, має багато дійсно правок, але доопрацювати ці правки і видати якийсь на його базі якийсь результат на виконання в тому числі дорожньої карти.

ДИРДІН М.Є. Відповідаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Євгенович дасть відповідь, потім...

ДИРДІН М.Є. Да, я відповім. Це моє бачення. Ви знаєте, що даний законопроект даний законопроект мав певні об'ємності, там є процес, його треба переглядати, уже певні норми, які... той законопроект пов'язаний, уже змінилися. І я вирішив зареєструвати новий законопроект, мені здається, який більш менший по об'єму і по об'єму норм, які зачіпаються саме щодо (*нерозбірливо*) України і він є більш, на мій погляд, конкретним, саме конкретні питання тут піднімаються. І було запропоновано зареєструвати, я його зареєстрував і пропоную комітету його підтримати, вийти з ним до голосування в зал.

До речі, в цьому законопроекті так само зазначається, пропонується, щоб було запропоновано... закріпити, точніше, в законі електронний документообіг. В цьому законопроекті теж є, щоб дати засаду, старт впровадження документообігу електронного в суді. Все, це моє бачення.

БАБІЙ Р.В. Максим Євгенович, скажіть, будь ласка, щоб зрозуміти, тобто цей ваш законопроект, який ви пропонуєте зараз, він десь, скажімо так, дублює чи повторює предмет регулювання 4533. Правильно я розумію?

ДИРДІН М.Є. Я просто зареєстрував цей законопроект, я бачу як народний депутат дану ситуацію таким чином, як воно відображено в даному законопроекті. А ваша пропозиція є, щоб повернутися до...

БАБІЙ Р.В. 4533, конституційну процедуру.

ДИРДІН М.Є. 4533 законопроект. Давайте тоді вирішувати або туди йдемо, або цей беремо. Він, той законопроект, який ви згадали, він більш об'ємний і там дуже багато

правок, те, що ви сказали. І там вже пройшло, мабуть, 4 роки вже пройшло з того часу, коли були подані правки. Я, пам'ятаю, це, мабуть, ще було в лютому, 16 лютого 22-го року ми починали (да?) комітет. І тоді все закрилося, почалося 24 лютого і далі до цього законопроекту не поверталися. І там були теж проблеми стосовно його заходження до залу. Ви теж про це знаєте і вам це відомо. От і все. Ну що тут робити якусь таємницю.

БАБІЙ Р.В. Окей. Тоді ще одне питання. Окей. Тоді, якщо так, то, можливо, 4533 нам рекомендувати зняти, вірніше, чи відправити на, не знаю, на повторне друге чи зняти, відхилити взагалі, щоб не було оцих незрозумілостей. Є певні очікування. Я ж кажу, 4533 згадується у цих звітних документах, які готує Єврокомісія плюс Кабмін, він там згадується як маркер виконання відповідного пункту дорожньої карти. Щоб оце правильно було всім зрозуміло, в якому напрямку все-таки ми рухаємося. Я не проти того, щоб зосередитися, скажімо так, їсти слона частинами і зосередитися на тих питаннях, які ви підняли, потім, можливо, ще якийсь законопроект зареєструвати, якщо 4533 "не злітає". Але просто треба дати сигнал, скажімо так, комітетом, по якому шляху ми йдемо.

І останнє питання наразі. Ви пропонуєте там, ну суттєва частина законопроекту присвячена процедурі притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів КСУ, хотів би взнати, а зараз чим регулюється ця відповідна історія, бо це всі нові норми, які ви пропонуєте включити у законодавство, чим зараз, як вона працює і яка там проблематика, яка потребує настільки детального регулювання на рівні закону?

ДИРДІН М.Є. Дивіться, мабуть, більш конкретно, об'ємно, мабуть, дав би відповідь сам КСУ, якщо би він був присутній, більш детально на ваше питання. Те, що мені відомо, що, мабуть, були дії, якісь рухи, щоб це зробити на рівні внутрішній актів, регламенту чи ще якихось документів. Наскільки це відповідає дійсності, я не знаю. Все, що можу вам сказати.

БАБІЙ Р.В. Зараз воно працює чи ні, притягнення до дисциплінарної відповідальності? І регулюється, так розумію воно Регламентом Конституційного Суду. Як, так, правильно розумію?

ДИРДІН М.Є. Регулюється. Але це пропонується зробити саме в законі...

БАБІЙ Р.В. На рівні закону пропонується?

ДИРДІН М.Є. Де більш детально прописати в законі цю норму. В чому там момент, як на мій погляд, це моя особиста точка зору, що даний регламент, він передбачає зміну саме суддям, а якщо ми говоримо про закон, який можемо врегулювати, це буде чітко виписаний механізм в законі, який буде давати, на мій погляд, більш чіткий механізм щодо розгляду таких питань, якщо вони будуть мати місце в майбутньому.

КАЛАУР І.Р. Роман Вячеславович, знаєте ту приказку: хто ж его посадит, он же памятник.

БАБІЙ Р.В. Окей. Дякую за відповіді, Максим Євгенович. Поки що у мене все. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович Демченко, потім Антон Чиркін, потім Андрій Магера.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую. Я думав, яка ж мета нашого законопроекту, який ми зараз обговорюємо. А коментарі колег мені дали зрозуміти, що мета – мати можливість посади, оскільки вони не пам'ятник. Знаєте, колеги, ця мета, вона ж має і зворотну силу, інколи під цю мету можете потрапити і ви особисто, коли ви намагаєтесь когось обмежити в правах або покарати, ці ж підстави можуть потім застосувати і до вас.

У мене після таких питань, які я зараз почув, виникло бажання відкласти це обговорення. Мені здається, учасники сьогodнішнього обговорення не володіють повною інформацією і недостатньо готові для прийняття відповідного рішення. Але це буде на розгляд колег, і як запропонує голова комітету. Якщо підтримати відповідну пропозицію - будь ласка, якщо ні - то будемо голосувати.

А питання, які задав колега пан Роман Бабій, вони доречні. Ось тільки я не зовсім розумію, хотів би уточнити, чим обговорювані законопроекти, які на сьогодні в порядку денному, вони менші, чи в меншому обсязі регулюють, чи меншу кількість питань пропонують зарегулювати, ніж законопроект 4533. Це в мене перше питання. Напевно, давайте по питаннях, а потім я продовжу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу. Максим Євгенович, бажаєте відреагувати?

ДИРДІН М.Є. Коли я проводив обговорення, і в формі, як ми проводимо розгляд законопроектів на підкомітеті, я написав. Я кажу, якщо є питання стосовно даного

законопроекту, будь ласка, пишiть, давайте обговоримо, або телефонуйте, щоб ми могли проговорити. Нiхто не набрав, нiхто не почав проговорювати цi питання на пiдкомiтетi. Зараз колега Сергiй Демченко пропонує цi питання обговорити тут. Ну, така ситуацiя, звикли до цього. Добре.

Я пропоную, дивiться, якщо Сергiй Олексiйович взагалi проти даного законопроекту, як вiн не пiдтримує iдею врегулювання даних питань саме в законi, це одна iсторiя. Якщо у колеги є пропозицiї, по-iншому дивiться на механiзм в рамках врегулювання саме в законi, а не iншими документами, як Регламентом, це iнша iсторiя.

Так що ви пропонуєте: ви загалi не пiдтримуєте цю iдею? Якщо ви не пiдтримуєте цю iдею взагалi, то ви ж i не пiдтримували на пiдкомiтетi даний законопроект. Якщо у вас є пропозицiї, як його вдосконалити i зробити краще, можна це далi проговорювати. Ну, як менi тут ще реагувати на питання Сергiя Олексiйовича?

У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, давайте таким чином, ми почуємо ще зараз виступ iнших, хто бажає виступити, позицiї Міністерства юстицiї, Конституцiйного Суду чи Секретарiату Конституцiйного Суду, якщо є. Далi будемо визначитися. Так.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я продовжу тодi, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Блiжче. Прошу.

ДЕМЧЕНКО С.О. Да-да, дякую. Я, до речi... Питання покращити, я вважаю, що можна покращити. Але я тут погоджуюсь з Василем Ивановичем, що не можна законом покращити норми Конституцiї. Ну якось воно трошки дивно виглядає, коли ми пропонуємо пiти всупереч визначенням положень Конституцiї через закон. Напевно, це буде нерозумно. Менi б хотiлося... Багато питань по цьому законопроектi, до речi, але у нас часу не так багато для кожного, напевно, так ми будемо тиждень обговорювати i наше засiдання не закiнчиться на протязi тижня, я хотiв би декiлька моментiв зрозумiти.

Перше. Один з моментiв. Пропонується... Взагалi законопроект зосереджений максимально на дисциплiнарних проступках суддiв Конституцiйного Суду. I один з таких дисциплiнарних проступкiв виокремлюється як допущення суддею Конституцiйного Суду недоброчесної поведiнки. Оскiльки в самому законi не розкривається, що це за дисциплiнарний проступок, до яких видiв дисциплiнарних проступкiв, передбачених

Конституційним Судом для... перепрошую, Конституцією України для суддів Конституційного Суду, він відноситься. То в мене виникає питання, що розшифрування цього дисциплінарного проступку має бути, я так розумію, ще якимось законом окремим чи відповідно положеннями, я не знаю, внутрішніх актів Конституційного Суду. Як автори відповідної пропозиції бачать для себе це питання?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Максим Євгенович.

ДИРДІН М.Є. Це до автора основного чи альтернативного? Ну, добре, я почну з себе. Дивіться, стосовно даного моменту, щодо недоброчесної поведінки. Можна тут в ході вже обговорення і в ході вже те, що є рекомендації від ГНЕУ, від Мін'юсту, тут можна було або деталізувати цей момент, або його, допустимо, якимось видозмінити, або, якщо не буде підтримуватися це положення комітетом, його прибрати.

Але як, на мій погляд, є такі от моменти як недоброчесної поведінки. Наприклад, якщо суддя в статусі судді, він вчиняє адмінправопорушення, наприклад, зупиняє його поліція і на стан сп'яніння, стаття 130. Да, він несе за це там відповідальність по Адмінкодексу притягнення там чи інші якісь хуліганські дії, може він чинити в статусі судді? Та може він чинити. А далі тут можна... це, ну, дивитися як недоброчесна його поведінка? Як це буде сприймати суспільство, поведінку судді? Тому що, якщо дивитися як відбуваються конкурси і як проходить опитування кандидатів, і піднімають всю історію за 10 років, де особа вчиняла адмінправопорушення і так далі, і тому подібне, от в такому контексті. Якщо його можна або розширити, або змінити, зробити більш деталізованим в цьому контексті. Або, якщо не буде підтримки від... членів комітету, від стейкхолдерів, від зацікавлених осіб, які приймають участь в розгляді, в роботі нашого комітету, то тоді будемо його прибрати.

Дякую.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я розумію, що це так можна відповісти на будь-яке питання. Але це виглядає для мене, що для авторів без різниці, чи буде відповідне положення запропонованого їми законопроекту прийнято в кінці кінців, чи не буде. Якщо все рівно авторам... авторам законопроекту це, то для чого тоді вносити цей законопроект? Виникає тоді питання, що він внесений виключно для затягування виконання дорожньої карти чи дороговказу, як хочете його називайте, враховуючи, що вже в першому читанні 4533 прийнятий. Ну, це така ремарка, правда, таке відчуття. Я вважаю, коли людина вважає,

що можна зробити і так, і так, можна залишити чи ні, значить їй все рівно. Якщо все рівно автору, то чому це не все рівно має бути членам комітету? Тим паче має бути все рівно.

Але наступне питання. Дивіться, у нас цікава норма Конституції, на яку звернув Василь Іванович увагу, правильно звернув, на мою думку, тут зазначено саме, що є дисциплінарним проступком і яке покарання для суддів Конституційного Суду. Вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування своїми обов'язками, що є несумісним зі статусом судді Конституційного Суду. І це є підставою для звільнення судді Конституційного Суду.

Як на вашу думку автора законопроекту, тому що ви насамперед пропонуєте ідею законопроекту, яка протирічить Конституції, ви пропонуєте, що в нас є декілька дисциплінарних проступків, і от цей дисциплінарний проступок, який в Конституції зазначений фактично як єдине ціле, ви розділяєте їх на декілька. Чому ви так вважаєте, тим паче, що в нас є діючі норми Закону про Конституційний Суд, який передбачає все як один дисциплінарний проступок, і відповідні покарання за нього. Ви їх розділяєте, задля чого і як ви відокремлюєте істотний дисциплінарний проступок від грубого і систематичного нехтування своїх обов'язків? Ви їх фактично відокремлюєте.

ДИРДІН М.Є. Я зрозумів. Сергій Олексійович...

ДЕМЧЕНКО С.О. Яка логіка, просто поясніть. Це важливо, тому що це сама суть самого законопроекту до нього.

ДИРДІН М.Є. Я зрозумів. Дивіться, якщо я правильно вас зрозумів, що ви хочете донести і чому було розділено, то, як я читаю дану норму в Конституції, там іде через кому, перераховується через кому: вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне... Тобто йде перерахунок цих підстав для звільнення, йде перерахунок через кому або через там чи сполучник. Тут пропонується його зробити. Тобто яким чином законопроект, ці запропоновані норми, вони, на ваш погляд суперечать. Тому що це не зроблено в одному пункті? На ваш погляд, треба зробити в одному пункті, тоді це буде все правильно, тоді не буде порушення Конституції, на ваш погляд?

В мене все. Дякую.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую за вичерпну відповідь.

ДИРДІН М.Є. Будь ласка.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тоді ще, поясніть, будь ласка...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович, у вас ще питання чи ні?

ДЕМЧЕНКО С.О. Та я вже, добити вже, я бачу, що по іншим питанням нема сенсу, я тільки це доб'ю, просто для себе хоч якось зрозуміти.

От пропонується законопроектом, пишеться, що до дисциплінарних проступків відносяться: перше – вчинення істотного дисциплінарного проступку; друге – грубе і систематичне нехтування суддею; третє – допущення не доброчесної поведінки. Вам не здається трохи некоректним до дисциплінарного проступку чи взагалі визначення дисциплінарного проступку відносити окремо, чи в одному ряді, напевно, вчинення істотного дисциплінарного проступку, потім ще один дисциплінарний проступок, це грубе і систематичне нехтування суддею? Не може поглищати перше, друге і пересікатися? Чи ви вважаєте, це окремі, це окремий дисциплінарний проступок? І так він і називається "істотний дисциплінарний проступок".

ДИРДІН М.Є. На мій погляд, ми так бачили його розділення, от один в пункті, в другому пункті, ми так його бачили як автори законопроекту.

НІМЧЕНКО В.І. А Конституція як бачить?

ДИРДІН М.Є. Василь Іванович, я ж вам повторив, я ж кажу, що в Конституції
...*(Не чути)*

НІМЧЕНКО В.І. Ви мені навіть не сказали.

ДИРДІН М.Є. ...пункт третій іде через кому, іде перелік...

НІМЧЕНКО В.І. Та нема там коми! Нема там коми, відкрийте 139-у Конституції. Ми ж Комітет правової політики. І там ідеться нехтування своїми обов'язками. І доброчесність – це не управління в нетверезому стані, це аморальність. А доброчесність –

це зовсім друга сфера, виходячи з етимології. А ми тут трошки сплутали. І ми не можемо вийти з цього кола. От в чому питання, про що я і веду мову і про що запитує Сергій.

ДЕМЧЕНКО С.О. Денисе Вячеславовичу, в мене останнє питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тільки в мене до авторів альтернативного законопроекту. Вони ж присутні, я хотів би до них питання також задати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Звичайно. Так, прошу.

ДЕМЧЕНКО С.О. Скажіть, будь ласка, я хотів би зрозуміти, от альтернативний законопроект поданий до основного, чим він, на їхню думку, кращий, ніж основний законопроект, і чому саме вони його подали в такій редакції? Тобто щоб я міг порівняти.

НІМЧЕНКО В.І. І який сенс.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, відповідаючи на ваше питання як ініціатор, бо моє прізвище стоїть першим, і співавторство в законопроекті, повідомляю, що даний законопроект було подано саме як альтернативний, оскільки була законопроектна ініціатива інша, основна, і для того, щоб були різні думки і поле для дискусій, по-перше, інше представити, трохи по-іншому бачення, як це мають здійснювати. Це по-перше.

А по-друге, для того щоб у комітеті завжди була можливість вийти на комітетську версію законопроекту, бо, як свідчить вже досвід, дуже часто доводиться досягати певних компромісів, для того щоб законопроект був проголосований у першому читанні. Відрізняється він, наприклад, якимись тими ж самими формулюваннями. Я вважаю, що в альтернативному законопроекті більші сформульовані підстави для дисциплінарної відповідальності, відрізняються за структурою, бо передбачаються саме в законі окремі положення внести, тобто юридично-технічними змінами передбачається різний строк на притягнення до дисциплінарної відповідальності і так далі, і така далі. Але знову ж таки, я, розуміючи певні складнощі, виклики, і для того, щоб у нас всередині був максимальний компроміс, і поважаючи роботу профільного підкомітету, не наполягаю як співавтор, там є і інший співавтор, але я особисто не наполягаю, якщо буде рішення комітету про рекомендацію законопроекту, внесеного Максимом Євгеновичем Дирдіним, з

урахуванням того, що там передбачено статтю 116 і для опрацювання положень альтернативного законопроекту до другого читання. Власне, сподіваюся, я відповів на ваше питання.

ДЕМЧЕНКО С.О. По 4533 ви також, в принципі, тоді не проти, щоб по ньому пройти?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, по 4533, очевидно, я вважаю, що в нас трошки дивна певна дискусія і прийняття певних як би то рекомендацій чи постанов та рекомендацій, при всіх повазі, від експертів наших, колег з Європейського Союзу. Тому що прив'язання до номеру конкретного законопроекту, мені здається, це не завжди зовсім вірна ідея, тому що цей законопроект 4533, він, очевидно, вже є застарілий і прийняття його в другому читанні, як і сказав от, здається, пан Роман Вячеславович Бабій, однозначно буде потребувати внесення змін, бо там частина норм вже не відповідає нашому законодавству і, очевидно, є необхідність їх переузгодження до другого читання, його потрібно переглядати. І якісь, скажімо так, виконувати чи розглядати якісь рекомендації потрібно, як на мене, не по номеру законопроекту, а по змісту законопроекту, тому що з одним і тим же номером можна прийняти зовсім різні законопроекти.

І, відповідаючи заздалегідь на питання щодо того чи законопроектом 4533-д охоплюється процедура в тому числі притягнення до дисциплінарної відповідальності, врегулювання там, здається, конфлікту інтересів, так, там це теж є частиною складової цього законопроекту.

І звичайно, як на мене, було б краще прийняти більш широкий комплексний законопроект, але ви пам'ятаєте історію проходження цього законопроекту, на жаль, він в залі декілька разів ставився на голосування, спецпроцедура і так далі, і не набирив необхідну кількість голосів, величезна кількість пропозицій до другого читання, і я бачив, що політичної не було тоді готовності Верховної Ради приймати цей законопроект.

Власне, от коротко так. Так, сподіваюся, відповів?

Роман Вячеславович, бачу, що у вас рука піднята, але я бачив, що давно підняті руки були у пана Антона Чиркіна і Андрія Магери. Може, дамо їм слово, якщо не заперечуєте? Після того, Роман Вячеславович, вам.

БАБІЙ Р.В. Не заперечую. Я після них скажу ще пару слів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тоді прошу, Антон Чиркін.

ЧИРКІН А. Всім добрий день. Антон Чиркін, Центр політико-правових реформ. Я включаюсь, бо ми долучалися до розробки...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А ви, Центр політико-правових реформ, хто там, щоб стенограма була правильна?

ЧИРКІН А. Експерт з конституційного права відповідного напрямку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чудово. Дякую.

ЧИРКІН А. Ми долучалися до розробки основного законопроекту. Я хотів би прокоментувати і спробувати надати відповіді на запитання шановних парламентарів. Зокрема в частині, ось прозвучало, обвинити, покарати суддів Конституційного Суду. Колеги, законопроект не містить цієї ідеї взагалі. Його основна ідея, з одного боку, це врегулювання законодавчої на сьогодні прогалини в Законі про Конституційний Суд в частині дисциплінарної відповідальності, в частині відповідних проступків і насамперед процедури врегулювання. І повторюючись, це одне із наших зобов'язань по дорожній карті, і там були терміни, зокрема IV квартал 2025 року щодо врегулювання відповідного аспекту. З іншого боку, продовжуючи тезу з приводу ідеї не покарати. Навпаки, 11 статей, які запропоновані законопроектом, вони передбачають, в тому числі певні процесуальні фільтри, починаючи від процедури звернення щодо вчинення дисциплінарного проступку, потім включається секретаріат з приводу перевірки відповідного звернення учасника конституційного провадження, тут я звертаю окрему увагу. Потім має працювати відповідний комітет Конституційного Суду, і тільки потім воно має виноситися на голосування на спеціальному пленарному засіданні. І тут також окремо звертаю увагу. Ось, що передбачає... Одна з ідей в частині дисциплінарної відповідальності суддів Конституційного Суду викладена саме в нашому основному цьому законопроекті. І там ціла низка, повторююся, фільтрів процесуальних, де суддя Конституційного Суду отримує певні захисні інструменти, в тому числі щодо надання пояснень, щодо надання доказів відсутності своєї вини і підстав до притягнень до дисциплінарної відповідальності.

З приводу вищезазначених оцих двох основних підстав, у тому числі які визначені в Конституції. Ідея законопроекту: щоб судді самі визначили на своєму засіданні, що саме

є істотним дисциплінарним проступком, що саме є грубим і систематичним нехтуванням суддею своїх обов'язків.

Ми свідомі щодо дотримання принципу юридичної визначеності. Очевидно, Конституцію змінити на сьогодні неможливо, уточнити в тому числі. Але й закон перевантажувати відповідними визначеннями, на нашу думку, не є прийнятним. Навпаки, скажімо так, тут надається певний пас суддям Конституційного Суду, щоб вони своїм рішенням на засіданні відповідними голосами підтримали чи не підтримали існування чи неіснування відповідного проступку, знову ж таки з урахуванням вже процедури, яка до цього буде пройдена.

З приводу, окремих моментів, дорожньої карти. Василь Іванович звертав увагу на цей документ, також хотів би відповісти. Вона затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів, це травень минулого року. Вона в частині верховенства права, в частині, зокрема, судової влади, це одне з наших зобов'язань перед Євросоюзом в переговорному процесі. Як відомо, і за Законом про Кабмін, і за Регламентом уряду стратегічні концептуальні документи, вони затверджуються саме у формі розпорядження, потім вони конкретизуються на відповідному законодавчому рівні. Я, можливо, повторюся, на сьогодні в Законі про КСУ і в Регламенті Конституційного Суду детальної регламентації ані по проступках, ані по відповідній процедурі, ані по голосуванню відповідно притягнення до відповідальності відповідних положень немає. Оце основна ідея законопроекту: врегулювати відповідні прогалини.

І ще один момент. В середині грудня ми представляли основні положення даного законопроекту. На нашому заході були представники в тому числі Секретаріату Конституційного Суду, вони висловлювали свої зауваження, пропозиції. Всі ці коментарі ми в тому числі враховували, їх позиція була нами почута.

Дякую.

НІМЧЕНКО В.І. Можна запитання?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, Василю Івановичу. Якраз питання будуть. Василю Івановичу, прошу.

НІМЧЕНКО В.І. Шановний, я хотів би вас запитати. Ви спеціалізуєтесь як експерт з міжнародних норм права, конституційного права чи взагалі у сфері загальних норм регулювання суспільних інтересів?

ЧИРКІН А. Конституційного права. Це ж до мене питання, правильно?

НІМЧЕНКО В.І. Так. В області конституційного права?

ЧИРКІН А. В галузі конституційного.

НІМЧЕНКО В.І. В галузі. Я не розумію, що ви, надаючи експертний висновок, послалися на Конституційний Суд як на орган правосуддя. Ви чим керувалися? Що завів Кабінет Міністрів своїм розпорядженням як орган правосуддя, завів Конституційний Суд туди. Це ви мені дасте відповідь з посиланням на Конституцію.

Друге. Почекайте, пане, почекайте. Ви тут послалися стосовно того, що приймали участь, де були круги і все інше, круглі столи засідали чи хто там у грудні місяці. Я хотів би вас запитати, на якій підставі у вас ствердження, що регламент Конституційного Суду не має ніяких положень щодо відповідальності судді? Ви знаєте, що він має навіть норму статус судді Конституційного Суду? А Конституція каже, що не сумісна зі статусом судді Конституційного Суду діяльність. Ви розумієте, що... Якщо ні, ну це, так би мовити, не моя біда. Але я, коли чую такі висновки, іде ж питання про Конституційний Суд, іде питання про правозастосування і про норму.

І далі. Ви тут послаєтеся на те, що це питання врегульовано через систему відповідальності суддів Конституційного Суду, а саме ви просите встановити, ідентифікацію провести дисциплінарних проступків, і за це вносити, так сказати, якісь посилені невідповідальності, давайте так його м'яко назовемо, стосовно суддів Конституційного Суду.

Скажіть, будь ласка, де, на якій підставі ви наводите отут, я зараз виходжу з цих норм, які запропоновані законопроектом, ви пишете, де роз'яснюється, що таке істотний дисциплінарний проступок, де роз'яснюється і наводиться, що діє два роки, два роки, впродовж двох років можна притягувати за дисциплінарний проступок, де йде питання, що таке добросовісність, поведінки добросовісності, чи так... так, поведінки добросовісності, що таке добросовісність. Вже наш же комітет розглядав питання історії державотворчості. Судді несуть відповідальність, що не знають історію державотворчості, а екзаменатори самі не знають, що таке. Тобто я хотів, що таке добросовісність для суддів Конституційного Суду.

Ви просите внести якісь норми стосовно етики. Єсть питання. Звичайно, є питання. Ну, ви ж знаєте, якщо не знаєте, мабуть знаєте, що зараз Європа готується до великої місії розгляду питань дисциплінарної відповідальності всіх суддів конституційних судів

Європи, уніфікує це питання. А вам відомо з цього приводу? То, може, ми почекаємо, подивимося, що там є. Тому що те, що наведено вами, ну я вам скажу, воно не накладається на Конституцію. І не лише, що люди як фізичні особи постраждають, постраждає система взагалі така, яка піде під вплив. І так ми бачимо, що Конституційний Суд паралізований. А от якщо цей маховик запрацює, я не думаю, що не буде те, про що зараз розмовляють у Верховній Раді депутати. Ви ж чули, хтось там кудись хоче вже тікати, десь щось страшно, щось, десь, до чогось і все інше. Я не знаю, на що направлені такі от норми, які не визначені, немає правової визначеності. І експерти з цього приводу в 70 відсотках своїх висновків якраз посилаються на неправову визначеність, що передбачає, що таке інститут дисциплінарної відповідальності от саме суддів Конституційного Суду.

І тому я хотів би, якщо ви зможете, то дайте відповідь, починаючи з того, чи вирішується питання в Європі стосовно цього, якщо ми йдемо до Європи. І на якій підставі розпорядженням Конституційний Суд там зобов'язує до чогось, не знаю. Якщо це Стефанішина ініціювала, то я розумію її, і що на той час... Тому я хотів би почути відповідь від вас, якщо ви знаєте предметно це питання.

Спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

ЧИРКІН А. Дякую за ваші коментарі, Василю Івановичу, і запитання.

З приводу першої вашої частини. У нас окрема стаття в Конституції передбачає, що виключно суди здійснюють правосуддя. Власне, в нас розділи в Конституції, розділені Конституційний Суд і судова система, правосуддя. Тут, сподіваюсь, відповів на це питання. Ба більше, в переговорному процесі в дорожній карті також судова влада, відповідні реформи, і реформа в частині Конституційного Суду, вони розділені. Разом з тим, вони є складовою правовладдя, бо верховенство права, яке є основоположним, є частиною Fundamentals, і з ним відкривається переговорний процес, і з ним буде і закриватися.

НІМЧЕНКО В.І. Я не за правовладдя запитую, я запитую за правосуддя. Конституційний Суд не є органом правосуддя. Ви що тут кажете нам? Це контролюючий орган.

ЧИРКІН А. З приводу правосуддя. Я ж вам кажу, що виключно судами в Україні здійснюється правосуддя. Це пряма норма Конституції. У нас розділи в Конституції розділені: Конституційний Суд і правосуддя.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Продовжуйте.

ЧИРКІН А. З приводу міжнародного аспекту, не знаю, знову повторюватися, що судова влада і Конституційний суд в рамці правовладдя, вони також розділені, але це є складовою верховенства права. І всі погодяться, що це є наскрізним каменем нашого переговорного процесу і відповідних реформ у цій сфері, і Конституційний Суд у тому числі.

З приводу, повертаючись, проступків, зокрема, доброчесності. Знову ж таки, ідея законопроекту, щоб судді самі вирішували в конкретній ситуації, за відповідних обставин, що буде недоброчесністю. І це, до речі, може бути окремо врегульовано, конкретизовано, в тому числі в етичних правилах, знову ж таки, внутрішнім актом КСУ, судьями. Та ж сама ситуація з істотним дисциплінарним проступком і з грубим систематичним нехтуванням.

НІМЧЕНКО В.І. Не може контролюючий орган бути суддею у своїй справі. Це не я сказав. Бути суддею у своїй справі. Так чи ні?

ЧИРКІН А. У такій ситуації у нас буде залишатися прогалина у законодавстві. І коли виникне питання щодо необхідності, і підстава, для притягнення судді Конституційного Суду...

_____. У чому прогалина, скажіть, будь ласка? От ви кажете, залишається прогалина, прогалина, в чому прогалина у нас? От ви пропонуєте, я перепрошую, що перебиваю, просто це доречно, правда, от ви пропонуєте, кажете, що все Конституційний Суд потім визначить, який відноситься до істотних проступків, а при цьому ви пропонуєте ще свій закон, законопроект. Так є у нас Конституція, яка каже, що таке дисциплінарний проступок. Якщо Конституційний Суд має визначитися на вашу думку, то для чого ваш закон тоді? Є Конституція і є Конституційний Суд, який визначиться тоді. В чому прогалина тоді? Що ми робимо, я не розумію.

ЧИРКІН А. Бо Конституція містить декілька тільки положень у частині вчинення істотного дисциплінарного проступку і грубого систематичного нехтування своїми обов'язками і все. І знову ж таки, це підстава для звільнення. Законопроект розширює перелік, за яким може бути притягнений суддя, розширює перелік проступків, навпаки, конкретизує їх, от де він закриває цю прогалину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте так, розширює чи конкретизує? Бо це, здається, дуже важливо, але так, як би, може зіграти не в ту сторону зараз.

ЧИРКІН А. Конкретизує.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, давайте ще, рука піднята. Може, послухаємо ще одного присутнього. Да, буде можливість, ще питання поставите.

Давайте, пан Андрій Магера. Будь ласка, представтеся.

МАГЕРА А.Й. Вітаю, пане Денисе, шановні члени комітету! Андрій Магера, експерт з конституційного напрямку Центру політико-правових реформ. І я, власне, щоб не повторювати багато з того, що говорив щойно Антон Сергійович, на мою думку, він власне слухних багато моментів висловив. Разом з тим, на чому я б хотів наголосити, що предметом все ж таки розгляду цього законопроекту у нас є перше читання ухвалення законопроекту за основу. Тобто його вихідних основних положень, ідеї, як такої, це точно не питання постатейного розгляду. Звісно, під час постатейного розгляду, ми можемо залізти в деталі і дуже уважно, в тому числі на підкомітеті, всі ці моменти для себе з'ясувати безперечно.

Разом з тим, що є основною суттю цього законопроекту і на що обов'язково треба звернути увагу? Що, з одного боку, не може бути дійсно законодавчої прогалини. Чому? Тому що Конституція України чітко говорить і в пункті 14, і в пункті 22 частини першої статті 92 Конституції, в статті 153 Конституції України. Вона чітко говорить про те, що статус суддів і діяння, які є, зокрема, дисциплінарними правопорушеннями, мають бути винятково предметом законодавчого регулювання. Це не означає, що має бути розписано безпосередньо детально зміст цього дисциплінарного правопорушення, як такого.

У нас в Кримінальному кодексі, вибачте, умісне, скажімо, середньої тяжкості тілесне ушкодження і легке тілесне ушкодження. Воно навіть на рівні Кримінального кодексу не визначено чітко межі. Тому що суди користуються постановами Пленуму

Верховного Суду України, юристи про це всі добре знають. І саме тому не випадково Конституційний Суд вже затвердив правила етичної поведінки суддів, вона є. І в разі появи закону, дійсно, закон може визначити конкретний, чіткий, я зверну вашу увагу, в законопроекті міститься винятковий перелік діянь, які є дисциплінарними правопорушеннями. Зміст, конкретний зміст цих правопорушень у правилах етичної поведінки суддів Конституційного Суду, це цілком природно, що Конституційний Суд для себе визначить конкретний зміст цих дисциплінарних правопорушень, в тому проблеми ніякої немає.

Що стосується другого аспекту, який ми сьогодні не зачепили, але, вважаємо, він дуже важливий. Він полягає в тому, що, з одного боку, ми, звичайно, встановлюємо винятковий перелік видів діянь, які є дисциплінарними правопорушеннями для суддів Конституційного Суду, і ми хочемо це в законі визначити, з другого боку, безумовно, ті ж судді Конституційного Суду мають бути захищеними від зловживання певними суб'єктами своїм правом на притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

Наприклад, ми ж знаємо, що багато є міських божевільних, які будуть звертатись закидати суд різними скаргами, зверненнями притягнути того чи іншого суддю до відповідальності. В такому випадку, очевидно, як на мене, я можу помилятися, але як на мене, безумовно, таке право повинні мати лише учасники провадження або залучені до провадження. Це не може мати право будь-який громадянин, умовно кажучи, виїхав до Німеччини, живе, йому якийсь суддя не сподобався, він подає скаргу. Тому і суддів треба теж захистити, з другого боку.

Тому в цілому, я вважаю, що цей законопроект, як на мене, цілком можна ухвалювати за основу. Дякую пану Денису, дійсно, є багато хороших положень в його законопроекті альтернативному, їх теж можна туди врахувати, і це був би нормальний варіант.

І закінчуючи, вже останнє. Ми тут говорили про законопроект про конституційну процедуру. Так, він схвалений за основу. Але що нам говорить Конституція? В статті 153, де йдеться і про статус суддів, і про багато інших речей відносно Конституційного Суду України, там написано, що ці питання регулюються Конституцією та законом – в однині. Там немає в множині. Там не написано, що законом, тоді можна це тлумачити досить широко будь-яким законодавчим актом. Там написано: Конституцією та законом. Як на мене, всі ці питання має регулювати винятково один єдиний законодавчий акт – Закон України "Про Конституційний Суд України". Очевидно, з цього ухваленого законопроекту за основу, треба подумати в майбутньому, це може бути предмет окремого

законопроекту, для того щоб внести зміни до Закону "Про Конституційний Суд України", якщо в цьому буде потреба.

Тому я дякую колегам і членам комітету парламентського за дійсно увагу до цього законопроекту, за вашу як би зацікавленість в тому, що дійсно це питання, воно є важливе і воно має бути предметом суспільної уваги. І я сподіваюсь, те, що дійсно можна буде ухвалити цей законопроект за основу і далі врахувати всі слушні зауваження, в тому числі які висловлені членами комітету. Я вважаю, що багато з них є дійсно слушними.

Дякую, пане Денисе. Дякую, пане Максиме, дійсно за те, що ви підняли ці питання і внесли до Верховної Ради. Ще раз дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію.

Єдине, що я неправильно сказав, по-перше, це не мій законопроект, а це наш законопроект з Павлом Васильовичем Павлішем. Я там неправильно сказав, там не мій перший, там якраз першим стоїть ініціатором Павло Васильович Павліш. Павло Васильович, вибачте. Тому це не мій, а наш вдвох з Павлом Васильовичем.

Так, Роман Вячеславович Бабій.

БАБІЙ Р.В. Кілька моментів, які хотів бли проговорити. Перший, з приводу того, Денис Вячеславович, що ви сказали щодо дорожньої карти. В дорожній карті немає 4533. Це я говорив про те, що документ, який там затверджується Єврокомісією і Кабміном на виконання дорожньої карти, він там фігурує як маркер виконання відповідного пункту дорожньої карти. Якщо там буде інший законопроект, в цьому проблем не буде.

Тепер щодо ходу нашого обговорення. От я з огляду на те, які колеги задають питання, з огляду на те, які в мене є питання, мені здається, воно, знаєте, більш походить на яесь робоче обговорення, ніж на засідання комітету. І я вважаю, що все-таки слід було би провести окрему робочу зустріч з цього законопроекту, щоб дати відповідь на відповідні питання для колег депутатів, яких турбують, бо інколи, от і у мене, питання, яким достатньо відповіді, наприклад, представників Конституційного Суду України, представників секретаріату чи суддів, які захочуть приєднатися. Знову ж мова не йде про те, щоб вони брали участь у формулюванні норм, їх позиція має право на існування, що оскільки вони перевіряють на відповідність Конституції закони, то вони не беруть участі в розробці нормативно-правових актів. Окей. Так а є питання у законодавстві, як працює ця вся історія на практиці зараз. От у мене є питання. Я хотів би почути від них відповіді. З усієї поваги до шановних представників Центру політико-правових реформ, вони проводили відповідно обговорення, вони казали, що брали участь, але ж рішення

приймаєте не ви. Ви врахували там частину їхніх пропозицій, але ж рішення приймаєте не ви, рішення приймають депутати.

І от я особисто хочу почути від них там певні позиції, чому така норма, у них є зауваження чи немає зауважень до такого формулювання. Вас знову ж таки заслухати. От просто таке досить широке обговорення, для того щоб розвіяти левову частку питань, які от зараз у колег виникають і у мене виникають. Бо законопроект досить об'ємний, це не зміни в дві-три норми. І досить об'ємний інститут пропонується внести на рівні закону: дисциплінарна відповідальність суддів КСУ. Да, те регулювання, яке в Регламенті, очевидно, що я б не назвав, ну, можливо, можна назвати прогалиною, щось там врегульовано, але очевидно, що не зря в дорожній карті це питання, цей пункт окремо виведений. Тому що дійсно це варто би виводити, моя особиста думка, на рівень закону і дещо деталізувати, дати якусь рамку. Зрозуміло, що приймати рішення будуть судді КСУ, але дати якусь рамку знову ж таки, щоб судді не були звинувачені в якійсь корпоративній, там, змові чи ще в чомусь незрозумілому, то дати рамку, напевно, треба на рівні закону. І визначити, знову ж таки, на цій робочій зустрічі що робити з 4533. Бо я з урахуванням тої ситуації, яка зараз в парламенті, ну, це не секрет, да, очевидно, що перспектив в 4533 в такому вигляді, як він зараз є, вони близькі до нуля. Очевидно, що його треба переглядати, перерхувати весь як мінімум з тієї причини, що пройшло чотири роки з моменту подання правок і останнього обговорення. І я більш прихильник того, що якщо важко пройти такому великому нормативному акту, який зачіпає дуже багато різних моментів правового регулювання, як 4533, то, можливо, домовитися визначитися стратегічно на рівні робочого обговорення, на рівні комітету, що, окей, давайте рухатися частинами. Якусь частину можна вже врегулювати, яка не викликає дискусій, якусь, провести дискусії більші, десь менші. Але просто щоб дозволити рухатися нам по цьому пункту, тому що дійсно, да, стоїть IV квартал 2025 року.

Тому я, підсумовуючи це все, що наговорив, мені здається, що доцільніше було би провести широке робоче обговорення за участю членів комітету і всіх дотичних людей, запросити туди представників КСУ, окремо наголосити при запрошенні, що ви не запрошуєтеся для того, щоб формулювати норми, а просто щоб дати роз'яснення по питанням, які будуть виникати в процесі обговорення.

НІМЧЕНКО В.І. І представників Асоціацій суддів у відставці.

БАБІЙ Р.В. Ну, будь ласка, да, чому... Да. Скористатися їхнім досвідом. Запросити Центр політико-правових реформ обов'язково, щоб вони дали роз'яснення. Бо частину

відповідей я з виступів колег з ЦППР я почув, да, чому... чому саме таке формулювання, да, чому саме такий підхід. Але щоб не забирати час, мені здається, що це займе кілька годин, можливо, не одну робочу зустріч, але все-таки варто би на такий формат перейти.

Дякую.

НІМЧЕНКО В.І. Треба відкласти. Давайте, пане голово, слухна пропозиція. Слушна пропозиція.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Роман Вячеславович.

Зараз-зараз, у нас рука ще Максима Євгеновича піднята. Максим Євгенович.

ДИРДІН М.Є. Да, дивіться, я стосовно пропозицій і обговорення, те, що говорять колеги. Давайте відкладемо даний законопроект. На базі нашого комітету запросимо і суддів КСУ, і інших зацікавлених осіб, і Асоціацію суддів КСУ у відставці, щоб вони поділилися своїм досвідом, і щоб розвіяти сумніви наших колег стосовно даного законопроекту, чому вживалися або бралися ті або інші формулювання, чому розділялися по пунктах і так далі, щоб розвіяти сумніви щодо певних формулювань, які містяться у даному законопроекті. Давайте тоді на базі підкомітету робимо робоче обговорення, запросимо всіх зацікавлених осіб.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максим Євгенович, за конструктивну позицію.

Колеги, я бачу, що... відчуваю так, що є сенс це питання сьогодні не приймати по ньому рішенню, а провести ще додаткове робоче обговорення на базі підкомітету, який очолює Максим Євгенович Дирдін.

Колеги, ще я би пропонував тоді при цьому робочому обговоренні все ж таки звернути увагу на 4533, можливо, ми там теж зможемо одразу проговорити ті положення, які необхідно змінити, врегулювати, можливо, подумаємо, щоб більш широка рамка була і з точки зору там Регламенту і так далі, як це правильно все зробити, щоб була підтримка в залі. Бо щоб ми не говорили, але парламент – політичний орган... комітет все ж таки як політичний орган, нам важливо не просто прийняти навіть інколи там законопроект, нам важливо, щоб його підтримали в парламенті, тому для цього варто.

І я би ще, щоб розширити рамку можливої дискусії, наради, згадав би, що в нас є законопроект рекомендований 14149, який стосується роботи Дорадчої групи експертів і передачі, власне, документів по рекомендованих кандидатах для розгляду комітетом і сесійною залом парламенту, всіма депутатами, які голосують за кандидатури. Там є вже

давно висновок Венеційської комісії. Я думаю, що можемо взяти таку більш широкую рамку, обговорити для того, щоб визначитись по цьому питанню. Мені здається, що це також важливо.

Так, немає заперечень? Немає необхідності окремо ставити на голосування про зняття?

НІМЧЕНКО В.І. Та ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. Колеги, дякую. Тоді відкладаємо це питання, вирішення цього питання. І переходимо до розгляду наступного питання порядку денного.

Це проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання розголошенню окремих відомостей у текстах судових рішень (реєстраційний номер 7033-д) (друге читання).

Прошу голову профільного, співголову профільного підкомітету повідомити про розгляд на підкомітеті зазначеного законопроекту.

ПАВЛІШ П.В. Шановний Денисе Вячеславовичу, шановні члени комітету, підкомітет з питань правосуддя провів розгляд шляхом опитування даного законопроекту і більшість членів підкомітету з питань правосуддя підтримали даний законопроект. Висновок по ньому: до другого читання. Треба тільки буде визначитися з доповідачем.

Ну, і я думаю, що ми в будь-якому разі зараз обговоримо, тому що питання по формулюванню і даному законопроекту, вони є, надходили там і від громадськості, і від членів комітету. Тому я думаю, що комітет має в цьому плані визначитися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павле Васильовичу.

Так, колеги, нагадаю, що у нас проводилась нарада в комітеті по цьому законопроекту, де виступали представники різних органів, туди ж запрошувались і представники громадських організацій, які надсилали нам свої пропозиції, от, і відповідно обговорювався зміст законопроекту, тому власне після цього вже було сформоване бачення і винесене на засідання комітету це питання.

Законопроект стосується, ну я виступаю, тому що я там є теж серед співавторів, це комітетська версія, двох основних питань.

Питання перше. Питання, яке стосується діяльності, точніше, публікації для повного і загального доступу рішень слідчих суддів у кримінальних провадженнях. Ця

проблематика існувала давно, саме тому ще на сьомій сесії я особисто вносив проект Закону 7033. Зараз ми є свідками того, що на різних ТСК за участю антикорупційних органів наших на комітетах обговорюються питання необхідності закриття цієї інформації, що потрібні законодавчі зміни, потрібні, потрібні і так далі. Хотів би нагадати, що ці законодавчі зміни ще на сьомій сесії було подано, це був 23-й рік, такі зміни насправді давно уже є.

Єдине що, була позиція багатьох громадських організацій щодо неголосування за цей законопроект, і зокрема були листи, і спілкування з нашими міжнародними партнерами, представниками зокрема і країн G7, які теж надавали своє бачення і рекомендації щодо неголосування чи недоцільності підтримки цього законопроекту не в частині ніяк, а в цілому. Тому, очевидно, і я пам'ятаю, наскільки важке було проходження в парламенті в першому читанні цього законопроекту, але нехай це залишиться для історії.

На сьогоднішній день це питання знову активно піднімається, сподіваюсь, що тепер це вже більш для всіх є зрозумілим, що ця проблема існує і її треба вирішити, те, що було зрозуміло ще давно. Тому, власне, і законопроект цей з'явився в порядку денному комітету.

Перше питання щодо неопублікації для повного і загального доступу певних ухвал у кримінальних провадженнях. І друге питання – це закриття інформації чутливої в рішеннях судів у нас в реєстрі судових рішень. Потрібно хвилин, я думаю, 10, можливо, ще менше для того, щоб знайти інформацію, наприклад, певну по розміщенню наших об'єктів воєнних, про виробників зброї, використовуючи інформацію судового реєстру. Є певні випадки, на жаль, де саме з інформації з реєстру бралися дані і використовувалися для завдання ударів по наших об'єктах. Звичайно, що береться інформація з реєстру, проводиться до розвідка на місцевості, потім наноситься ураження, потім проводиться підтвердження ураження. Ну така стандартна історія.

Ми все це обговорювали і з силовим нашим блоком, і оборонним блоком неодноразово. І минулого разу на нашій нараді тиждень тому проходилися із представниками виробників зброї і так далі, відповідно були висловлені позиції. Саме тому цей законопроект сьогодні знову на розгляді в комітеті. Сподіваюся, що комітет прийме мудре рішення, можливо, якщо буде більш детальне обговорення і так далі, я не виключаю, що ми не закінчимо обговорення сьогодні цього законопроекту, але моя особиста позиція, що він давно мав би бути проголосований, що він має піти в парламент, а там парламент має прийняти рішення по цьому законопроекту.

Тому, власне, от така коротка у мене вступна промова. Колеги, чи є необхідність обговорювати проект рішення комітету? Спочатку народні депутати. Якщо є, піднімаємо руки, а потім будемо надавати представникам різних органів, які у нас тут присутні.

Спочатку тоді Павло Васильович Павліш, потім Сергій Олексійович Демченко. Як ви знаєте, спочатку у нас виступають народні депутати члени комітету, потім всі інші.

Прошу, Павло Васильович.

ПАВЛІШ П.В. Дякую, Денис Вячеславович.

Дійсно, давно ми цей законопроект обговорювали-обговорювали, потім воно у нас переросло в таку затяжну історію. В мене є і питання, і незрозумілість щодо абзацу другого, який надано в новій редакції, де зазначено про відкладення річної публікації по НСРД, по арешту майна, по наданню доступу до речей і документів, що стосується кримінальних проваджень. І те ж саме там інтерпретація по питанням роботи Антимонопольного комітету.

Чесно кажучи, там по НСРД в мене питань немає, по наданню доступу до житла, там документів і все, а питання в мене по арешту майна. Яка логіка включення саме в цей нормативний акт відтермінування накладення, відтермінування публікації і інформації про арешт майна, мені незрозуміло. Тому що зараз в законодавстві у нас йдеться, що дане рішення має бути оприлюднено після того, як воно буде реалізовано до виконання. Ну, ми розуміємо, воно реалізовано, арешт накладено, публікація може здійснюватись, вона ні на що не впливає.

Відтермінування зараз на рік цього питання, мені, чесно кажучи, незрозуміло, чому відтермінування, чому саме на рік. Ну, і взагалі я щодо цього питання, то дуже так незрозуміло відношусь. Тому що там це ж не просто арешт на майно, воно може бути майно третіх осіб, майно там, яке не належить взагалі до цієї справи, і люди про це можуть дізнатися там через певний період часу, а можуть взагалі не дізнатися. Тому в мене таке питання, якщо можна, його обговорити, і якщо можна, прийняти рішення. Якщо ні, то треба буде додатково обговорювати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Я дозволю собі відповісти на ваше питання. Єдине що, перед цим, перед цим я би хотів поставити питання для відповіді Державній судовій адміністрації чи представникам ДП, є у нас адміністратором цього реєстру.

Питання наступне. Скажіть, будь ласка, от вірно сформульовані норми чинні Павлом Васильовичем, що публікуються після його виконання. Наскільки я знаю, наскільки я пам'ятаю...

ПАВЛІШ П.В. Це стаття 2, Денис Вячеславович...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я розумію, я зараз сформулюю питання до ДСА чи до ДП, яке є адміністратором цього реєстру. Як зараз відбувається публікація цих рішень згаданих, у тому числі і про арешт майна, відмову в тимчасовому доступі до речей і документів? Чому? Тому що, наскільки я пам'ятаю, правоохоронні органи, з практики, не повідомляють про те, коли вони, фактично ухвала була виконана. От яка ситуація станом на зараз і по яких принципах здійснюється опублікування, коли?

Прошу, тоді ДСА або ДП, хтось у нас присутній тут.

ПАМПУРА М.В. Доброго дня, шановний пане голову, доброго дня, шановні народні депутати і присутні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Валерійович, представтесь...

ПАВЛІШ П.В. І можна трошки голосніше, я перепрошую, Максим.

ПАМПУРА М.В. Максим Пампура, Голова Державної судової адміністрації України. Денис Вячеславович, ви абсолютно праві, практична ситуація...

ПАВЛІШ П.В. Максим Валерійович, у вас щось з мікрофоном, вас дуже погано чути.

ПАМПУРА М.В. Чути, чути зараз?

ПАВЛІШ П.В. Лейкопластир... Да.

ПАМПУРА М.В. Дякую.

Повторюсь, ситуація практично полягає в тому, що дійсно опублікування таких ухвал відбувається після завершення року. Тобто по практиці не існує повідомлень по

кожній ситуації про реалізацію відповідної ухвали, тому по практиці воно публікується після того, як сплине 1 рік.

ПАВЛІШ П.В. А практика ця, відповідно до чого ви берете? Це якась норма, ви застосовуєте іншу?

ПАМПУРА М.В. Ні-ні, це загальна ситуація, яка існує. Тобто ухвала занесена до реєстру, як сплинув рік, після того вона відкривається до загального доступу. Тобто не фіксується момент, коли відбувається реалізація цієї ухвали.

ПАВЛІШ П.В. А як воно має бути по закону?

_____. Це будь-які ухвали? Конкретизуйте, будь ласка, про що мова йде? Це обмеження для якогось виду ухвал, що це таке?

ПАМПУРА М.В. Мова йде про ті ухвали, про які ми зараз говоримо, які існують в Законі "Про доступ до судових рішень". Тобто ті ухвали, на які дається термін реалізації місяць або рік після того як вони занесені. Так-от не відбувається моменту повідомлення про реалізацію цієї ухвали, і на практиці вони відкриваються після того як сплив 1 рік.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А можна я от поставлю питання, користуючись нагодою, ще. Тоді, наприклад, до... я не знаю, у нас от судді перших інстанцій тут присутні, я просто... Андрій Потапенко, ви ж не слідчий, да, суддя, наскільки я знаю?

ПОТАПЕНКО А.В. Да, я не слідчий суддя. Добрий день.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Жаль. А пан Дмитро Свояк більше не присутній з нами? На жаль, ні.

СВОЯК Д.В. Так, я тут, пане Денисе.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, присутній? А скажіть, будь ласка, ви розглядаєте як слідчий суддя справи?

СВОЯК Д.В. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А скажіть, будь ласка, коли ви приймаєте ухвалу як слідчий суддя, наприклад, про арешт майна і так далі, як відбувається її публікація для загального доступу? І питання в тому чи інформують вас правоохоронні органи про виконання цієї ухвали?

СВОЯК Д.В. Про виконання ухвали не інформують. З приводу того, як публікація, на загальних підставах. Єдине обмеження – це коли за клопотанням особи або учасника, або за ініціативою суду здійснюється закрите судове засідання, тому ставиться позначка відповідна і, мабуть, не публікується, бо я, чесно кажучи, не перевіряв.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це зрозуміло. Тобто немає повідомлень про виконання цієї ухвали, не отримуєте від правоохоронних...

СВОЯК Д.В. Наш суд не отримує.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Бачу, що...

ПАВЛІШ П.В. А можна запитання? Ви їх публікуєте відразу, я так зрозумів, чи...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вони не публікують, вони в реєстр направляють це.

СВОЯК Д.В. Ми направляємо в реєстр, публікація вже здійснюється ДСА, Інформаційні судові системи, я так розумію, десь два-три дні вони з'являються.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А можна нам підключити якраз "депешку", чи є у нас на зв'язку?

_____. Да. Можна одразу, дивіться, по ходу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Валерійович, якщо можна або секретаріат зв'яжіться, щоб представник "депешки" до нас підключився, бо будуть виникати питання саме технічного, в тому числі характеру. Мені здається, без них це інколи буде складно розглянути.

ДЕМЧЕНКО С.О. Денис Вячеславович!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тимур, будь ласка, скинь посилання, попроси також долучитись. Зараз, Сергій Олексійович, почекайте. Я бачу, що у нас є якраз представник ...

ДЕМЧЕНКО С.О. Просто в розрізі того, що сказано.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ... Національного антикорупційного бюро України. Я теж в розрізі цього. Я хочу просто запитати, а як у вас практика, повідомляєте ви про виконання...

ДЕМЧЕНКО С.О. Так є норми КПК, які передбачають ті чи інші дії, що ми обговорюємо. Дивіться, нам сказали, що ...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Олексійович...

ДЕМЧЕНКО С.О. Немає такого для арешту майна, що за глупість.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можна я закінчу своє питання, а потім ви скажете, Сергій Олексійович, я вас не перебивав. Будь ласка.

Яка практика у Національного антикорупційного бюро щодо виконання ухвал слідчих суддів, чи є у вас, можливо, практика повідомлення по ухвалам слідчих суддів про доступ до речей, документів, про обшуки і так далі?

ГРУДЗУР О.М. Добрий день. Національне антикорупційне бюро, Грудзур Олег. Як правило...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А посада? У нас стенограма.

ГРУДЗУР О.М. Заступник керівника підрозділу детективів.

Як правило, про виконання ухвал про тимчасовий доступ до речей, документів, накладення арешту на майно, виконання ухвал про доступ, про проведення обшуку та проведення негласної слідчо-розшукової дії не повідомляється слідчий суддя. Крім того, складність частини виконання цих ухвал пов'язана з тим, що безпосередньо Національне бюро надсилає ухвалу на виконання, а дії щодо накладення арешту на те чи інше майно

вже здійснюються відповідним органом державної влади, тобто це поза межами компетенції самого Національного антикорупційного бюро. Крім того, складність ще може бути пов'язана із виконанням ухвал про накладення арешту на майно, яке знаходиться в міжнародних юрисдикціях, отримати від них ухвалу, коли вона там звернута до виконання, досить складно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А тимчасовий доступ до речей, документів це ж ви виконуєте?

ГРУДЗУР О.М. Ми виконуємо. Але ми не повідомляємо слідчих суддів про факт виконання, немає такої вимоги в КПК.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую.

Да, так от, зараз, перед тим, як Сергій Олексійович, до вас ще руки підняті.

Павло Васильович, відповідаючи на ваше питання, от хотів би зазначити. Якраз проблема в тому, що публікація певних ухвал передбачається, як ви правильно зазначили, з моменту того, коли вона прив'язується до моменту її виконання. Але в суду немає інформації, коли, власне, ця ухвала виконана, і тому є така проблематика.

ПАВЛІШ П.В. Денисе Вячеславовичу, проблематику розумію. Але не розумію, яка логіка того, що, дивіться, у нас не виконується норма закону, стаття 2 про повідомлення суду з боку слідчих органів, про те, що шановний суд, виконано дане рішення про накладення арешту, можна це рішення суду вже вносити в реєстр, публікувати на загальний доступ. Ця норма не виконується. І разом з тим, щоб ми якимось чином відреагували на те, щоб ця норма виконувалась, ми говоримо: а, якщо вона не виконується, взагалі ми... не публікуємо нічого. Це, я думаю, не зовсім правильний спосіб вирішення цієї проблеми.

Тому мені незрозуміло, для чого ця норма тут і чого вона не виконується і логічно... По іншому в мене немає, там по НСРД, по... а от по арешту майна, да, є фізичні, там юридичні особи, треті особи, права чіх можуть бути порушені. І таким чином я вважаю, що ми взагалі щодо цього питання, саме по арешту майна, виклали трохи не той спосіб вирішення цієї проблеми, яка зараз існує.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Так, почули. Зараз ми почуємо просто позицію правоохоронних органів, чи на їх думку це потрібно, чи ні, зокрема і по ухвалам про арешт майна, про відмову в арешті майна, про тимчасовий доступ до речей і документів, а потім, звичайно, будемо приймати рішення.

Роман Вячеславович Бабій, потім Сергій Олексійович Демченко, бачу, руки підняті.

БАБІЙ Р.В. Дякую, пане голово. Да, в мене те саме питання перше, що підняв Павло Васильович Павліш, особливо стосовно ухвал про арешт і особливо закриття щодо них повного доступу. Тому що таким чином взагалі особа, майно якої, наприклад, незаконно арештоване, позбавляється будь-якої можливості там десь знати. Вірніше, це можна зробити, але це всліпу подання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мабуть, загального доступу, ви маєте на увазі.

БАБІЙ Р.В. Ні. Там написано, загальний і повний обмежується.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правильно.

БАБІЙ Р.В. Якщо я правильно почитав, по цим ухвалам, по НСРД, по арешту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Повний, це там, де правоохоронні органи мають повний доступ.

БАБІЙ Р.В. Правоохоронні органи, судді, да. Дивіться, я підтримую позицію, що треба боротися з цим ганебним явищем, коли, вибачте, у нас продають інформацію, використовуючи повний доступ. І ця історія з обмеженням загального доступу по ухвалам про арешт, про обшуки, вона, на превеликий жаль, має витоки. Да, з цим треба боротися, очевидно. Але щодо арешту, питання... Я погоджуюся, що якось дивно виправляти цю ситуацію, коли є обов'язок повідомляти про виконання відповідної ухвали, то правоохоронні органи це вони роблять. Окей, давайте закриємо доступ на рік. Можливо, якщо така норма є і вона не працює, а не працює вона, якщо я не помиляюся, через те, що немає відповідальності за її невиконання, то, можливо, встановити відповідальність за те, що правоохоронні органи не повідомляють про те, що вони виконали відповідну ухвалу і спокійно собі вона потім з'являється в доступі.

Якщо по арешту нерухомого майна ще особа якось може дізнатися, там в реєстрі відповідну інформацію вона отримає обтяження рухомого майна, то нерухомому – питання. Особі може бути невідомо взагалі, що накладений арешт і вона там їм розпорядиться, і потім отримає собі відповідальність за те, що незаконно використала арештоване майно.

І друге питання. Денис Вячеславович, по злочинах, пов'язаних з мобілізацією, залишилося чи все-таки доопрацювали і прибрали?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Там цього немає. Тому, я так розумію, у нас будуть виступати, сподіваюся, представники організацій, які направляли нам ці зауваження, так що почуємо.

БАБІЙ Р.В. Тобто зараз у фінальній версії, щоб я нічого не пропустив, знову ж таки, бо, можливо, воно десь там заховане, не побачив, але я бачу, що немає закриття відомостей по ухвалах, які стосуються кримінальних і адміністративних справ по правопорушеннях, пов'язаних з мобілізацією. Немає, да? Окей. Зрозуміло.

Дякую. Це те, що я хотів сказати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, мені повідомляють, що ДП, представник ДП, який є адміністратором цього реєстру, з'явився. Можемо у них дізнатися.

Пане Мартине, це ви, да?

ГЕРАСИМ М.І. Да. Сьогодні мені наділили такі повноваження.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Представтесь для стенограми, будь ласка.

ГЕРАСИМ М.І. Доброго дня, шановні колеги. Герасим Мартин, Державне підприємство "Інформаційні судові системи", директор департаменту розробки програмного забезпечення, в тому числі там і заведення реєстру, інших систем, які пов'язані із судами, - Електронний суд, діловодство в судах.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Мартине, у нас виникло таке питання. Згідно діючої норми закону передбачається, що судові рішення є відкритими і підлягають оприлюдненню в електронній формі не пізніше наступного дня після їх виготовлення і підписання, крім ухвал про арешт майна та тимчасовий доступ до речей і документів у кримінальних провадженнях, ну і там ухвал Господарського суду по Антимонопольному (да?), які

підлягають оприлюдненню не раніше дня їх звернення до виконання. Скажіть, будь ласка, як зараз цей процес побудований на рівні ДП, як це відбувається, чи повідомляють, можливо, вас органи, які виконують, ну здійснюють звернення до виконання, вас про дату їх звернення і так далі, щоб раніше воно не було опубліковано? І як відбувається публікація таких ухвал, власне?

ГЕРАСИМ М.І. Дивіться, стосовно того чи повідомляють нас органи про виконання того рішення, на жаль, на превеликий жаль, вони нас не повідомляють в частині того, що рішення вже виконано і це доволі велике питання, тому що ми не розуміємо до нас багато іде звернень, в тому числі і правоохоронних органів, що вони закриті по постанові такій чи по іншій постанові. Але повідомити про відкриття вони чомусь або забувають, або, напевно, забувають у зв'язку з великою кількістю таких документів, які надходять. І відповідно в результаті цього воно триває доволі довгий процес закриття, що ми не розуміємо станом на коли нам необхідно відкрити цю інформацію. Тому...

КАЛУГА В.А. А можу я прокоментувати цей момент? Калуга Володимир.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка, тільки представтесь.

КАЛУГА В.А. Калуга Володимир, Інформаційні судові системи.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Інформаційні судові системи, добре. Посада має бути, у нас стенограма, потім розшифрування йде.

КАЛУГА В.А. Головний інженер Державного підприємства "Інформаційні судові системи".

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

КАЛУГА В.А. Тут момент в терміні оприлюднення. Згідно з порядком ведення і законом шляхом оприлюднення надсилається судове... оприлюднюється шляхом надсилання. А ці ухвали звертаються до виконання після оприлюднення. І таким чином, якщо суддя надіслав це судове рішення, він вчинив акт оприлюднення. І відповідно, якщо він оприлюднив це рішення, значить ми вважаємо, що це рішення звернене до виконання.

Отакий на сьогоднішній день механізм. Нам в свій час Державна судова адміністрація розтлумачила термін оприлюднення, тому що там в ухвалях про Антимонопольний комітет там дві статті є. В одних випадках оприлюднення використовується термін, в іншій статті – надання загального доступу. І нам пояснено, що ці терміни нетотожні. При тому, що в порядку ведення реєстру, затвердженого Вищою радою правосуддя, судові рішення оприлюднюється шляхом надсилання його до реєстру. Отакий тут зв'язок. Тобто якщо рішення у нас вже в реєстрі, вважається, що воно звернено до виконання, якщо це ухвала про арешт майна. Тому нас органи вже і перестали повідомляти. Раніше у нас ці листи надходили в дуже великій кількості, вони просили опублікувати це судові рішення, оскільки він там звернувся з цим рішенням для виконання там, не знаю, в ЦНАП чи ще кудись там, в залежності.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

Колеги, до вас останнє питання від мене зараз, до ДП. Як на вашу думку є доцільним врегулювання і чи є взагалі доцільним врегулювання цього питання на рівні закону?

КАЛУГА В.А. Якщо мова йде про надання загального доступу до ухвал про арешт майна, то потрібно мабуть, щоб це було врегульовано на рівні комунікації слідчих органів з судом. Тобто суд може надіслати цю ухвалу лише після того, як їм надійшла інформація від слідчих органів, ну від слідчих, да, якщо це ухвала про арешт майна, про то, що це рішення з ним, зі слідчим звернено до виконання. І тоді вже у судді розв'язані руки, він його може надіслати до реєстру. От цю комунікації десь потрібно врегулювати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пане Мартине.

ГЕРАСИМ М.І. Я погоджуюсь. Тому що з технічної точки зору нам все рівно наповнення по реєстру відбувається безпосередньо з суду. Тобто ми тої інформації, навіть якщо вони будуть безпосередньо до нас надсилати, нам її простіше, навіть те, що простіше, а доцільніше, щоби безпосередньо суд проставляв. Ми можемо... допрацювати ще, щоб проставлялась якась додаткова відмітка в разі необхідності, якщо буде врегульовано це на законодавчому рівні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

А як ви думаєте, от ми запропонували таку позицію, щоб це робити там не раніше через один рік, умовно. Я знаю, що є й інше там бачення, можливо по термінам, через скільки. Можливо не через один рік. От строк виконання ухвали на обшук там і на тимчасовий доступ у нас 30 днів. По арешту немає. Да? Як на вашу думку? А якщо це якийсь-то термін, після якого має оприлюднитись, ну, умовно, там два місяці, три місяці, пів року, як завгодно. Чи, на вашу думку, може бути такий підхід доцільним чи ні? Бо комунікація з органами, у мене буде питання, якщо орган не прислав, то воно взагалі ніколи не буде опубліковано, повідомлення?

ГЕРАСИМ М.І. Якщо дозволите, я прокоментую.

Я до того, що у нас зараз доволі великою значною кількістю реєстрів є взаємодія, в тому числі там з реєстром обтяжень. І питання в тому, що той період часу вони не будуть бачити це, тобто визначений період часу вони не будуть бачити це рішення. Тобто якщо ми там визначимо 3 місяці чи пів року і не буде ніякого додаткового повідомлення, то за той час весь вони не зможуть побачити, і реєстратор відповідно не зможе там вчинити якихось дій чи той самий виконавець. Ну тут момент, що просто у нас зараз є вже автоматизована взаємодія і вона доволі широко використовується в тому числі для підтвердження чи наявності тих судових рішень. Мене єдине оцей момент, що якщо ми там поголовно всіх під один формат визначимо, щоб не виникло там проблем з цим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую.

Сергій Олексійович Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Колеги, мені здається, що це питання також треба буде відкласти, воно ще багато чого є проблемних питань, що треба обговорити, крім арешту, але якщо починати з арешту, то напевно треба зрозуміти задля чого взагалі обмежувати доступ додатково до цих ухвал, що ми, яку мету ми переслідуюмо, якщо це буде опублікована відповідна ухвала, що трапиться в цій історії. Напевно, якщо особа дізнається про те, що її майно арештовано, ну погано це чи гарно, ну напевно це гарно. Якщо хтось ще дізнається, ну якщо це його майно, чи він претендує, чи він його орендує, тут напевно теж гарно. Якщо не його, то він в принципі дізнається і забуде про це.

Можливо, мова йде про те, що у цих ухвалях просто міститься інформація, якась там таємниця слідства, да, пов'язана з якимись діями іншими ніж просто арешт майна. Ну, тоді треба, напевно, якимось вибірково думати, як цю інформацію зашифрувати чи скрити,

обмежити, саме цю інформацію там, що не можна там, я не знаю, розповідати, якщо в ухвалі про арешт майна, там буде зазначено, що планується ще 10 чи 200 обшуків, да, в такому-то напрямку, я не знаю таких випадків, але може бути така історія. Ну, треба зрозуміти спочатку що ми для чого закриваємо, тому що так, як воно виглядає – це абсурдно. І мені дуже незрозуміло на підставі чого судова адміністрація закриває ці ухвали на місяць і чому... чим вона керується – також я не зовсім розумію. Якщо немає підстав, то ви ж розумієте, що це, м'яко кажучи, порушення з боку тих, хто закриває ці ухвали.

Тепер в подальшому питання, наприклад, знову ж таки, ми плануємо закривати відповідні документи, правильно Денис Вячеславович звернув увагу, що є спірність – на рік, да. Знову ж таки, рік, а якщо, я не знаю, через чотири місяці з початку чи з дати цієї ухвали, яку ми закриваємо на рік, вже буде вирок суду, який, в принципі, відкритий і... а та ухвала ще на рік залишається чи на шість місяців закритою, можливо, треба прив'язувати все-таки тоді к вироку, що якщо вирок виникає, ну, відкривається, то все інше відкривається тоді? Нащо воно тоді закритим залишається?

Знову ж таки, виникає питання закриття відповідних ухвал, можливості оскарження, навіть не стільки це первісно для осіб, які оскаржують, але і для апеляційного суду. Я хотів би зрозуміти як вони будуть, ну, достовірність ухвали там, можливо, визначити, додаткові дії їм передбачати, це можливо, я погоджуюся, що це можливо. Але чи не порушимо ми відповідний процес, не ускладнимо апеляційного розгляду, чи додаткові треба буде якісь дії передбачити для цього?

В мене окрема є історія, взагалі відчуття, що ми заходимо в якісь "хотелки", да, коли закриваємо процедурні документи Антимонопольного комітету. Не знаю, для мене тайна чи таємність слідства правоохоронних органів зрозуміла, Антимонопольного комітету таємність і їх процедурних дій, пов'язаних з роботою з порушниками антимонопольного законодавства, поки що я для цього, напевно, ще не готовий морально. Можливо, ми просто переводимо Антимонопольний комітет в розряд правоохоронних органів і тоді рухаємося в цьому напрямку, фіскальних якихось переслідувачів разом з БЕБ і так далі. Ну, це структурна історія. Ми мусимо тоді філософські підійти взагалі до зрозуміння місця цих органів поміж іншими, які існують на сьогоднішній день. Є такі питання.

Є питання, пов'язані з прикінцевими положеннями також, де в прикінцевих положеннях, я теж не зовсім розумію, чому це ми робимо в прикінцевих положеннях, ну, можливо, що це тільки тимчасово, для суддів надаємо можливості закривати або не закривати ті чи інші відомості. Мені хтось сказав, коли я обговорював там з нашою

громадськiстю, що це викличе можливість свавiлля з боку суддiв. А на мою думку це викличе... Це не саме страшне. Саме страшне викличе те, що там, де треба закрити, раптом не закрийтiся з мiркувань, що суддя буде впевнений, що цього не треба робити чомусь, да? А та iнша може не подивитися на це просто, не побачити, що це треба зробити. Ну, норма, на мою думку, нежива i потягне за собою багато суперечок i ще бiльше проблем, яких у нас зараз i так вистачає.

Треба пропрацювати, на мою думку, ми за одне засiдання, менi здається, це не зможемо зробити, сьогоднішнє. Я пропоную все-таки також перейти в робочий режим робочої групи якоїсь або як буде зручно авторам, головi комiтету. В такiй редакцiї я не готовий пiдтримати. Дуже багато питань, якi виникають.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергiй Олексiйович. Я єдине, що можу сказати, що робоча у нас була зустріч перед цим, я ж сказав на минулому пленарному тижнi: всiх членiв комiтету запрошую. Було насправдi дуже багато людей i чули позицiї. До цього у нас були неодноразовi обговорення, так що це не просто, що ми взяли i винесли.

Що стосується Антимонопольного комiтету, на жаль, це не ми вносимо, чи на щастя, не знаю. Це до нас, ну, якби-то це вже зроблено, це вже є в законi. Тому цим законопроектом це не передбачається просто. Воно є в таблицi, бо так норма дiюча сформульована, а не ми вносимо.

Щодо суддiв, то там не обов'язок суддiв, це можливість там, де для суддiв, очевидно... ну, на думку суддi, є необхіднiсть захисту безпеки, i в певних випадках, коли це робиться. Насправдi в нас були iншi варiанти, як це робити: в автоматизованiй системi i так далi, - якщо подивитись першочергову редакцiю законопроекту. Але пiсля ретельного пропрацювання i з ДП, i з рiзними органами, правоохоронними, безпековими i так далi, i з представниками, якi відповідають за критичну iнфраструктуру, тодi ще Мiнстратегпром, потiм з рiзними... Немає просто, на жаль, через те, що рiзнi реєстри якiсь не ведуться в електронному виглядi, немає механiзму обмiну iнформацiєю, тобто це неможливо робити в автоматизованому режимi. Тому от iншi питання у нас якби-то зняли, залишилась лише одна опцiя для того, щоб певну чутливу iнформацiю... була можливість закриття.

Ну, насправдi це не єдина практика, ми не унiкальнi, в свiтi є така практика. Здається, в Англiї суддi мають право закривати судовi рiшення з мiркувань безпеки, державної безпеки, i вони навить не воююча краiна. Ми все ж таки воююча краiна, тут теж треба це розумiти.

І чисто технічно, щоб теж розуміли і присутні, і члени комітету, це викладено окремими пропозиціями до законопроекту. Тобто є можливість голосування за неї окремо, за цю пропозицію. Ну, теж важливо, можна зрозуміти, чи є підтримка, наприклад, інших пунктів законопроекту, цього пункту законопроекту і так далі. Тому це свідомо є така пропозиція викласти як на комітеті, так і в залі.

Так, ну по судді я сказав. Це не обов'язок і не підстава для дисциплінарної там якоїсь відповідальності, бо це можливість скоріше для судді, там, де вони очевидно бачать. Я скажу відверто, я мав розмови з суддями з різними і багато, ну, чесно, мене запитували неодноразово, чи буде це щось, бо як би то в рішеннях, в доводах сторін, ну, певні дані, такі дуже чутливі розголошуються, вони мають викладати їх і так далі, і тут така дилема виникає

Так, Сергій Олексійович, ви ще з минулого разу?

ДЕМЧЕНКО С.О. Я хотів би просто уточнити по Антимонопольному, те, що я читаю, доповнити абзацом третім такого змісту і далі абзац, пов'язаний з Антимонопольним доповнюється. Тобто це існуюча норма в цьому... туди, куди доповнюється, він так доповнюється, я так розумію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, Сергій Олексійович, я вам статтю 2 діючого Закону про доступ до судових рішень зачитую.

ДЕМЧЕНКО С.О. Це я знаю, що там є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Судові рішення... Що?

ДЕМЧЕНКО С.О. А сюди доповнюється в наше, от доповнити абзацом третім ще.

_____ . Воно переноситься. Воно переноситься, тому що там ідея в тому, щоб діючу норму уточнити і крім загального доступу обмежити ще повний доступ. Але повний доступ ми пропонуємо обмежити до ухвал у кримінальних провадженнях. А до ухвал Антимонопольного комітету залишити так, як є. Але так, як воно зараз в одному абзаці, просто їх технічно розділяють на два. Буде окремий абзац...

ДЕМЧЕНКО С.О. Тоді треба просто вважати абзацом третім, тоді прописати там такий-то абзац.

_____ . Воно прописано коректно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Там третім абзацом.

ДЕМЧЕНКО С.О. Воно технічно неправильно просто юридично... Ну, окей. Хорошо, це не питання тоді. Я зрозумів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, да, дякую.

Так, колеги, давайте спочатку ми запитаємо наш сектор правоохоронний і сектор безпеки, почуємо їхню позицію, а потім продовжимо обговорення вже з різними учасниками.

Давайте, у нас, якщо я когось не згадаю з представників сектору безпеки, оборони і правоохоронних органів, які тут присутні, будь ласка, просто підніміть руку, візьміть слово і скажіть свою позицію, бо було дуже багато.

Для початку. Служба безпеки України. Чи є на засіданні представник? Ваша позиція щодо цього законопроекту.

ЗАХАРОВ О. Дякую, пане голову. Присутній представник Служби безпеки України Олексій Захаров, заступник начальника Управління правового забезпечення Служби безпеки України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, зараз, зараз, пане Олексію, вибачте. Колеги, я буду виключати інколи відео, бо маленький заряд. Я тут присутній, просто буду економити заряд. Дякую.

Все, прошу, продовжуйте.

ЗАХАРОВ О. Ми підтримуємо цей законопроект. Ми також просили б звернути увагу на те, що джерелами кримінально-процесуального права є Конституція і КПК. Закон "Про доступ до судових рішень" не є джерелом кримінально-процесуального права і тому обов'язок, який там встановлений, оприлюднювати, надавати загальний доступ до судових рішень – це є частина не кримінально-процесуального права. І тому відповідно казати, що детективи, слідчі не виконують якісь обов'язки, я би обережно до цього ставився.

Я також хотів би звернути увагу на те, що в деяких випадках арешти на ті чи інші речі накладаються зокрема і для збереження доказів. І надання негайного доступу до

ухвал про такі арешти фактично буде розкривати про те, хто, які обставини і чим збирається доказувати, особливо якщо мова іде про те, що ці речі ще не перебувають під контролем чи у володінні органу досудового розслідування. І тому закриття доступу до таких ухвал ми теж підтримуємо. У мене все.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Почули вашу позицію.

Павло Васильович, теж почули обґрунтування, чому про арешт майно. Я погоджуюся з тим, що це така дискусійна норма, але обґрунтування також.

ПАВЛІШ П.В. Можна тоді я відреагую, якщо згадали?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да-да, будь ласка.

ПАВЛІШ П.В. Дійсно, дивіться, якщо так висловлюють свою позицію, що інші закони нас, крім КПК, не стосуються і не цікавлять, то ми у свою чергу можемо тоді тут нічого не змінювати, в цій нормі закону, давайте лишимо тоді так, як є, і я думаю, все гаразд у нас буде. Я не проти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович. Ну, тут насправді у нас дискусія полягає в тому, що яким чином це зробити. Є дві опції: або зобов'язати на рівні КПК, і тут я вимушений дещо погодитись з тим, що повноваження слідчого регулюються нормами Кримінального процесуального кодексу, обов'язки, чи це вносити в якості обов'язку в Кримінальний процесуальний кодекс, є така опція, або вирішити от по-іншому, що вони пізніше публікуються.

Саме для того, щоб зробити це правильно, ми якби і проводимо цю дискусію. Тому що у них дійсно в КПК цього обов'язку немає. Це правда. Це всі органи підтвердять. Але як правильно поступити, це вже питання.

ПАВЛІШ П.В. Ну, дивіться, у нас є закон, так, який чітко передбачає там, коли має реалізуватися це оприлюднення. От. Іншого способу, яким чином це визначено, ну тільки органи досудового слідства можуть надати інформацію, коли вони подали на виконання. Так? Ну фактично якщо вони не здійснюють це інформування суду, то звідки? Ну суд тоді хай сам звертається там до реєстрів, ще щось. Ну ми бачимо, що норми не виконуються.

Ну от. І тут таке, як кажуть, що нас це не стосується. Ну не стосується, тоді, я думаю, що ми можемо також не звертати на це уваги і лишимо як є, та і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Давайте тоді далі, так, по правоохоронному сектору безпеки і оборони. Так. Давайте, я вже згадував Національне антикорупційне бюро.

Ваша позиція щодо цього законопроекту. І окремо, будь ласка, щодо ухвал про арешт майна, про відмову в арешті майна. Окремо зверніть увагу.

_____. Дякую. Національне антикорупційне бюро за результатами наради, яка відбулася на минулому тижні, і досягнутих тих формулювань підтримує даний законопроект з урахуванням тих правок, які враховані комітетом щодо доступу загального та повного до винесених судових ухвал в частині ухвал про проведення обшуку, накладення арешту на майно, тимчасовий доступ і дозвіл на проведення негласних слідчих розшукових дій.

Що стосується необхідності закриття доступу до ухвал про накладення арешту на майно та відмову в накладенні арешту на майно, тут підтримую позицію Служби безпеки України. Що стосується відмови, зрозуміло, якщо ми опублікуємо таку ухвалу, в якій буде описано підстави, мотиви, з яких детектив, слідчий звертався до слідчого судді, опис тих доказів, які збирається досягти, чи версію сторони обвинувачення, і ознайомлення з такою ухвалою інших осіб передчасне може негативно вплинути на ефективність досудового розслідування і такі випадки у нас уже бували неодноразово.

Це ж саме стосується і випадків накладення арешту на майно. Зокрема як зазначили представники Служби безпеки щодо накладення арешту на майно як речовий доказ, де в ухвалі слідчого судді ми описуємо, чому... По-перше, звертаємося з клопотанням, а потім це відповідно кореспондується і в ухвалі слідчого судді: мотиви, з яких звернувся детектив, які дії планується провести в подальшому.

Як приклад можна привести, наприклад, накладення арешту на нерухоме майно з метою проведення експертизи будівельної або земельної і так далі. Отримавши доступ до такої ухвали, очевидно, що володілець може вжити заходів щодо перешкоджання здійсненню ефективного досудового розслідування, вчинити дії щодо унеможливлення проведення таких експертиз. Тому в цій частині також вважаємо нашу позицію обґрунтованою і такою, що... ці ухвали також повинні бути обмежені в доступі з часовим проміжком в 1 рік після внесення відповідних ухвал до реєстру.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ПАВЛІШ П.В. Денис Вячеславович, а в мене питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, прошу, Павло Васильович.

ПАВЛІШ П.В. А скажіть, будь ласка, а у вас досудове розслідування здійснює... обмежено терміном один рік?

_____. Строки досудового розслідування, визначені в статті 219 Кримінального процесуального кодексу України, визначаються з моменту повідомлення особі про підозру. Відповідно вони визначені базові на два місяці, можуть бути продовжені в тяжких, особливо тяжких злочинах до дванадцяти місяців з моменту повідомлення особі про підозру.

ПАВЛІШ П.В. Так, але ухвала про накладення арешту на майно, вона ж може і до повідомлення про підозру бути винесена.

_____. Так. Тут ми вважаємо, що один рік це таким розумним строком, протягом якого орган досудового розслідування може вжити достатніх заходів для виконання цієї ухвали слідчого судді забезпечення проведення в тому прикладі, який я приводив, наприклад, експертизи і здобуття ключових доказів, і таким чином збалансування інтересів суспільства, інтересів доступу до судових рішень і інтересів забезпечення ефективності досудового розслідування.

ПАВЛІШ П.В. Зрозуміло. Наприклад, така ситуація. Вам суд відмовив в питанні накладення арешту на майно. У вас іде досудове розслідування, не повідомлено про підозру нікому і цей рік уже пройшов, наприклад. Що зміниться в той період, якщо вам відмовили? Рік пройшов, суд публікує цю інформацію. Тобто я для себе не бачу логіки в тому, щоб застосовувати цей річний термін тут по накладенню арешту, тому що він нічого не вирішує для вас самих. Мені це незрозуміло.

_____. Він убезпечує нас від... дає можливість органу досудового розслідування на цьому етапі проведення досудового розслідування вжити заходів

достатніх, необхідних для збереження ключових доказів, для збирання цих ключових доказів. Якщо вже пройшов відповідно цей рік, то передбачається, що орган досудового розслідування або вже їх зібрав тим або іншим чином, звернувшись, можливо, повторно з клопотанням про накладення арешту або в інший спосіб зібрав ці докази. Умовно кажучи, з моменту винесення цієї ухвали через рік вже втрачається така гостра необхідність в збереженні цієї таємниці досудового розслідування.

ПАВЛІШ П.В. Так якщо розслідування ще триває досудове, то як воно може втрачатися? Мені тут взагалі незрозуміла логіка в цьому. Чому рік, чому не пів року, чому не півтора року?

_____. Вважаємо, що це такий строк, як би умовно кажучи, компромісний. Безумовно, нам би хотілося, щоб ці рішення, вони були закритими до моменту, наприклад, от направлення обвинувального акта до суду, або, наприклад, до моменту повідомлення про завершення досудового розслідування. Але ми розуміємо, що, по-перше, складність адміністрування цих всіх процедур відкриття/закриття доступу до судових рішень.

А по-друге, також цей строк можна сприймати як певний компроміс між інтересами суспільства, громадськості і осіб, щодо яких винесені ухвали, і збереженням таємниці досудового розслідування...

ПАВЛІШ П.В. Ну, добре, на сьогоднішній день... на сьогоднішній день для збереження інтересів і суспільства, і досудового розслідування встановлено чіткий порядок, що мають бути оприлюднені після їх реалізації. Це логічно, тут ніхто нічого не зможе вже якимось чином уникнути, відписати майно, якщо там взнав про цю інформацію на інших осіб.

Тут тільки від вас треба інформація про те, що ви виконали, наприклад, направили на виконання і виконали оцю ухвалу суду про накладення арешту. Якщо говорити про те, що ви казали... що там суд відмовив в накладенні арешту на майно, то повертаємося знову до статті 2 цього закону, яка говорить, що рішення суду публікується до загального доступу після того, як буде звернення до виконання. Фактично якщо воно, логіка, да, не звернене до виконання, фактично воно тоді не публікується в реєстрі. Правильно чи ні?

_____. Якщо буквально читати цю норму, то не публікується ухвала про накладення арешту, а не про відмову в накладенні арешту. Тому формально ця ухвала, по

суті, публікується, тому що вона не звертається до виконання, а зі змісту цієї ухвали вже зацікавлені особи можуть зрозуміти. Власне, для цього ми й звертаємося до законодавця і просимо врахувати цю позицію та внести оці зміни для того, щоб закрити можливість такого доступу по ухвалах щодо відмови в арешті, ну, в тому числі ухвалах про відмову накладення арешту на майно.

ПАВЛІШ П.В. Тоді логіка у мене виникає така. Якщо ми хвилюємося за те, що у разі, коли суд там відмовив у накладенні арешту, ми також маємо перевести ці ухвали в ті, що публікуються через рік, а там, де суд наклав арешт на майно, ви його звернули до виконання, вона має бути оприлюднена відповідно до норми діючого законодавства після набрання, вже приведення до виконання. Тут таким чином, я думаю, що можна владнати, як ви кажете, й інтереси суспільства, і слідства одночасно.

_____. Можливо. Тут просто може виникнути складність двох моментів. По-перше, це може стосуватися тільки ухвали про накладення арешту на майно. По-друге, які складності тут виникають? Це передбачає внесення змін до КПК з метою зобов'язання органів досудового розслідування повідомляти. А по-друге, це ускладнює алгоритм для слідчих суддів, судів і в свою чергу навантажує як судовий апарат, апарат судів стосовно цього ведення переписки, відслідковування моменту звернення до виконання. Більше того, існують випадки, коли нам, органу досудового розслідування, стає відомо про виконання досить запізно, зокрема стосовно випадків виконання ухвал про накладення арешту, яке знаходиться у міжнародних юрисдикціях. Як варіант, то такий можливий, але він у свою чергу суттєво ускладнює роботу в тому числі апарату суду.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павло Васильович.

ПАВЛІШ П.В. Денис Вячеславович, все одно скажу. Я от відкрив якраз статтю 2, там, де зазначено, що ухвали про арешт майна, вони там публікуються після звернення до виконання. Я так розумію, про відмову в арешті майна, ви їх розділяєте і говорите, що вона не стосується цієї норми, так? А ви зверталися щодо того, щоб внести зміни до КПК, до Верховної Ради і до правоохоронного комітету щодо цього питання?

_____. Дивіться, ми зверталися, ну, звертаємося в контексті цього. Ми вважаємо, що от запропонований алгоритм є найбільш ефективним і в тому числі може стосуватися і закриття доступу до ухвал про накладення арешту на майно. Тому от ми

вважаємо, що це один із алгоритмів, який, на наш погляд, буде найбільш ефективним і найменше буде залежати від людського ресурсу: включив, не включив, повідомив, не повідомив. Ну от таким-от чином. І зменшує навантаження на апарати судів.

Дякую.

ПАВЛІШ П.В. Ви зараз більше хвилюєтеся про апарати судів, напевно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, колеги, давайте, ми тут зібрались насправді і були наради до цього, але зібралось тут більш широке коле для того, щоб все ж таки максимально правильно сформулювати норми, з однієї сторони, забезпечивши і інтереси досудового розслідування і досягнення відповідних цілей всіх органів там у різних провадженнях, з іншого боку, інтереси суспільства були збалансовані. Тому от я і сказав, що, очевидно, що ми тут мабуть не закінчимо розгляд, я на самому початку сказав, що, очевидно, будуть дискусії не закінчені, я би хотів, щоб ми тут всіх почули, там зауваження, пропозиції, позиції різних органів, представників громадських організацій і так далі, мали можливість ще раз поставити питання, з'ясувати позиції. Після того, очевидно, ми, можливо, ще проведемо якусь внутрішню дискусію, нараду і так далі для того, щоб вийти з максимально збалансованим і зрозумілим текстом цього законопроекту. Тому от для цього ми цю дискусію якраз тут і проводимо, бо питання очевидне і важливе.

Так, давайте перейдемо до наступних представників тоді правоохоронних і сектору безпеки і оборони. Я по пам'яті просто, як у нас сиділи. Міністерство оборони. Хто від Міністерства оборони у нас присутній?

БАБІЙ Р.В. Пане голово, дозволите відрефлексувати на те, що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

БАБІЙ Р.В. Просто питання... Дякую вам. Питання, яке я хотів пану Олегу задати Павло Васильович, трошки по-іншому сформулював. Але, пане Олег, якщо ви апелюєте до зменшення навантаження на секретаріат, то, мабуть, тут більш ефективним буде взагалі закрити доступ до всіх ухвал, тоді взагалі ніяких проблем не буде у ДСА з внесенням документів до реєстру судових рішень. Мета ж не ця, мета не зменшити навантаження на секретаріат суду чи на ДСА, мета трошки інша: для того щоб не втратити при цьому можливість доступу до необґрунтованого... необґрунтованому обмеженню доступу до судових рішень.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Міністерство оборони. Чи є у нас присутній представник Міністерства оборони?

МАСЛЮК В.І. Доброго дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, вітаю. Тільки камеру у нас потрібно включати, коли говорите. Прошу.

МАСЛЮК В.І. Перепрошую. Маслюк Віктор Іванович, заступник директора Департаменту юридичного забезпечення Міністерства оборони.

Як і на попередніх робочих зустрічах, так і офіційно листами Міністерство оборони свою позицію висловлювало щодо зазначеного законопроекту, в яких законопроект був підтриманий. Єдине питання, яке ми виносили на обговорення, я, на жаль, не знаю там результату, це щодо уточнення, які саме відомості, що ідентифікують органи військового управління, у нас в робочому порядку були пропозиції розкрити це дещо в законопроекті. Мається на увазі зазначити місце розташування військової частини, код ЄДРПОУ зокрема. Але, можливо, там були просто інші думки і позиції щодо цього питання, якщо можна, прокоментувати.

Дякую. А в цілому підтримується.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, дякую. Почули.

А скажіть, будь ласка, ви цю... Да, Тимур, прошу. Табличку Міністерства оборони оцю, яка пропозиція, ви не отримували?

ЛОНГИНЕНКО Т.В. Да отримали. І я з тої таблички, яка є у нас, я бачу, що тут якраз таки оця редакція, де відомості, що ідентифікують органи військового управління, вона врахована.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, це така пропозиція на розгляд комітету була, тобто... Так вас влаштовує?

МАСЛЮК В.І. Знову ж таки пропозиція була в тому, щоб розкрити оцей термін "відомості, що ідентифікують", що мається на увазі, які це саме відомості. Ми

пропонували, щоб це були відомості, які ідентифікують місцерозташування органу управління, кодів ЄДРПОУ зокрема. Щоб це був якийсь виключний перелік цих відомостей, які ідентифікують місцерозташування органів військового управління, з'єднань військових частин.

_____. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Справа в тому, що я не впевнений, що можна виключний перелік зробити відомостей, які можуть ідентифікувати. Якщо в рішенні суду зазначено, що поруч, умовно, з пансіонатом таким-то знаходиться військова частина... чи управління там військової частини, чи ще що завгодно, начебто це не є ні кодом ЄДРПОУ і ще щонебудь, але ідентифікувати можливо. Тому от з такої позиції.

Тимур, ти хотів з цього приводу щось?

ЛОНГИНЕНКО Т.В. Да, дивіться, з приводу цього ми проводили неодноразові наради, з приводу того, чи готові органи, які хочуть, щоб в автоматизованому режимі закривали відомості про їх підприємства, передавати цю інформацію в ДСА. І як ми тоді домовилися, в тому числі від Міноборони не було готовності передавати відповідну інформацію про всі військові частини ЄДРПОУ до ДСА. Тому без цієї передачі реалізувати іншим способом автоматизоване закриття по ЄДРПОУ, по найменуванню просто неможливо. Тому від цього варіанту відмовилися, передбачивши це на повноваження і на дискрецію суду. Тому те, що ви пропонуєте це по найменуванню ЄДРПОУ, це неможливо реалізувати з тих підстав, що я озвучив.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Дякую.

Так, тоді йдемо далі. Позицію почули щодо підтримки законопроекту, правильно, від Міністерства оборони.

Далі. Чи є у нас Головне управління розвідки? Бо окремо представник був у нас на робочій групі. Головне управління розвідки Міністерства оборони є?

Так, йдемо тоді далі. Нацпол. Національна поліція є у нас України? Якщо немає...

_____. В Україні є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, я на засіданні комітету, маю на увазі.

Міністерство внутрішніх справ.

ЛОТОЦЬКИЙ Ю.В. Шановний пане голову, шановні народні депутати! Міністерство внутрішніх справ. Юрій Лотоцький, заступник директора Департаменту юридичного забезпечення.

Законопроект 7033-д нами підтримується. Зауваження і пропозиції, які ми подавали до другого читання, в остаточній редакції таблиці, підготовленій до другого читання, враховані.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую.

Так, Національна гвардія у нас також була окремо, здається, представлена. Чи є у нас Національна гвардія, представник? Бо у них теж були пропозиції, ми їх врахували, щодо їх об'єктів. Ну, можливо, МВС, ви знаєте...

ЛОТОЦЬКИЙ Ю.В. Була пропозиція МВС, я перепрошую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А, да, пропозиція... Ну все, воно враховано.

ЛОТОЦЬКИЙ Ю.В. Так, враховано.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре. Далі тоді йдемо. У нас є Офіс Генерального прокурора.

АНТОЩУК В.В. Доброго дня. Офіс Генерального прокурора. Антощук Володимир, Управління правового забезпечення.

Офіс Генерального прокурора поділяє актуальність порушених у проекті питань та концептуально підтримує його положення з урахування раніше піднятих розпоряджень, які були предметом обговорення під час попередніх нарад з *(не чути)*. Інших зауважень немає.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви просто, коли говорите "з урахуванням попередніх", тут більш широке коло, це засідання комітету, воно є відкритим, засідання комітету, стенограма публікується, відеозапис публікується, тому, якщо можна, якісь зауваження, які лишились ваші, озвучуйте.

АНТОЩУК В.В. Офісом Генерального прокурора зверталася увага в якості застереження складнощів, які можуть мати місце на практиці у зв'язку з обмеженим запровадженням повного доступу до судових рішень, зокрема прокурорів. Піднімалося питання щодо... Вибачайте, щось. Тимчасовий доступ, ви піднімали це питання, що прокурор буде позбавлений можливості внести, відновити матеріали, які були втрачені у зв'язку з, наприклад, повною агресією Російської Федерації. Це питання було обговорено на минулому тижні під час попередньої наради.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Зрозуміло.

Так, ідемо далі тоді. У нас Державна прикордонна служба. Чи є представник окремо присутній на засіданні? Прошу, вам слово.

ЛЯШУК С.Ф. Так, доброго здоров'я. Бажаю здоров'я всім учасникам наради. Адміністрація Державної прикордонної служби України залишається на позиції, висловленій на робочій зустрічі, щодо підтримки даного законопроекту.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Почули позицію.

Рада Національної безпеки і оборони. Рада національної безпеки і оборони.

ЛУЦЮК С.В. Луцюк Сергій, Департамент з питань державної і громадської безпеки. Ми підтверджуємо нашу позицію попередню. В цілому ми підтримуємо цей законопроект і вважаємо, на нашу думку, що його треба виносити в другому читанні на обговорення в сесійну залу.

Єдина ремарка, щоб відійти від цих сумнівів стосовно доцільності, недоцільності тієї чи іншої норми законопроекту, ми пропонуємо розглядати цей законопроект суто у контексті створення додаткових перешкод ворогові з незаконного отримання інформації як з реєстрів, баз даних, так і у відкритому доступі. В цьому контексті тоді стане зрозуміло, що треба приймати.

І хочу проінформувати присутніх, за нашою інформацією, в п'ятницю в Мінкульті буде засідання робочої групи з розгляду законопроекту, вже підготовленого робочою групою, щодо посилення кримінальної відповідальності за незаконне поширення інформації стосовно об'єктів критичної інфраструктури. Це якраз в цьому ланцюжку якраз іде.

Тому ми законопроект підтримуємо і пропонуємо виносити на розгляд в сесійну залу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Сергій Олексійович Демченко, рука піднята. У нас ще є представники декількох організацій. Ви зараз хочете?

ДЕМЧЕНКО С.О. Я коротке питання, що, може, хтось мені з тих, хто висловився чи хто буде висловлюватися. Я почув там ланцюжок відповідних дій, пов'язаних з посиленням відповідальності кримінальної, давайте введемо ще, напевно, розстріл, я думаю, це буде взагалі супер. Ви мені скажіть, будь ласка, країна існує з цією історією не один рік і відповідна публікація цих рішень відбувається, хтось там незаконно входить в реєстр чи використовує свої повноваження.

Скажіть, будь ласка, кількість кримінальних проваджень, а ще краще порівняти з кількістю притягнутих до відповідальності осіб за цими кримінальними провадженнями, яка статистика? Тому що по моїм даним є одна така особа притягнута і це тільки там тому що вона була найглупішою з тих, хто притягався. Тобто я хотів би зрозуміти, перед тим, як ви посилюєте відповідальність кримінальну, механізм взагалі притягнення, він працює і в чому проблеми, якщо він не працює?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Про яке посилення кримінальної відповідальності іде мова? Бо у нас немає ... *(Не чути)* законопроекту.

ДЕМЧЕНКО С.О. Я зрозумів щодо відповідальності за використання даних з реєстру...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, може, це в межах того законопроекту, бо це не стосується...

ДЕМЧЕНКО С.О. Ні-ні, так це ж пов'язано. Якщо ми кажемо про те, щоб посилити, обмежити, перекрити доступи, то, може, все-таки треба, ще раз кажу, звернутися, не на те ми направляємо свої зусилля. Ми мусимо не обмежити доступ ще більше, а все-таки подивитися, чому не працює механізм притягнення до відповідальності відповідних осіб за те, що вони використовують вже обмежену інформацію. Тому що посилимо, посилимо, а вони далі будуть іншим шляхом витягувати цю інформацію. Якось

глупість у нас виходить взагалі підходу незрозумілого до цих всіх історій. Ми знаємо причину якщо, то вносимо цю причину і якось нівелювати, а не видумувати ще додаткові якісь історії, щоб було ще декілька причин, чому вона існує. ...взагалі.

Будь ласка, я хотів би почути все-таки відповідь на моє питання. Хтось може мені сказати, як на сьогоднішній день, чому не виходить державі боротися. Ми ж чули багато кримінальних проваджень і відповідних кримінальних проваджень і в Офісі Генерального прокурора, і прокурора, і судді використовували, і адвокати там у ланцюжку якомусь знаходилися, що нібито за гроші ці повні тексти відповідних рішень, ухвал щодо обшуків і так далі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович, я просто уточнення. Це стосується розголошення інформації з використанням повного доступу на досудовому розслідуванні, правильно?

ДЕМЧЕНКО С.О. Так, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цієї частини. Добре.

Я не знаю, чи є в нас ще представник Національного антикорупційного бюро на зв'язку. Сподіваюсь, що є все ж таки представник. Мені здається, я особисто бачив неодноразово на різних засіданнях тимчасових слідчих комісій, комітетів, за участю наших колег, в публічному просторі заяви очільника Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури про витоки інформації із судового реєстру щодо певних ухвал в межах кримінального провадження, здається, Вищого антикорупційного суду. Чи можете ви щось з цього приводу в контексті того, що запитує Сергій Олексійович Демченко наш колега, повідомити нам?

_____. Так. Національним антикорупційним бюро наразі розслідується кримінальне провадження щодо таких фактів. Наскільки мені відомо, там повідомлено про підозру чотирьом, здається особам, триває досудове розслідування. Стосовно інших таких фактів, які вже були, принаймні те, що я можу зараз пригадати так схожу, Національне бюро розслідувало таке кримінальне провадження, направлено до суду, здається, триває судовий розгляд.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це щодо цього, що було? Що було, які обставини?

_____ . Обставини отримання відомостей з реєстру судових рішень, це стосується цієї справи і отримання доступу з автоматизованої системи документообігу суду. Якщо так коротко з того, що можна пригадати з ходу.

ДЕМЧЕНКО С.О. Скільки вироків є на сьогоднішній день? Скільки триває провадження те, яке ви сказали, чотири підозри пред'явлені? Я вже пам'ятаю, вже п'ять років пройшло.

_____ . Та які п'яти років.

ДЕМЧЕНКО С.О. Ну, три роки, яка різниця. Скільки триває? Чому НАБУ так погано працює з цими напрямками? Відкриває провадження – а немає результатів цих проваджень. Нащо їх відкривати тоді.

_____ . Власне, для цього з метою усунення причин і умов, які сприяють вчиненню цих кримінальних правопорушень, Національне антикорупційне бюро неодноразово зверталось до Державної судової адміністрації, ДП ІСС, комітету, Ради суддів з метою усунути ці причини і умови, закрити доступ до судових рішень, зберегти в таємниці ту інформацію, яка...

ДЕМЧЕНКО С.О. Ми кажемо про вашу роботу, а ви кажете про те... Дивіться, я перепрошую, що вас переб'ю. Дивіться, є вбивство, є такий злочин – вбивство.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович, стоп, стоп, стоп! Колеги, стоп! Давайте так, давайте не говорити одночасно. Сергій Олексійович, ви поставили питання, давайте почуємо відповідь.

ДЕМЧЕНКО С.О. Так мені розказують інше питання. Хай по суті питання відповідає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Олексійович, це ж Комітет з питань правової політики. Тому як би давайте дотримуватись поваги до всіх учасників. Дайте можливість виступити, потім поставити додаткове питання чи прокоментуйте, якщо захочете, але давайте поважати один одного.

Прошу, закінчуйте.

_____ . Стосовно того кримінального провадження, про яке я згадав, то особам було повідомлено про підозру в квітні минулого року, наразі триває досудове розслідування. Стосовно надання інформації про кількісні показники щодо вироків, зрозуміло, що цю інформацію потрібно додатково зібрати, оперувати нею. Ті факти, які мені були відомі, я їх повідомив. А, іще стосовно того, стаття 216 КПК України визначає виключну підслідність Національного антикорупційного бюро України. Тому тут теж питання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це про що ви, я вибачаюсь, про 216-у?

_____ . Що не всі із цих кримінальних правопорушень і не всі із цих випадків віднесені саме до підслідності Національного антикорупційного бюро. В цих випадках, де оці кримінальні правопорушення пов'язані із вчиненням корупційних злочинів, безперечно, досудове розслідування відповідно до вимог 216-ї здійснюється Національним антикорупційним бюро в межах чинного законодавства.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло.

ДЕМЧЕНКО С.О. Тепер я, мені можна. Правильно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да-да, прошу, Сергій Олексійович.

ДЕМЧЕНКО С.О. Дякую.

Дивіться, я з усією повагою до працівників будь-якої установи, будь це Верховна Рада чи НАБУ, але в кожного є свої зобов'язання і свої завдання. От ви зараз сказали про мої зобов'язання, не пригадуючи про свої. У вас в квітні вручена підозра, триває розслідування. Розслідування чого триває? У вас є особа, яка мала доступ, у вас є підтвердження, як вона мала доступ. Що можна розслідувати рік, скажіть мені, будь ласка.

Друге питання. Ви кажете про те, що для того, щоб все було нормально, треба приймати ще закон, заборонити взагалі доступ. Окей. Так дивіться, у мене тоді питання, у нас є вбивства, вбивства, які, слава богу, в більшості розкриваються. Але є, що не розкриваються. Так за вашою логікою, по цим вбивствам ми маємо самі вбити всіх жертв. Давайте зараз їх вб'ємо. І тоді не буде у нас злочинів вбивства тоді, не буде кого вбивати.

Ну логіка така сама у вас зараз, як боротися зі злочином, це просто перекрити взагалі можливості існування тієї чи іншої історії. Так не можна підходити. Давайте ви прозвітуйте про свою діяльність, що ви не можете зробити, у вас не вистачає того-то, вам потрібна технічна допомога якась. З цими питаннями, зрозуміло, Верховна Рада справиться, допоможе вам. Але скільки злочинів на сьогоднішній день, кримінальних проваджень зареєстровані, а злочини не мають результату, немає вироку. Скільки злочинів. А особливо це стосується, коли політичні якісь злочини, політичних діячів, народних депутатів. Дивіться, винен народний депутат – давайте швидке рішення, давайте швидкий вирок, не тягніть ці справи. А так виходить, що тягнуться ці справи для того, щоб, я не знаю, для чого, впливати на політичну діяльність в країні, чи для чого це робиться?

Будь ласка, от хотілося б, коли ви приходите до нас, казати: ми зробили все, в нас є підозра, пред'явлення в квітні, в червні ми людину відправили до суду з обвинувальним актом, чекаємо від ВАКС відповідного рішення, якщо це ВАКС. ВАКС сказав: ми отримали, ми винесли відповідний вирок, от стільки там місяців. Або, навпаки, ми це не можемо зробити, тому що нам не вистачає грошей. У нас, я не знаю, штани іншого розміру ніж там потрібні. Тоді це питання до Верховної Ради. А так ви приходите для того, щоб, ой, ми не можемо до кримінальної відповідальності фактично притягнути особу, тому що цей вид злочину він важкий або ми не можемо, ми, перепрошую, імпотенти, не можемо вирішити цю проблему на своєму рівні, притягнути особу до відповідальності. Тому давайте ми взагалі все закриємо, щоб навіть не могли зробити, ніхто нічого не бачив, тоді не буде ніякої історії.

Давайте від цього відмовлятися, я дуже прошу. Це не тільки НАБУ стосується, це стосується і прокуратури, це стосується і Національної поліції, якщо ви тут присутні. Давайте виконувати свої обов'язки, а не приходити до Верховної Ради і казати, що, ви знаєте, ці обов'язки, вони не зовсім обов'язки, а якщо ви самі вб'єте цю особу і не буде кого вбивати, тоді ми гарні і ми все зробимо. Ви не працюєте у Верховній Раді, ви працюєте у своїх органах, які не дають на сьогоднішній день жодного результату кінцевого, тільки процеси, процеси, процеси, процеси. Коли народжувати почнете?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Олексійович.

Давайте, Максим Євгенович Дирдін. У нас ще є представники декількох органів і представники, я бачу, громадських організацій. Максим Євгенович, я зараз вам надам слово. Я просто, давайте, ми пройдемося вже по всім, почуємо позицію всіх, можливо, після того будуть там питання, дискусія, а після того вирішимо, як діяти далі.

Максим Євгенович, прошу.

ДИРДІН М.Є. Дякую.

В мене питання тут до представника НАБУ пана Олега, питання наступного змісту. Я, як зрозумів із законопроекту і з наради, яку ми проводили на базі нашого комітету щодо закриття цих ухвал в реєстрі, я так розумію з ваших слів, що по такій категорії справ були повідомлені чотирьом або п'ятьом особам.

Але таке питання. Щодо доступу, повного доступу, з наради я пам'ятаю, має доступ десь 2 тисячі осіб. Так-от питання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще більше, набагато.

ДИРДІН М.Є. Ще більше, так, повного доступу ще більше. Питання. Цим особам, яким ви повідомили, це є ті особи, які мали право за своїми посадовими обов'язками, право повного доступу до цих документів, чи це якісь сторонні особи, які не мали доступу до цих документів? Тому що я розумію, тут є представники громадського сектору, які будуть виступати по своєму напрямку. Для того, щоб для них більше мати інформацію і зрозуміти, це яка категорія осіб, про яких ви говорите? Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

_____. Дякую. І ті, і ті. І ті, які мали доступ...

ДИРДІН М.Є. А можна голосніше, не чути.

_____. Алло, чути? Чутно? Йде мова і про тих, і про тих осіб, про тих, які мали доступ, і про тих, які використовували інших осіб, які мають доступ, або використовували їх доступи можливості входу в систему для вивідування такої інформації.

ДИРДІН М.Є. Все, зрозумів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги...

ДИРДІН М.Є. У мене буде пізніше, зараз я вже не буду, одне питання буде до Служби безпеки, теж з цього питання, але пізніше. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте всіх пройдемо і теж, щоб всі розуміли, колеги, бо я бачу, що питань багато до представника Національного антикорупційного бюро України, я просто, щоб всі зрозуміли. Цей законопроект вносився у 2023 році, ще до будь-яких цих гучних антикорупційних скандалів, ніхто не ходив, не говорив, що потрібно закрити доступ, повний доступ до Реєстру судових рішень. Вносився він тому, що ця проблематика існувала, існувала не один рік, несанкціонованого доступу, там, скажімо так, необґрунтованого доступу особами, які мають ключі чи доступ до Реєстру судових рішень. Раніше взагалі за логінами і паролями заходили до Реєстру судових рішень і саме для того, щоб відслідковувати ті чи інші ухвали, отримувати інформацію в межах досудового розслідування по обшукам, там по іншим різним слідчим діям. Тому це точно не була, коли реєструвався першопочатковий там мій законопроект, далше це вже комітетський, це не була ініціатива ані антикорупційних органів, ані Служби безпеки України, а нікого іншого. Ця проблематика, на жаль, існувала і до цього часу. Просто останнім часом вона так гучно звучить. Тому вона була і до цього, ми її добре розуміли, коли вносили цей законопроект.

Давайте далі. Хто у нас ще там? З Держспецзв'язку у нас також були. Чи є Держспецзв'язок?

РОМАНИШИН Д. Так-так. Доброго дня. Чути мене?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, ми вас чуємо. Будь ласка, позиція по законопроекту.

РОМАНИШИН Д. Далія Романишин, заступник начальника управління Департаменту захисту критичної інфраструктури Адміністрації держспецзв'язку. Нашою пропозицією, яка, на жаль, була не врахована, це закриття відомостей про об'єкти критичної інфраструктури. Під час робочої групи ми проговорювали цей момент, і, дійсно, тоді виникло питання з приводу складності визначення суддею, який об'єкт саме є об'єктом критичної інфраструктури і відповідного закриття певних відомостей про нього.

Тому у нас є інакша пропозиція. Можливо, закрити саме відомості, які ідентифікують об'єкт як об'єкт критичної інфраструктури. Тобто це мається на увазі, якщо прямо прописано, що даний об'єкт є об'єктом критичної інфраструктури або надано якісь

реквізити з реєстру об'єктів критичної інфраструктури. Ці відомості ми пропонуємо саме закрити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, дякую, почули вашу... По інших частинах змісту законопроекту є у вас позиція? Чи є необхідність закриття, чи є в такій формі на розсуд судді закривати інформацію, але в певних випадках? Ви по цій частині можете щось...

РОМАНИШИН Д. Да. По інших частинам ми в цілому підтримуємо остаточну редакцію, яка була запропонована комітетом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую. Почули.

Тепер у нас є Укроборон... Українська оборонна промисловість, якщо я правильно, да, Укроборонпром.

_____. Доброго дня! Доброго дня, колеги, пане Денисе, шановні депутати!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Представтесь.

ПАВЛОВ В.І. В першу чергу... Да, Віталій Павлов, заступник генерального директора акціонерного товариства "Українська оборонна промисловість".

Цей Закон 7033, в першу чергу хочеться вам подякувати за те, що він все ж таки розглядається і все ж таки, маю надію, буде прийнятий. Тому що насправді ми ще з 2023 року, з початку його розробки, постійно кажемо про те, що він потрібен і потрібно закривати інформацію по нашій частині про підприємствам ОПК. Тому ми в цілому його повністю підтримуємо, жодних зауважень, заперечень, застережень не маємо.

Дуже вам вдячні за таку, прямо скажу, шалену підтримку оборонно-промислового комплексу. Тому що стільки, скільки робить Комітет правовий Верховної Ради, мені здається, не робить ніхто. Тому я реально дуже вам вдячний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Це прямо дуже серйозна оцінка роботи комітету, приємно. Не знаю, чи це так, але приємно. Сподіваємося, що, да, для оборони точно це, здається, для всіх зараз пріоритет.

Так, колеги, я нікого не забув з тих, хто був присутній на робочих групах, ті, хто висловлювали свої позиції, я маю на увазі зараз державні органи, сектор безпеки і оборони? Якщо є хтось, я когось забув, можливо, висловіть позицію свою по цьому. Не бачу, да.

Тоді Верховний Суд ще був у нас присутній також, бо стосується судової системи, прошу. І Рада суддів, я бачу, пан Андрій Потапенко потім.

БАБАНЛИ Р.Ш. Добрий день, Денис Вячеславович. Це Расім Бабанли, тимчасово виконуючий обов'язки керівника апарату Верховного Суду. Якщо дозволите з вимкненою камерою, бо зв'язок не дуже граний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, прошу.

БАБАНЛИ Р.Ш. В розвиток тих попередніх наших засідань і формальних, які проводилися, хочу нагадати позицію про те, що існування такої великої кількості відкритих даних в реєстрі судових рішень, які можуть використовуватися для уникнення відповідальності як за корупційні злочини, так і які можуть становити загрозу національній безпеці, ці ризики існують і відповідно їх протидія у той спосіб збалансований, який на сьогодні пропонується законопроектом, такий спосіб підтримується.

Про деталі, звісно, що можна дискутувати, наскільки багато потрібно видів судових рішень приховувати, але в цілому є, на нашу думку, обґрунтованою та позиція, що ось ці ухвали, які постановляються слідчими суддями на ранніх стадіях кримінального провадження, вони, дійсно, можуть містити інформацію, яка може бути використана з ціллю уникнення від відповідальності, і те, про що сьогодні говорили, і ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів. Обшук, це само собою. Щодо обшуку, хотів би нагадати, що ці ж норми по обшуку, вони теж не з самого початку існували про те, що ухвали про обшук оприлюднюються через рік, тобто довгий час був і до цього великий доступ.

З приводу того, чи постраждає транспарентність. Певним чином, звісно, що вона буде обмежена по цим категоріям справ. Але враховуючи ті ризики, то таке приховування відповідної інформації, воно обґрунтоване об'єктивною необхідністю, зокрема і захистом національної безпеки. Тому в цьому сенсі вважаємо, що той варіант, який пропонується, він є обґрунтованим.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Расіме. Почули позицію.

Андрій Потапенко, я так розумію, ви Раду суддів знову представляєте, да?

ПОТАПЕНКО А.В. Так. Вітаю. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вітаємо з обранням, по-перше.

ПОТАПЕНКО А.В. Спасибі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До нового складу Ради суддів. І раді вітати знову на засіданні комітету.

І в нас присутній також, потім слово представнику Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Обов'язково позицію варто почути.

ПОТАПЕНКО А.В. Дякую, Денисе Вячеславовичу. Шановні колеги, шановні присутні! Дійсно, ми підтримуємо, Рада суддів направляла свій лист ще попередній каденції, так би мовити, по підтримці цього законопроекту. Актуальність його була з самого початку, введення воєнного стану. І хочу звернути увагу, що це не лише КПК, суди зараз розглядають і за Кодексом України про адміністративні правопорушення. Як ми виходили з ситуації? Ми проводили фактично закриті засідання, закриті. Хоча звертаю увагу, що, в принципі, в КУпАП закриті засідання, я щойно перевірів, передбачені лише для Верховного Суду, для першої і другої інстанції взагалі цього немає. І ми це закривали, знаєте, скажемо так, за певною аналогією з КПК, на свій страх і ризик. Чому? Тому що поголовні сотні цих справ, ну починаючи від вживання алкогольних напоїв, так, не хотілося б там якось підірвати довіру до наших військовослужбовців, але разом з тим ми це все вимушені були закривати, щоб не було інформації. Наприклад, населений пункт невеликий, якщо там маса цих справ, то зрозуміло, що десь тут в населеному пункті розміщена військова частина. Тому, як мінімум, в цій частині це дуже актуально і давно стосовно військових частин, розташування їх і будь-яких в принципі інших військових формувань.

Ну, й інший приклад. Інший приклад. Це інколи відомості, відкрите судове засідання, оголошується рішення, а потім з'являється інформація, от буквально нещодавно колега повідомив про таку ситуацію. З'являється інформація, що певна фізична особа, яка була учасником процесу, вона повернулася з полону і знову пішла на військову

службу. Тобто десь навіть в такому плані, ви розумієте, додаткові ризики створюються для особи в даній ситуації.

Тому от той механізм, який пропонується, принаймні щодо військових частин, формувань, об'єктів критичної інфраструктури, сюди, до речі, до сих пір мріють якимось чином потрапити, в цю інфраструктуру, нам не вдається. Ну це окрема розмова. Воно актуально досі. І мені здається, що в прикінцевих положеннях дійсно на воєнний час запропонована достатньо збалансована історія, достатньо збалансовані положення законопроектів, щоб саме фрагмент, звертаю увагу, фрагмент судового рішення була можливість приховати. І знову ж таки, навпаки, десь суди були б більш відкриті і той принцип відкритості і гласності був би збережений, якщо дається повністю текст постанови, а лише приховується той, скажемо так, момент щодо того, як можуть ідентифікувати, де знаходиться військова частина. Бо, знаєте, завжди питання: а як формувати рішення, чи треба мотивувати? Ну, суддя не має думати, як йому мотивувати судові рішення, він має викласти всі факти, обставини, а питання конфіденційності і захисту національних інтересів, оборони – це зовсім вже інше питання.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пане Андрію, ну, не секрет, що є певне бачення, що це може приводити до зловживання з боку суддів. От ви як представник органу суддівського самоврядування, як, на вашу думку, можна зберегти і чи є тут порушення балансу між, скажімо так, суспільними інтересами, можливістю зловживання судьями, приховування якоїсь інформації? От що ви з цього приводу можете сказати як суддя і як представник органів суддівського самоврядування?

ПОТАПЕНКО А.В. Дякую.

Мені здається, що я десь уже сказав про це. Тобто йдеться про механізм і пропозиція щодо можливості приховати, так би мовити, саме фрагмент судового рішення. Фрагмент. Тобто весь інший текст, він буде наявний. Да, це можливо десь будуть якісь додаткові обов'язки для суддів чи для апарату все ж таки технічно це зробити, проставити відповідні, скажемо так, галочки в наших системах "Д-3" і так далі.

А що стосується зловживань, ну, зі свого боку ми готові проводити, скажемо так, роз'яснювальну діяльність щодо представників суддівського корпусу і говорити, і робити саме акценти на тому, що такий закон, якщо він буде, він має виконуватися чітко лише в тій ідентифікуючій інформації, що може шкодити обороні і Україні, і так далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я знаю, що були такі думки, що є механізм на сьогоднішній день проведення закрито розгляду справ. Що, на вашу думку... За умови це можна, там, використовувати. Що ви про це могли би сказати? Я те ж саме запитаю представника Уповноваженого з прав людини.

ПОТАПЕНКО А.В. Ви знаєте, ми навіть в справах про воєнні злочини, які теж мають певний суспільний інтерес, ми рекомендуємо: якщо є, наприклад, певна інформація, яка ідентифікує особу, ми пропонуємо у відповідних виразах закривати лише частини. Наприклад, допит особи, яка обвинувачується, обвинувачена, так, і ще в цій частині. Але знову ж таки не весь вирок. Тобто ми завжди пропонуємо збалансувати через отакі речі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Почули позицію.

Тепер важлива позиція Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, і, зокрема, щодо закритого розгляду, ще і, я чув, там закритих засідань інколи пропонувалось. Ну, були пропозиції, я не пам'ятаю вже, від кого. Можливо, ви прокоментуєте з цього приводу?

Дякую.

ОВСІЄНКО А.А. Ще раз доброго дня. Представник Уповноваженого Овсієнко Андрій Анатолійович.

Ну, я спочатку прокоментую, мабуть, законопроект. Позиція, яка була висловлена в ході робочої зустрічі, мною підтримується, безумовно.

А щодо концепції законопроекту, вона є...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вибачаюсь, тут не всі були присутні на робочій групі, тому важливо почути позицію зараз повторно.

ОВСІЄНКО А.А. Концепція законопроекту є зрозумілою, і щодо первинної редакції Уповноважений висловлював своє зауваження в частині більш технічних моментів, які стосувалися ідентифікаторів тієї інформації, яка підлягає закриттю, у тексті судових рішень, і щодо чіткого визначення критеріїв віднесення процесуальних рішень, слідчих суддів зокрема, які не підлягають загальному та повному доступу.

Ми з цього приводу висвітили свою позицію. Вона залишається незмінною. В цілому концепція підтримується Уповноваженим. З урахуванням того обговорення, яке на сьогоднішній день існує, хочу сказати буквально кілька тез.

Я ще раз підкреслюю і хочу наголосити, що питання визначення кола осіб, які мають повний доступ до реєстру судових рішень, - це компетенція Вищої ради правосуддя. У додатку до порядку ведення реєстру визначається перелік тих установ, органів, які мають повний доступ, і в свою чергу вже вони визначають на рівні керівництва конкретний перелік осіб в рамках або в межах цього органу, або інституції, яка має безпосередньо повний доступ. Тому наведення порядку в цій частині є важливим елементом досягнення тієї мети, яку ставлять перед собою ініціатори такого законопроекту.

Щодо самого тексту законопроекту. Визначення переліку тих ухвал, процесуальних рішень, які підлягають закриттю, умовно кажучи, повністю обмеження до них повного і загального доступу, це питання дискусійне дійсно. Чи необхідно настільки його розширювати, чи ні, – тут важлива позиція, мабуть, і судової системи, і правоохоронних органів. Їхні аргументи були сьогодні детально і докладно викладені. У нас щодо цього переліку збільшення кількості судових рішень немає принципових застережень.

Щодо питання ідентифікаторів тієї інформації, яка може бути закрыта у тексті конкретного судового рішення, ми готові надати і провести додаткову експертизу в частині доступу до інформації. І з цього приводу наша позиція залишається також актуальною. Наявні законодавчі пропозиції, вони дають вже більш чітке і конкретне уявлення про те, як інформація буде ідентифікуватися суддею, судом і відповідно буде закриватися на виконання цього закону.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. А щодо закрытого розгляду судового або закрытих судових засідань?

ОВСІЄНКО А.А. Закон визначає обставини або критерії, за якими закривається судове засідання. Ці критерії чітко визначені законом. А от підхід на рівні конкретної практики щодо того, чи закривається засідання в частині проведення окремих дій суду, або допиту окремих осіб, чи закривається судове засідання в цілому – це питання формування судової практики.

Я почув позицію члена Ради суддів, діючого судді, вона може заслуговувати на увагу, але ще раз підкреслюю, це питання формування (*нерозбірливо*) судової практики. В

цій частині, частині виконання вимог процесуального закону, який визначає, як і за яких підстав судові засідання здійснюється у закритому режимі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, почули вашу позицію.

Так, Центр безпеки і оборони, уповноважені представники державних органів тут зараз всі виступили? Немає ще, я нікого не забув з тих, хто приймали участь у долучені до робочої групи? Ну, когось не було сьогодні там. Начебто всі.

Я не знаю просто по прізвищах, хто є хто, але в мене руки підняті таким чином: Анастасія Соловйова, потім Марта Береза, потім Володимир Рисенко. Колеги, я нагадаю, на початку представляйтесь, бо має бути розшифровка стенограми нашого засідання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Анастасія Соловйова, ми вас не чуємо, на жаль.

СОЛОВЙОВА А. Перепрошую. Чуєте?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, тепер чуємо. Прошу.

СОЛОВЙОВА А. Мене звати Анастасія Соловйова, я представниця громадської організації Центр прав людини ZMINA.

Ми аналізували даний законопроект...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я уточнення просто для стенограми. Посаду ви якусь займаєте там? Бо ми завжди з посадами.

СОЛОВЙОВА А. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, прошу.

СОЛОВЙОВА А. Юристка Центру прав людини ZMINA.

Ми аналізували даний законопроект. В першу чергу хочемо вам виразити свою вдячність з приводу того, що з минулого разу були враховані наші пропозиції і дійсно було виключено багато дискусійних питань. Проте деякі дискусійні положення все ж залишились.

Я б хотіла звернути увагу в першу чергу, яку доповнено пунктом два прим 1, яка пропонує, ми вже обговорювали це тут, що "судове рішення, проголошене у відкритому

засідання, містить окрему інформацію, розголошення якої на переконання суду може зашкодити національній безпеці, суддя може при направленні такого судового рішення до реєстру визначити відповідну інформацію такою, що не підлягає розголошенню" і далі іде перелік.

В першу чергу, на наш погляд, такий підхід суперечить принципам відкритості суду. Якщо інформація, в принципі, вже була проголошена у відкритому судовому засіданні, то відсутні підстави для її подальшого обмеження. Це перше.

А друге, також на наш погляд, закон вже містить певні механізми, які дозволяють захистити чутливу інформацію. В законодавстві і загалом в самому Законі "Про доступ до судових рішень" є частина два статті 2 Закону України "Про доступ до судових рішень". Також є у нас Закон України "Про державну таємницю", є Закон України "Про інформацію", є Закон України "Про захист персональних даних", там повністю весь механізм, які дані не повинні бути опубліковані. І у суддів є механізм, який можна прописати в рішенні, якщо вони бачать, що ця інформація не повинна бути розголошена. А це положення, це є запровадження додаткової дискреції суддів у відкритих справах, і це створює ризики вибіркового застосування, на нашу думку, а також зловживань.

Тому хотіли б, щоб ви врахували таку позицію, і в зв'язку з цим пропонуємо виключити це положення з законопроекту.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Якщо дозволите, питання. Скажіть, будь ласка, от ви сказали, що якщо у відкритому судовому засіданні проголошено рішення, то немає сенсу його закривати. А зазвичай в судовому засіданні присутні учасники провадження у справі здебільшого, навіть інколи не всі учасники провадження у справі присутні, а при публікації в реєстрі доступ може мати невизначене коло осіб, які об'єктивно не присутні під час судового засідання. Ми виходили, я як один з авторів первісного законопроекту, як один із співавторів комітетського законопроекту виходив з того, що ворог має доступ до інформації, не приходячи в судові засідання, а має доступ через оцей загальний доступ в реєстрі судових рішень. Більше того, там навіть в пояснювальній записці первісного законопроекту були наведені певні приклади. І насправді є підтверджені негативні, скажімо так, факти використання інформації з судового реєстру.

Скажіть, будь ласка, на вашу думку, я просто роблю пошук по назвах певних, одну хвилинку, є от, якщо зробити зараз в реєстрі судових рішень пошук, наприклад, по ключових словах: боєприпаси чи назви боєприпасів, мені, чесно кажучи, вистачало там

10-15 хвилин для того, щоб знайти чутливу інформацію, точно чутливу, і потім через інші, всі знають OSINT, OSINT просто зробити через далі інші пошукові запити, інші джерела для того, щоб визначити, наприклад, місцезнаходження виробника зброї чи виробництва зброї.

Я знаю певні завдані удари по виробниках зброї. Я знаю кримінальні провадження, ухвали, які публікувалися в межах проведення слідчих дій по виробниках зброї, там, де публікувалося їх місцезнаходження. Мене запитували директори і, здається, це було на наших нарадах, а як на завтра виводити співробітників туди?

Скажіть, будь ласка, питання перше. Чи існує, на вашу думку, ризик отримання ворогом інформації з реєстру судових рішень, чутливої інформації про об'єкти, наші військові об'єкти, про місця виробництва, зберігання зброї, не будучи в судовому засіданні. Тобто якщо аналіз проводить або людина, яка працює на ворога всередині України, на жаль, такі теж є, або навіть та особа, яка фізично знаходиться у країні-агресорі, використовуючи просто віддалений доступ. Бо я, чесно кажучи, бачу і здогадуюся, що так воно працює, отримується інформація з реєстру судових рішень, береться, наприклад, по розміщенню військових і так далі. Це є конкретні приклади. Я не хочу просто їх зараз під відкрите засідання комітету, під стенограму, я думаю, ви як користувач, сподіваюся, реєстру також можете це отримати. Коли навіть у цивільних справах чи то у господарських справах про стягнення заборгованості по орендній платі, ми там бачимо інформацію. Чому? Тому що там хтось розміщується і так далі.

Я передбачаю як робить ворог: отримує інформацію звідти, направляє на дорозвідку за місцем, виявляється, чи підтверджується інформація, чи не підтверджується, після того може бути прийняте рішення про завдання удару чи диверсійну діяльність якусь, здійснення.

Тому питання таке: чи існує на вашу думку така реальна загроза витоків і отримання ворогом інформації? Друге питання: яким чином, якщо у не запропонований спосіб можливо чи зменшити, чи уникнути такої інформації? Для того щоб альтернативні, можливо, варіанти якісь розглянути.

Дякую.

СОЛОВ'ЙОВА А. Так, у мене є відповідь на це питання. У першу чергу, ви спитали, чи є ризики. Я вважаю, ризики є, але у мене тут є доповнення: ризики є тільки тоді, коли суддя некваліфікований і не знає повністю законодавство України. Тому що при складенні рішення судового в першу чергу він повинен розуміти, в першу чергу, і Закон "Про доступ

до судових рішень", в якому вказано яку інформацію він повинен писати в судовому рішенні, і також є Закон про користування...

ГОЛОВУЮЧИЙ. А можете уточнити просто, що саме...

СОЛОВЙОВА А. Я маю на увазі, що у нас є законодавство, яке регулює і чутливу інформацію, і персональні дані. Тобто персональні дані людини у відкриті не можуть бути прописані в судовому рішенні відповідно до законодавства України, якщо ви подивитесь закон.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз мова не про персональні дані. Це публікується: особа 1, особа 2, це як би то нескладно. А що ви маєте на увазі, коли говорите, от ви сказали, там частина друга статті 2 Закону "Про доступ до судових рішень". Там в частині другій, якщо не помиляюся, йде мова про обмеження доступу до ухвал слідчих суду.

СОЛОВЙОВА А. Перепрошую, я, можливо, помилилася саме в частині. Ні, частина друга статті 2.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Про закритий судовий розгляд ідеться.

СОЛОВЙОВА А. Але питання в тому, що... Про закритий судовий розгляд, так. Я хотіла сказати про те, що у нас, по-перше, є опція закритого судового розгляду, а по-друге, що у нас є Закон "Про державну таємницю". І Закон "Про державну таємницю" теж вводить інформацію, яка не повинна бути опублікована. Якщо суддя, вибачте, не знає про це і публікує це в судовому рішенні, то у мене до вас зустрічне питання: яким чином ми будемо тут діяти з цими суддями?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я просто так, уточнення. Тобто я розумію, ви сказали, що ризики, на вашу думку, також є, але бачити інший спосіб дій в цьому випадку, тобто чи вірно я зрозумів, що або проводити закритий судовий розгляд по справах, де є певна чутлива інформація. Вірно я зрозумів?

СОЛОВЙОВА А. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Проводити закритий судовий розгляд. Тобто в цьому випадку інформація не публікується і не проголошується прилюдно. Правильно? Ну, наслідки закритого розгляду.

СОЛОВЙОВА А. На закритому судовому розгляді ви можете... *(Не чути)* А, по-друге, суддя просто повинен... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз, зараз, зараз, одну хвилинку. Давайте по закритому судовому розгляду, щоб теж зрозуміли. Якщо проводиться закритий судовий розгляд, то відповідна інформація не оголошується прилюдно, немає оголошення прилюдно, відповідно ця інформація не публікується в реєстрі. Правильно?

СОЛОВЙОВА А. В редакції законопроекту так і прописано, наскільки я бачила.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, там немає закритого судового розгляду. І більше того, проголошується воно прилюдно для сторін. Ми не обмежуємо якраз проголошення. Я зрозумів. Тобто позиція така, що потрібно закривати в цих випадках судовий розгляд.

СОЛОВЙОВА А. Якщо, дійсно, ви вважаєте, що тут...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто доповнити...

СОЛОВЙОВА А. Дивіться, я не вважаю правильним закривати в публічному доступі рішення, які були проголошені у відкритому судовому засіданні. Якщо ви вважаєте, що там є чутлива інформація, то тут питання в тому або публікований підлягає державній таємниці, бо, наскільки я бачу в законопроекті, чітко є мета, мета – не порушувати державну таємницю і нацбезпеку. У нас уже є таке законодавство і воно зарегульоване. Якщо суддя це порушує, то це питання уже до судді і ми не повинні вводити через це додаткові положення в Закон України "Про доступ до судових рішень". Це перше.

І друге. Якщо є питання щодо переліку, яка інформація може містити державну таємницю або мати ризики для національної безпеки, то тоді потрібно робити додаткові положення, розширення цього переліку саме в цих законах, а не в Законі "Про доступ до судових рішень". Сподіваюсь, я відповіла на ваші питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз уточнення. Справа в тому, що мова іде набагато... По-перше, я відверто не розумію, чому якщо рішення було проголошено публічно і здебільшого учасниками і свідками цього проголошення є лише учасники процесу, а законопроект має на меті обмеження загального доступу для осіб, які не є учасниками процесу. Тобто це різні речі. Тому я не розумію, як пов'язується, відверто, проголошення публічно з обмеженням інформації для загального доступу. Публічно здебільшого присутні, чесно, маю певний досвід і представництво в суді, і здійснення правосуддя, мабуть, не те що в переважній більшості, а в 99 відсотках випадків присутні лише учасники справи і то не завжди всі, без будь-яких третіх сторонніх осіб. У нас в законопроекті на меті обмежити доступ не учасникам провадження, не можна взагалі обмежувати, вони можуть отримати і так далі, і тому подібне, і, звичайно, проголошення для них це, ну, як би зрозуміла історія. У нас для необмеженого кола осіб, ті, які можуть отримувати для ворога в першу чергу, або осіб, які працюють на ворога, обмеження отримання чутливої інформації з реєстру судових рішень. Тобто в чому логіка? Що якщо...

СОЛОВЙОВА А. Все зарегульовано, в тому-то і справа. Я ж вам про це й кажу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Через закриті судові засідання... Я зрозумів.

СОЛОВЙОВА А. Ні, не через закриті судові засідання. У нас є закони, які визначають інформацію, яка є інформацією про національну безпеку. У нас є Закон "Про інформацію", який чітко містить перелік інформації, яка не повинна бути опублікована, бо вона може... У нас є персональні дані. У нас дуже є багато насправді законодавства, яке вже містить цей механізм, розумієте, захисту. Тобто питання в тому, що суддя просто повинен керуватись цими законами. І тоді такого переліку не буде. Це перше.

А, по-друге, у мене до вас знову ж таки зустрічне питання. А коли військова частина пише свої листи і вказує свою адресу, це ж теж розголошення інформації? І кому вона може її вказати? Ну, просто якщо ми так будемо... ми можемо дати взагалі повністю дискрецію суддям, нехай вирішують будь-яку інформацію, яку не потрібно публікувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, ми, здається, не туди зараз, я перепрошую, про листи, всі інше – це не предмет законопроекту, так, і про поведження інших осіб. Я просто намагаюсь чітко зрозуміти конструкцію. Тобто ви кажете, ризик є. Як це виконати? Ви кажете, виконувати закон. Закон про основи, чи як там, національної безпеки, про

державну таємницю. Яким чином це здійснити? Ну, я можу навіть конкретні приклади ухвал показати, вони є як би то, стягнення заборгованості по орендній платі складу, в якому розміщуються боєприпаси. Яким чином це через... можна реалізувати?

СОЛОВ'ЙОВА А. Почекайте. А де, ви вважаєте, що там є чутлива інформація? В тому, що там є слово "боєприпаси"? Тому що якщо це якась юридична особа, то її позначають "особа 1", "особа 2". Якщо це адреса, її теж суддя приховує. Що може бути тут для ворога?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз, зараз. Давайте повернемося... Все. Я зрозумів. На моє глибоке переконання як одного з авторів законопроекту, що місце зберігання боєприпасів є чутливою інформацією для ворога, і саме тому в законопроекті передбачено, зараз я зачитую, в яких випадках ця інформація може обмежуватися. Тимур, якщо можеш, зачитай цю частину, бо я не можу відкрити зараз, яка стосується місць зберігання зброї і так далі. В яких випадках суддя... Суддя не просто закриває, а коли є на його розсуд загроза і в певних випадках.

_____. Денис Вячеславович, а дозволите поки уточнити, поки ...

_____. Тут є норма, просто відомості, що ідентифікують товари військового призначення і так далі, і так далі, виробни військового призначення, послуги військового, технології, процеси розроблення, виробництва, модифікації, модернізації і так далі, і так далі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. Да, Расіме.

БАБАНЛИ Р.Ш. Я лише хотів одне уточнити, що юридичні особи в реєстрі не знеособлюються. Фізичні знеособлюються, а юридичні зазначаються повністю, тому що це не є персональними даними.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Так, окей, колеги, немає питань? А, Павло Васильович Павліш, якщо у вас є питання до... І будемо переходити до наступного тоді, до пані Марти. Мені здається, я зрозумів позицію.

Павло Васильович, рука у вас піднята. Якщо поки що Павло Васильович не на зв'язку...

ПАВЛІШ П.В. Денис Вячеславович, у мене питань немає, я потім попрошу слово в кінці уже, коли виступлять.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, добре. Тоді пані Марта Береза, тільки представляєтесь і посада, і потім Володимир Рисенко.

БЕРЕЗА М. Доброго дня усім. Мене звать Марта Береза. Я сьогодні представляю Фундацію DEJURE. Я є юристкою Фундації DEJURE. Хотіла ще відрефлексувати до попередньої доповідачки і, власне, питань, які звучали, оскільки в нас спільна позиція стосовно того, що інформація, яка була проголошена у відкритому судовому засіданні, не має приховуватися. Відповідаючи на ваше запитання, ви зазначаєте, що так, здебільшого учасниками засідання є сторони цієї справи, але тут є і контраргумент, власне кажучи, здебільшого, оскільки участь у справі можуть брати, як і вільні слухачі. Один з колег ділився історією, що він був вільним слухачем на справі про держраду. Тобто справи особливо такого суспільного інтересу передбачають, що вони можуть мати цих вільних слухачів, які можуть просто знаходитись в залі судового засідання і також цю інформацію фіксувати.

У нас є відеотрансляція деяких судових засідань, зокрема Вищий антикорупційний суд транслює частину своїх засідань, серед яких також можуть бути справи, які стосуються і оборонного комплексу. Відповідно тут також є розголос більший, який виходить за межі тільки сторін провадження. Відповідно відкрите судове засідання – це ширше ніж просто сторони, які прийшли послухати рішення у своїй справі. Якщо виходити, враховуючи і ці обставини, ми розуміємо, що знову-таки інформація, яка була розголошена відкрито, публічно, необмеженому колу осіб, вона не може в подальшому приховуватися. Крім того, так, ймовірно, ризики є, що якусь цю інформацію ворог отримує з реєстру, але реєстр є не єдиним таким джерелом, і тільки через те обмежувати і давати дискрецію обмежувати якусь інформацію, також виглядає непропорційно.

Крім того, як зазначали вже попередні доповідачі, зокрема представник Ради суддів Андрій Потапенко, судді вже використовують певні механізми, щоб приховувати інформацію, де потрібно, закривають засідання. Крім того, я зустрічала і судові рішення, де видно, що судді самостійно вже приховували певні частини інформації в конкретному рішенні.

Крім того, звучала думка, що суддям може бути важко ідентифікувати, що це такі за обставини, які можуть ідентифікувати якісь оці об'єкти, відомості, які зараз зазначаються в проекті. Якщо їм важко це ідентифікувати на момент написання рішення, то це ж той самий суддя і вирішуватиме згодом приховати цю інформацію з того рішення. Тому підозрюю, що все одно лишатимуться судді, які вважатимуть, наприклад, що ця інформація не підпадає під цей перелік, або підпадає, але з тих чи інших обставин вирішили її не приховати. Тому якщо судді важко на момент написання рішення це передбачити, то, підозрюю, такий суддя і не передбачатиме це на момент, коли вноситиме це рішення до реєстру. Тому це мої ключові аргументи стосовно цієї частини.

Стосовно другої частини, хотіла б я зауважити наші також зауваження по ухвалах в кримінальному провадженні. Також значну частину часу приділили вже цим ухвалам. Тут я хочу погодитися з думкою депутатів Сергія Олексійовича Демченка, Павла Васильовича Павліша стосовно цих ухвал. Передусім хочу зазначити, що громадськість розуміє, що є проблема витоку інформації. Ми заперечуємо стосовно того, що цю норму розширили і до повного доступу, що стосується ухвал в негласних слідчих розшукових діях і стосовно обшуку. Але наші основні зауваження стосуються, власне, новододаних ухвал, це арешт і тимчасовий доступ до речей та документів.

Основні наші застереження полягають в тому, що знову ж таки розуміємо позицію НАБУ і СБУ, що є певні ухвали, які стосуються цих слідчих дій, які потрібно приховати з реєстру. Однак це не всі ухвали, які стосуються арешту і тимчасового доступу до речей та документів. Чому? Тому що, по-перше, КПК передбачає, що розгляд цих клопотань стосовно цих дій в більшості випадків відбувається за участі особи, яка володіє цим майном, або підозрюваного та обвинуваченого. Відповідно якщо особи, яких стосуються ці дії, будуть на цьому засіданні, такі засідання також є відкритими, то і сенсу приховувати ці ухвали, які були за участі цих сторін і були у відкритому засіданні, також немає.

Що стосується інших ухвал, які розглядалися за відсутності таких осіб, оскільки КПК передбачає умови, що певні клопотання стосовно арешту і тимчасового доступу можуть за певних умов розглядатися за участі цих сторін, то в тій частині, справді, можна передбачити певне обмеження. Але тут знову ж таки питання стосовно строку, чи варто приховувати ці ухвали на один, можливо, варто передбачити менший строк, оскільки знову ж таки зазначали про проблеми, які стосуються цього строку. Бо наразі так виглядає, що таку процесуальну проблему комунікації слідчих і суддів намагаються вирішити через адміністрування реєстру. І як ми почули думку представників державного підприємства, вони також вбачають у цьому проблеми, що саме на них перекладатиметься

фактично цей обов'язок. Тому ми вбачаємо, що цю норму стосовно закриття повного та загального доступу до ухвал стосовно арешту і тимчасового доступу варто переглянути або загалом забрати цю частину, як було до цього, і залишити, як було до цього, або зменшити строк, або додати примітку, що це стосується виключно тих ухвал, які були прийняті у закритому судовому засіданні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Зрозуміло. Почули вашу позицію.

Давайте теж тепер з'ясуємо по суддях. Судді приховують інформацію зараз. На підставі чого?

БЕРЕЗА М. Наскільки я розумію, зокрема стосовно...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, я знаю, коли засідання відбувається в закритому режимі, розгляд справи. Я не знаю інших можливостей законодавчих станом на сьогоднішній день якусь інформацію приховати в судовому рішенні. Якщо тільки суддя не розуміє, що ця інформація про факту є чутливою і доводи, викладені стороною навіть як підстави для заперечення позову, наприклад, у відзиві, просто її не зазначити. Але тут питання тоді до судді якраз і виникає, чи він виклав аргументи сторін, чи навів мотиви відхилення в тих чи інших аргументах. І саме тому їм доводиться займатися, дійсно, інколи еквілібристикою. Але тоді це може бути невиконанням закону в іншій частині, підставою для дисциплінарної відповідальності. Бачите, пан Андрій киває, я йому дам слово, він зможе це сказати. І просто не зазначити ту інформацію, яка могла би бути зазначена. Інший спосіб, тільки закрити взагалі, але закриття може бути в певних випадках. Тоді взагалі і не проголошується публічно і не публікується. Тобто для загального дослідження це ще гірше, як на мене, здається, якщо там розширити перелік підстав для закритого розгляду. Ну, можливо, ви знаєте інший спосіб, як можна закрити інформацію. Як ви сказали, що судді приховують інформацію.

Так, а щодо арешту, – зараз, я вже поставлю питання, – щодо арешту і тимчасового доступу. Я розумію, що ви кажете, що можна їх викреслити звідти якби-то по арешту і тимчасовому доступу. Ну, арешт у нас і зараз згідно Закону про доступ до рішень судів має публікуватись, оприлюднюватись тільки після виконання арешту, здається. Тобто прибрати те, що є, це трошки, мені здається, неправильно. І питання в тому, що проблема-то в іншому: що немає часу, коли виконаний цей арешт, незрозуміло, коли це публікувати. На сьогоднішній день жодна особа не надала рішення якогось, як цю проблему усунути. Тобто після виконання арешту, але ніхто не повідомляє, ніхто не знає, коли виконання, і

тому всі органи займаються еквілібристикою. Так можливо, це просто треба врегулювати для того, щоб було зрозуміло, яким чином. Може бути на рік, менше, але хотілось би конкретні бачення пропозицій почути з цього приводу.

Так, про розгляд арештів за участю осіб. Я трохи був слідчим суддею, і можете подивитись реєстр судових рішень. Я вам скажу чесно, арешти майна, якщо це в межах, якщо це робиться, дуже часто розглядається без участі особи, майна якої воно стосується насправді. Є різні випадки, тут сто відсотків, але питання ж не закриття для цих учасників, – питання для інших осіб, які можуть отримати інформацію, яка чутлива з точки зору безпеки і оборони нашої.

Щодо трансляції ВАКС, іншими судами. У нас 600 судів в Україні, повірте, більшість з них не транслюють свої засідання в онлайн. І мова не стоїть там тільки про декілька судів, а про більшість судів. Ну, от такі, тому якщо питання. Тобто ви погоджуєтесь в цілому з нормою (я правильно зрозумів?) про те, що необхідно закрити повний загальний доступ по ухвалам слідчих суддів, окрім, ви сказали, ухвали про арешт майна і тимчасовий доступ до речей і документів. Правильно?

БЕРЕЗА М. Так, так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А як бути з діючою нормою закону, що ухвала про арешт опубліковується лише після її виконання?

БЕРЕЗА М. Так діюча норма знаходиться в іншій статті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Яка різниця, в якій вона статті знаходиться, якщо ви говорите... Ну, ви пропонуєте прибрати це з закону, щоб публікувати її одразу, чи що?

БЕРЕЗА М. Ні. Дивіться, ми зараз говоримо стосовно пропозиції, яка стосується статті 4. Тобто у статті 4 я пропоную не включати арешт і тимчасовий доступ. Наразі стаття про арешт міститься в частині другій статті 2 і її публікація залежить від виконання цієї ухвали.

Пропонується норма яка не залежить від цього часу виконання, а просто всі ухвали ми на рік не публікуємо. Тобто саме ідея публікувати на рік усі ці ухвали – саме ця ідея якраз нам не подобається, не підходить, оскільки замість того, щоб знову-таки вибірково ставитись до цих ухвал, вони всі різні, вони приймаються в різних умовах, ми вирішуємо приховати всі ухвали через певні проблеми в комунікації. Ці проблеми мають

процесуальний характер, але ми прибираємо все з реєстру. Це непропорційно, це не стосується всіх ухвал, не стосується всіх кримінальних справ. Тому просто залишити так, як є, в принципі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, зрозуміло, залишити, як є. А як, на вашу думку, має виконуватись норма частини другої статті 2 Закону "Про доступ до судових рішень" в частині ухвали про арешт майна?

БЕРЕЗА М. Як вона би мала виконуватись? Шляхом повідомлення, що ухвала виконана.

ГОЛОВУЮЧИЙ. От ви чули: ніхто не повідомляє. Тобто хто має повідомляти? Окей. Ви вважаєте це правильно, що публікація в реєстрі про арешт майна має бути після її виконання?

БЕРЕЗА М. Так. Але я вважаю, що це процесуальна проблема.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Про проблему почули, що ніхто не повідомляє. От сказали і держпідприємство, і, в принципі, правоохоронні органи. Проблема така існує з неповідомлення?

БЕРЕЗА М. Існує.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Які ваші варіанти вирішення цього питання?

БЕРЕЗА М. Вирішити її на процесуальному рівні...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Конкретніше.

БЕРЕЗА М. ...порядок повідомлення про виконання цієї ухвали.

ГОЛОВУЮЧИЙ. КПК зобов'язати правоохоронні органи повідомляти про виконання ухвали. Так?

БЕРЕЗА М. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все, добре, почули. Окей, спробуємо запропонувати це слідчим. А повідомляти тільки кого, тоді вже скажіть, суд чи "депешку".

БЕРЕЗА М. Мені складно зараз відповісти на це питання, бо воно більш такого знову-таки процесуального характеру.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так справа в тому, що ми Комітет з питань правової політики, ми маємо не тільки з абстракціями роботу, ми маємо з конкретними нормами і технічними механізмами реалізації. От в тому то і сенс, тому ми і запитуємо, що а як ви бачите. Окей, можливо, ми пропонуємо не найкращий варіант, як ви бачите скажіть нам. Тому окей, очевидно, що ми сьогодні не закінчимо і у вас буде можливість, в принципі, цей законопроект з 23-го року і позицію Фундації DEJURE ми вже отримали неодноразово, що проти цього законопроекту, і багатьох інших громадських організацій. І зокрема через це він давно і не був прийнятий. Скажіть як. Якщо ви самі говорите проблема є, скажіть як. Якщо ми неправильно пропонуємо варіант вирішення, я пропоную вам запропонувати з чіткими нормами. Добре?

БЕРЕЗА М. Гарзд. Можна ще до першого вашого питання повернутися...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, прошу.

БЕРЕЗА М. Стосовно відкритих засідань. Як ця інформація приховується зараз, ви запитували мене стосовно того, що я бачила в рішеннях. Зокрема зараз в рішеннях приховують номери військових частин, зазначав, здається, представник Верховного Суду, що юридичні особи в рішенні не приховуються, однак я помічаю, що в останніх судових рішеннях інформація зокрема про осіб ОПК, стосовно військових частин, вона у рішеннях все-таки не зазначається, хоч раніше, до 22-го року, така інформація була. Якщо ж в рішенні, так як ви описували, потрібно приховати якусь значно більшу частину, яка дозволяє ідентифікувати якісь об'єкти, якісь відомості, тобто це значна частина, це не просто там код ЄДРПОУ чи назва якогось об'єкту, то знову-таки це питання закритого судового розгляду в цій частині. Якщо це значна частина, яка може щось ідентифікувати, сторони це мають розуміти, суд це має розуміти, і відповідно в цій частині, коли відбувається проголошення такої якоїсь чутливої значної частини рішення, засідання в цій частині слід закривати і тоді приховувати цю інформацію. Як зазначав представник

Ради суддів України, для прикладу, вони уже це роблять в рішеннях стосовно військових і 130-ї КУпАП. Тобто якщо таке вже відбувається, це діючий механізм, то його можна застосовувати і в таких випадках.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. Тоді конкретне питання. Скажіть, будь ласка, тобто чи вірно я розумію, що ви пропонуєте доповнити підставою для закриття провадження за рішенням судді, щоб суддя міг закривати розгляд справи, відповідно не публікувати інформацію, не проголошувати її публічно в певних додаткових випадках? Вірно?

БЕРЕЗА М. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. За рішенням суду. Правильно?

БЕРЕЗА М. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. В яких випадках? Ті, які зазначені в законі, коли є можливість ідентифікації військової частини, місця проходження військової служби, а це ми розбирали, зокрема і місця виконання бойових завдань. В цих випадках правильно чи ні? Може бути за рішенням суду закрите?

БЕРЕЗА М. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А скажіть тоді, в мене... Дякую, почули, що так.

Тоді в мене просте питання. От ви пропонуєте його закривати. В цій частині і не буде публічного розгляду, не буде публічного оголошення тексту рішення і відповідно не буде публікації цієї інформації, цього рішення для загального доступу. Тобто на відміну від нашого законопроекту це відрізняється тим, що буде процесуальне рішення про закритий розгляд і, окрім того, не буде ще публічного проголошення. То для інтересів сторін і громадськості це краще чи гірше, в чому логіка? Бо ми, навпаки, менше пропонуємо.

БЕРЕЗА М. Не зовсім так. Відповідно до чинної норми в рішенні не оприлюднюється лише та інформація, стосовно якої було закрите судове засідання. Навіть зараз суди, вони не закривають повністю рішення, справа щодо якого розглядалася на закритому судовому засіданні, а лише частинка інформації. Це інша проблема, що деякі

судді зазначають позначку і закривають ціле рішення. Але це проблема знов-таки суддів і направлення цього рішення до реєстру. За діючою нормою закривається лише та інформація, яка вимагала цього закритого судового засідання, а не ціле рішення. Тому фактично це те саме.

_____. Це не те саме. Ви просто хочете, щоб вільні слухачі і так далі не могли приходити. Тобто трошки більше обмежити, ніж це зараз в законопроекті пропонується. Правильно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей, ми розглянемо цю пропозицію. Почули. Дякуємо.

Володимир Рисенко, потім Андрій Потапенко, ви як діючий суддя, хоч я знаю, що у вас не кримінальна спеціалізація, але представник Ради суддів, можливо, з досвіду колег те, що почули, теж, можливо, своє бачення розкажете. Прошу. Тільки представтеся.

РИСЕНКО В.М. Доброго дня. Володимир Рисенко, я юрист, представляю ГО "Харківський антикорупційний центр". Ми сконцентрувалися і повернулися до ухвал про арешт майна, і отут я хотів звернути увагу на ще один нюанс, на який просто ми не звертаємо увагу і досі не казали. Справа в тому, що ці ухвали не завжди приймаються за клопотанням слідчого. Інколи вони, наприклад, приймаються за клопотанням адвоката потерпілого для забезпечення виконання судового рішення про конфіскацію майна. Вони приймаються, мало того, що у відкритому судовому засіданні, але вони приймаються за участі всіх сторін, і закриття цих ухвал не виконує завдання кримінального процесу. Тобто закривши ці ухвали, ми не доб'ємося того, що, наприклад, обвинувачений приховає, завадить йому приховати майно чи ще щось. Він вже це знає. Тому от таке загальне, це я використовую суто як приклад того, що повне закриття ухвал про арешт майна не виконує завдань, на які ми покладаємо і КПК, і в даному законопроекті.

Тому я підтримую тих колег і особливо шановних народних депутатів, які на початку цього обговорення звернули увагу, що саме ці ухвали треба з законопроекту виключити. Тобто закриття повного доступу – це окей і дуже правильно, тому що більшість порушень, про які ми сьогодні говорили, вони пов'язані саме не з загальним, а з повним доступом, закриттям, розкриттям чутливої інформації суб'єктам кримінального провадження. А от закриття інформації про арешт майна, закриття цих ухвал в повному обсязі жодних завдань не виконує.

Тому моя позиція в тому, наша позиція, організації, що саме ухвали про арешт майна з законопроекту треба вилучити. Якщо буде ваше питання, я вже знаю яке, то відповім. Можу завчасно сказати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте, давайте.

РИСЕНКО В.М. Якщо передбачати ваше питання про те, який механізм я передбачаю, то, скільки б ми тут всередині не обговорювали, то за три години ми з'ясували три механізми, зокрема по цих ухвалах.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Які?

РИСЕНКО В.М. Перший механізм – залишити так, як є. Другий механізм – той, що пропонує законопроект, - зробити рік. Третій законопроект – це внесення змін до КПК про те, що зобов'язати слідчих подавати звіт про виконання. Причому, передбачаючи питання, подавати його треба все ж таки не до суду, а ДП, тому що воно виконує це вже внесення, і зайвий етап через суд... ну, він зайвий банально.

І отут мені здається, що є альтернативний або, скажімо, компромісний варіант. Якщо ми не можемо об'єктивно змусити всіх слідчих подати звіт про виконання, і внаслідок цього не оприлюднюються ухвали про арешт, то ми можемо ДП законом зобов'язати оприлюднювати, але через короткий строк, який достатній для звернення ухвали до виконання, але не перешкоджає вільному доступу для аналізу в наукових цілях і так далі, і тому подібне. Тобто, умовно кажучи, два-три місяці виконували би і те, і інше завдання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую.

Позиція, коли є чіткі позиції з пропозиціями, це, чесно, дуже корисно для законопроектної роботи.

РИСЕНКО В.М. Я підкреслюю ще раз, якщо ми ставимо рік, то ми будемо постійно попадати в ситуацію, коли або, от казали колеги, вироки є, а ми ухвалу закрили, і це безсенсово, або на попередньому судовому засіданні адвокат потерпілого заявив клопотання, арешт майна зробили (я таких ухвал знайшов декілька сотень), арешт майна зробили, потім буде вирок, все публікується, за винятком ухвали про арешт майна, яка просто незрозуміло чому... що вже приховувати, немає жодного сенсу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло. Дякую. Почули вашу позицію. По КПК залишити, як є, але це, здається, не вирішення проблеми. Ви вважаєте є проблема зараз?

РИСЕНКО В.М. Ще раз, проблема є.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все, мені достатньо. Проблема є, я почув. Зараз, чекайте. Залишити, як є, це означає залишити проблему і просто закрити очі, що є норма закону, яка фактично не виконується.

Далі. Через один рік. Я з самого початку говорив, терміни можна обговорювати, і тут важливо почути думку. Я від вас почув: два-три місяці. І як гібридна пропозиція, це, якщо не повідомлять, умовно, через три місяці автоматично публікується. Правильно? Про виконання...

РИСЕНКО В.М. Як варіант, я ж кажу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Все, я зрозумів.

РИСЕНКО В.М. Я назвав чотири варіанти.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Щодо ухвал про відмову в арешті майна, на вашу думку, чи є необхідність їх не публікувати одразу?

РИСЕНКО В.М. Ще раз, на мій погляд, їх всі треба публікувати відразу, я притримуюсь тої позиції. Я називаю чотири варіанти, які ми можемо тут всередині обговорювати. Один із них стосується два-три місяці ухвал про арешт і про відмову про арешт. Тому що вони і те, і те мають однаково регулюватися, очевидно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Правильно. Просто на сьогоднішній день їх немає в законі, вони випали, ухвала про відмову в арешті.

РИСЕНКО В.М. Вона випала, але воно повинно бути регулюватися однаково...
(Не чути)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чудово. Дякую. Почули позицію.

Павло Васильович Павліш, і будемо, мабуть, колег вже всі виступили, вже будемо завершувати наше довге засідання.

РИСЕНКО В.М. Одне маленьке уточнення, можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу.

РИСЕНКО В.М. На мій все ж таки погляд, регулювання зараз краще, ніж пропонує законопроект. Тому що я просто не бачу сенсу не публікувати ухвали про арешт, вони мають проблему тільки в тому, що особа, щодо якої цей арешт може бути застосовано, може приховати майно, і не виконується завдання кримінального процесу. Але якщо вони публікуються після виконання, а виконання не відбувається, і особа про це не довідається.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ми почули, що проблема є. Просто як би у нас непрацююча норма закону. Це не є добре ні для авторитету закону, нічого. В іншій частині у вас немає заперечень, я маю на увазі, в інших видах...

РИСЕНКО В.М. ...я не став просто повторювати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. По інших видах ухвал і по обмеженню повного доступу.

РИСЕНКО В.М. Одну секундочку, я просто підтримав позицію колег, які про це вже висказались доволі детально, і не маю бажання займати час всіх присутніх.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, скажіть, якої позиції ви дотримуетесь по повному доступу.

РИСЕНКО В.М. Повний доступ обмежувати треба, якщо ми кажемо... Правильно в законопроекті є обмеження повного доступу. Якщо раніше закон передбачав обмеження тільки загального, то зараз він передбачає загального і повного. На мій погляд, це доцільно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Все, почули.

Павло Васильович, прошу.

ПАВЛІШ П.В. Дякую.

Шановні учасники нашого засідання комітету, хотів би відмітити ще одну таку тенденцію, що ми не обговорили, на жаль. Справа в тому, що, дійсно, цей законопроект він стосується і питань національної безпеки, і питань, які не відносяться до національної безпеки, а відносяться більше до фактично юридичної сторони правовідносин. І в цьому ракурсі ми чомусь звелися тільки до того, що у нас є недоброчесні якісь учасники там провадження або громадяни, які можуть дізнатися там чи не дізнатися інформацію про своє майно, про накладення арешту на нього. І ми не говоримо зовсім про інше, про те, що а чи завжди у нас доброчесно використовуються ці підстави.

Давайте говорити відверто, що у нас не існує питань, коли накладаються арешти на майно громадян для того, щоб потім цих громадян там би їх шантажували, щоб вони знімалися ці арешти, правоохоронні органи, фактично призводило б до того, щоб створювати людям проблеми. І такі історії також існують. І в нас правоохоронні органи також не тільки білі і пухнасті, є різні. Я в процесі своєї адвокатської діяльності бачив ухвали районного суду, де в рамках судового кримінального провадження було накладено арешти на тисячі автомобілів, тисячі, автомобілі, які знаходилися у власності третіх осіб, і ці треті особи взагалі не знали, що накладено арешт. І вони потім тільки дізнавалися через реєстр судових рішень, і потім вже виконували якісь дії щодо того, щоб знімали арешт з цього майна. Це також є. Якщо ми будемо розглядати тільки з точки зору того, що правоохоронні органи у нас всі білі і пухнасті, а громадяни всі недоброчесні, то, по суті, ми поставимо під ризик мільйони наших громадян, які підпадут під те, що може бути якась ухвала районного суду слідчого судді про накладення арешту на майно третіх осіб, про які вони знати і духом не будуть. І єдина можливість, як дізнатися, це буде якраз з неповного доступу, а з реальної інформації до реєстру судових рішень.

Тому це питання, воно більш глибоке, ніж ті, що ми зараз обговорювали. Я думаю, Денис Вячеславович, ми продовжимо нашу дискусію. Я вдячний всім, хто висловив свої побажання, занепокоєння. І хотів би сказати, що є, я думаю, що більше чим три чи чотири рішення щодо цього питання. От тільки зараз ми обговорювали там, да, строки там змінити на публікацію. А, можливо, треба встановити строки на дію рішення суду про накладення арешту. Наприклад, там встановити строк його дії рішення там два-три місяці і після цього два-три місяці воно буде публікуватись. Ну, це може бути. Це буде відповідальність уже якраз слідчих органів для того, щоб вони потім могли суд повідомити про те, що вони виконали це судове рішення, а суд може його публікувати.

Ну, рішення є, їх треба тільки обговорити і знайти більш коректне, яке буде працювати, а не так, як зараз є, і не так, як пропонується.

Я дякую всім.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Павло Васильович.

Так, мені здається, дуже довгий комітет. Пане Андрію Потапенко, якщо є бажання щось відреагувати на те, що почули з боку судді і по процесу, то можете відреагувати. І після того будемо закінчувати.

ПОТАПЕНКО А.В. Дякую, Денис Вячеславович. Я дуже коротко.

Дійсно, мені здається, що у тому випадку, коли не прийнято рішення про закриття судових засідань, чи повне, чи його частину, то, дійсно, законопроект насправді більше, більше відкриває інформацію і, навпаки, менше обмежує, менше обмежує, тому що йдеться лише про той фрагмент інформації щодо військової частини і підрозділів.

І знову ж таки питання от зараз сам для себе поставив. А що буде, якщо клопотання про закриття судового засідання ніхто не порушував? Суддя сам так само не зніціював, судові рішення прийнято, ухвалено, проголошено. А далі суддя бачить, що певну інформацію все ж таки треба закрити. І тут уже інструменту ніякого немає, тому що він назад уже після ухвалення рішення повернутися не може. Не може. Заднім числом ухвалу ніхто не постановить про закриття чи частини, чи повного судового рішення. Тому тут, дійсно, це інструмент лише виключно для збалансування інформації, яка може бути чутлива для національної безпеки.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію. Почули.

Саме тому розуміється, що закриті судові засідання – це є така більш закрита історія, менше тоді навіть учасників провадження, і особи, які можуть брати участь у судовому засіданні, отримують ще менше інформації. Я тому дещо здивований позицією, відверто, я особисто сьогодні. Але ми пропрацюємо це.

Всім дякую за участь в засіданні комітету. Ні, стоп-стоп-стоп! Ще не дякую, тому що у нас залишилось ще одне питання. Скажіть, будь ласка, чи є у нас станом на зараз кворум? У нас є внесення змін до персонального складу підкомітетів.

Давайте, якщо можемо, одразу проголосуємо це рішення. Чи є необхідність обговорювати це рішення? Є проект рішення, ви знаєте, про виключення пана Гунька зі складів підкомітетів.

ПАВЛІШ П.В. Кожного разу по всіх депутатах, коли припиняються повноваження, виключаємо з комітетів? З підкомітетів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. З підкомітетів, так. Так. Дякую, що... Не так часто це відбувається, але...

ПАВЛІШ П.В. Я просто не пам'ятаю, щоб ми виключали, тому й запитав.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. Це процедурне рішення, тому так, маємо.
Давайте спробуємо тоді. Немає необхідності його обговорювати, колеги?

ПАВЛІШ П.В. Немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тоді переходимо до голосування за запропонований проект рішення комітету.

Бабій.

БАБІЙ Р.В. За. Бабій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Божик.

Васюк. Васюк.

Ватрас.

ВАТРАС В.А. Ватрас – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

Демченко.

ДЕМЧЕНКО С.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дирдін.

Калаур. Калаур.

Князевич.

Маслов – за.

Німченко.

Новіков. Новіков.

Павліш.

ПАВЛІШ П.В. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузанов.

Соболев.

Стефанчук.

СТЕФАНЧУК М.О. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Фріс.

Давайте ще раз назву, але...

КАЛАУР І.Р. Денис Вячеславович, Калаур – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Калаур – за. Дякую.

Так, ще раз назву, кого... Божик. Васюк. Власенко. Ще двох голосів не вистачає. Дирдін. Князевич. Німченко. Новіков. Пузанов. Соболев. Фріс.

Ну, очевидно, що у нас відсутній вже кворум, мабуть, довге, дійсно, було засідання комітету у нас, але, на жаль, кворуму вже немає. Тому оголошую засідання комітету закритим.

Всім дякую за роботу і участь у засіданні комітету. До побачення.